

Xwiyáa yayí neainaríhí Jono eanípírini.

Ríwamíhí rípi “Xwiyáa yayí neainapaxí Jono eanípíyí” rínihípírini. O Jisaso wiepísagowa worini. Xewaního nání níriri nearíná yumí “Wiepísaríhí Jisaso díní sixí uyíhoyí” níriri eanorini. O Jisaso ríxa nípémáná níwiápnímeámi anínami nání nípéyimáná eáná ámi xwiogwí aga obaxí nípwémáná eáná ríwamíhí rípi eanírini. Ámá “Goríxo aríre imóníhóríani?” yaiwiaríná Jisaso riri erí eanípimi dání níjía imóníríxíniri níriri eanírini. “Óf Goríxo táfíníníhí iníhíyí Jisasaríani?” níyaiwiro díní níwíkwíroríhípimi dání díní níyímíhí imóníhípí tígáayí ení imóníríxíniri níriri eanírini.

Xwiyáaoyí ríhího ámá imóníhípí nánirini.

¹ Iwamíó xwía riri síni menáná Xwiyáaoyí ríhího íná hweanírini. O Goríxo tñi nawíni níhweari o tñi xixeni imóníhírini. ² Aga iwamíó dání Goríxo tñi hweagfíorini. ³ O Goríxo neríhípimi dání amípí imóníhí nípini imóníhírini. Pí pí imóníhípí wí xegípi mimóní xfo neríhípimi dánini imóníhírini. ⁴ O díní ámá amípí síhí imóníná nání tíhórini. Díní o tíhípí, ayí ámáyo Goríxo imóníhípí nání wía wókiná nánirini. ⁵ Wía api sía yinárihe wía ónaríná síapi wí sía uyimíxíhímani.

6 Ámá wo —O wayí neameainí Jonoyí riniñorini. Gorixoyá xwiyíá yaní wiowáriñorini. Omí Gorixo uowárenapána⁷ o ámá níní wíá apí nání aríá niwiro dñí ikwíropírí nání áwaní urimínirí nání biñinigini. ⁸ O ámáyo wíá wókiarñomaní. Sa wíá wókiarñono nání áwaní nearimínirí biñorini.

⁹ Aga nepa wíá wókiarño, ayí rorini. Xwíá tíyo nání nibiríná Gorixo imóniñipi nání dñí mopírí nání wíá wókímixiñorini. ¹⁰ O xwíá tíyo ñweañána xwíarí tñí amípí tñí xío neríñipimi dání imóniñí aiwí oxí apixí mí miwómixigíawixini. ¹¹ O ámá xegí Judayí tñí e nání úagi aiwí mumímínigíawixini. ¹² E nerí aiwí ámá omí numímíníro dñí wíkwírófáyí niaíwí Gorixoyá oimónípoyínirí siñwí wíniñírini. ¹³ Ayí niaíwí ámá emearigíá yapí imónigíámani. Apixí xírarigíá yapí imónigíámani. Ámáya dñíyo dání ení imónigíámani. Sa Gorixoyá dñíyo dání xegí niaíwíyí imónigíárini.

¹⁴ Xwiyíáoyí riniño aga ámá nimónirí xwíá tíyo nene tñí ñweañána nene seáyí e o imóniñipi aga xegí bi imóniñagi wíniñwanigini. O, Gorixoyá siñíníñí émiaño xío tñí xixeni seáyí e imóniñagi wíniñwanigini. Ámaéne wá ayá wí neawianarñagi wíniñwanigini. Gorixo imóniñipi nepa xixeni síwá neainarñagi ení wíniñwanigini. ¹⁵ O nání wayí neameainí Jono áwaní niriríná wá re ríñinigini, “O nioni re ríñáorini, ‘Ríwíyo bínío nioni siní meñána o xámi ñweañagi nání nioni seáyí

e nimónini.’ riháorini.” rihinigini. ¹⁶ Ayf rípi nání “Ámaéne wá ayá wí neawianaríhagi wínrane Goríxo imónihípi nepa xixeni síwá neainaríhagi wínrane ehwanigini.” raríhíni. O wá níneawianíríná bí onímíápi míneawianí xwapí ayá wí níneawianírí arírá ámi ámi neaíhíríni. ¹⁷ Ayf rípi nániríni. Moseso Goríxoyá díhí tñni hwi ikaxí nrírí ríwamíhí eahí ehagi aiwí ayf Jisasi Kiraiso neaíwapíyíhípimi dáni Goríxo wá neawianaríhípi nání níjía imónirane nepa xfo imónihípi nání níjía imónirane ehwáríni. ¹⁸ Wainá aiwí Goríxomi áma go síhwi wínihíríni? E neri aí Nhwá síhínihí émiaoho —O íníná xanoyá sátyo hweahoríni. Nene “Xano imónihípi apíríani?” yaiwiani wía neaókímíxíhíríni.

Wayf neameahí Jono xewaního nání ríhípi nániríni.

¹⁹ Judayf wí Jerusaremí dáni re níyaiwiro, “Wayf umeaiaríhí Jono áma Goríxoyá díhí tñni yeáyf neayímíxemeanía nání aríowayá xwía piaxíyo dáni iwíaroníoyi raríhíwáoríani? Woríani?” níyaiwiro apaxípaníhí imónigía wa tñni áma Ripaiyi rínihíyí wa tñni —Ripaiowa ahí Goríxo nání rídíyowá yarígíwámí mewegíawami sahí uráparígíawaríni. Awa tñni nuro Jonomí “Goxíríni?” urípoynírí uowaráná ²⁰ awa nuro omí níwímearo yaríhí “Goxíríni?” wíaná o yumí bí míwí waropárí níni “Aga nepa seararíhíni.” nurírí “Nioní áma yeáyf seayímíxemeanía nání Goríxoyá díhí tñni aríowayá xwía piaxíyo dáni iwíaroníoyi

rariḡfonimani. Kiraisoyi rariḡfonimani.” urʻagi ²¹ awa yariḡ re wigʻawixini, “Joxi ayʻ o meḡanáyʻ, goxiḡini? Joxi wʻá rókiamoagʻ Erijaoxirani?” urʻagʻa o “Ayʻ nionimani.” urʻagi awa “Joxi wʻá rókiamoagʻ Isirerene xwayʻ naniri ḡweaḡwáoxirani?” urʻagʻa o “Oweoi.” urʻagi ²² awa “Joxi ‘Gonirini.’ simónarini? Ámá none nearowárenapʻáyo áwanʻ uraniri rariḡwini. Jiwanḡoxi píoi rinariḡini?” urʻagʻa ²³ o re urḡḡnigini, “Nioni wʻá rókiamoagʻ Aisaiao riḡpi tʻni xixeni ámá diḡ meḡe dáni rʻaiwá re rariḡonirini, ‘Óʻ Ámináo nani píranḡ wimoípoi.’ rariḡonirini.” urʻagi ²⁴ awa — Parisiowa urowáráwarini. ²⁵ Awa yariḡ re wigʻawixini, “Joxi ámá yeáyʻ neayimixemearʻa nani arʻowayá xwʻá piaxʻyo dáni iwiaronʻoyi rariḡwáoxi mimónipa eri wʻá rókiamoagʻ Irijaoxi mimónipa eri wʻá rókiamoagʻ nene xwayʻ naniri ḡweaḡwáoxi mimónipa eri eḡanáyʻ, pí nani ámáyo wayʻ numeaiia warḡini?” urʻagʻa ²⁶ Jono re urḡḡnigini, “Nioni ámáyo wayʻ numeairʻná iniḡ tʻnini umeaiarḡonirini. E neri aí seyʻné tʻni áwinimi roḡ wo soyʻné siḡwʻ mí momixʻorini. ²⁷ Ámá nioniyá rʻwʻyo bʻnʻo nani rariḡini. Ámá nioni nani ‘Wé ronḡorini.’ niaiwiarḡagʻa aí o aga seayi e nimónḡagi nani oyá sikwʻ sú gwʻ wikweaipaxonimani.” urḡḡnigini. ²⁸ Jono iniḡ Jodani rapáyo jʻarʻwámʻni anʻ yoʻ Betani tʻḡ e wayʻ umeaiarʻná niwimearo yariḡ api wigʻawixini.

Jisaso sip̄sip̄ r̄id̄iyowá nán̄ín̄iḡ imón̄iḡ enagi nán̄ir̄in̄i.

²⁹ Waȳf neameain̄ḡ Jono, sá weḡo Jisaso x̄fo t̄iḡ e nán̄i bar̄iḡagi n̄iw̄in̄ir̄i re r̄iḡin̄iḡin̄i, “Sip̄sip̄ miá r̄id̄iyowán̄iḡ áamá n̄ineneni uȳf̄n̄iḡ yar̄iḡwápi yokwar̄im̄f̄ neain̄fa nán̄i Gor̄ixo neaiap̄iḡo iwor̄in̄i. ³⁰ O re r̄iḡáor̄in̄i, ‘Áamá nion̄iyá r̄f̄w̄yo b̄in̄fo nion̄i s̄in̄i meḡáná o ḡweaaḡf̄ enagi nán̄i nion̄i seáȳf̄ e nimón̄iḡor̄in̄i.’ r̄iḡáor̄in̄i. ³¹ Xám̄i nion̄i en̄i áamá n̄ib̄ir̄i yeáȳf̄ neayim̄ixemean̄f̄w̄in̄iḡin̄ir̄i xwaȳf̄ nan̄ir̄i ḡweaḡwáom̄i mí m̄iwóm̄ix̄ipa ner̄i aiwi o nán̄i ḡf̄ Is̄rer̄iyo waȳf̄ numeaiar̄iḡp̄imi dán̄i w̄f̄a urókiamóm̄in̄ir̄i b̄iḡár̄in̄i.” r̄iḡin̄iḡin̄i. ³² Waȳf̄ neameain̄ḡ Jono Gor̄ixom̄i xewaxo w̄imeañ̄p̄i nán̄i m̄f̄ko nimón̄ir̄i áwan̄ḡf̄ re near̄iḡin̄iḡin̄i, “Nion̄i kw̄iȳf̄ Gor̄ixoyápi aḡf̄nam̄i dán̄i xawiów̄f̄ yap̄i n̄iweap̄ir̄i om̄i xer̄weáaḡf̄ w̄in̄iḡan̄iḡin̄i.” n̄inear̄ir̄i ³³ re near̄iḡin̄iḡin̄i, “Xám̄i nion̄i en̄i áamá n̄ib̄ir̄i yeáȳf̄ neayim̄ixemean̄f̄w̄in̄iḡin̄ir̄i xwaȳf̄ nan̄ir̄i ḡweaḡwáom̄i mí m̄iwóm̄ix̄ipa ner̄i aiwi iniḡf̄ t̄in̄i waȳf̄ numeaiia oun̄ir̄i n̄irowár̄enap̄iḡo re n̄ir̄iḡin̄iḡin̄i, ‘Áamá jox̄i kw̄iȳf̄ n̄iweap̄ir̄i w̄imeáaḡf̄ w̄in̄ir̄fo nán̄i d̄iḡf̄ re yaiw̄ir̄ix̄in̄i, ‘Áamáyo waȳf̄ numeair̄fná kw̄iȳf̄ t̄in̄i numeair̄i s̄ix̄f̄ umímon̄fo, aȳf̄ or̄fan̄i?’ yaiw̄ir̄ix̄in̄i.’ n̄ir̄iḡin̄iḡin̄i. ³⁴ Gor̄ixo n̄ir̄iḡp̄i t̄in̄i x̄ixeni n̄iwan̄iḡon̄i om̄i siḡw̄f̄ n̄iw̄in̄ir̄i nán̄i nímean̄p̄i nán̄i m̄f̄kon̄i ‘O n̄iaíw̄f̄ Gor̄ixoyáor̄in̄i.’ searar̄iḡin̄i.” near̄iḡin̄iḡin̄i.

Wiep̄isar̄iḡf̄ waú waú awam̄i n̄iw̄ir̄imeáa uḡf̄

nánirini.

³⁵ Wayí neameainí Jono, sá wenjo wíápi t́ni xegí wiep̄sariní waú t́ni nawiní éf̄ n̄roríná ³⁶ weniní éfyí win̄iniginí. Jisaso aní warinagí n̄winirí re rin̄iniginí, “Sip̄sip̄ miá ridiyowá nání Gor̄xo neaiap̄iño iworiní.” r̄agí ³⁷ wiep̄sarinihowá Jono e r̄agí ar̄á n̄wiri Jisasomí númi waríná ³⁸ o n̄k̄n̄mónirí win̄iniginí. Awaú númi barinagí n̄winirí re ur̄iniginí, “Pí yanirí númi n̄barini?” ur̄agí awaú re ur̄iḡisixiní, “Rabai —Negí agap̄né n̄riríná ‘Nearéwap̄iyarin̄oxiriní.’ rarin̄wápiriní. Rabai, joxí aní giwámi wearin̄irini?” ur̄agí ³⁹ o re ur̄iniginí, “Awagwí n̄birí s̄iḡwí win̄piyi.” ur̄agí awaú t́ni nuro aní x̄fo weariniwá s̄iḡwí n̄winirí r̄ixa s̄ápi t́ni 4:00 p.m. imóninagí nání s̄á ayi o t́ni e sá weḡawixiní. ⁴⁰ Wayí neameainí Jono Jisaso nání r̄agí ar̄á n̄wiri númi úfiwaú w̄fo Ad̄ruoriní. O Saimoní Pitaomí xexir̄imeáoriní. ⁴¹ O xámi nurí xexir̄imeáo Saimono nání p̄á nerí re ur̄emeaniginí, “Yawawi áamá negí Xib̄ruiyí p̄né t́ni Mesaiayoí rarin̄wáo —O áamá yeáyí uyim̄xemeanía nání ar̄owayá xw̄á piax̄yo dání iwiaron̄oyí rarin̄ḡoriní. Kiraisoyí ení rin̄inoriní. Omí r̄ixa s̄iḡwí win̄imeáwi.” nurimí ⁴² n̄wirimeámi Jisaso t̄iní e nání nurí wimeáaná Jisaso omí s̄iḡwí agwí n̄winirí re ur̄iniginí, “Joxí Jonomí xewaxoxí Saimonoxiriní. Ríná dání yoí Sipasoxí —Yoí apí Ḡrik̄iyí p̄né n̄riríná Pitaoyí rarin̄ḡápiriní. (Yoí m̄k̄ipí s̄in̄jái rininí.) Yoí Sipasoxí r̄ir̄ip̄ráoi.” ur̄iniginí.

Piripo tñi Nataniero tñi nánirini.

43-44 Jisaso, sá weño wíapí tñi Gariri pìropenisíyo nání umínirí neríná áamá womí —O Piripoyí ríninorini. Aní yoí Betísaida dánorini. Aní apí ayí Adíruo tñi Pitao tñi ení aní apimí dánowaúrini. Jisaso Piripoyí ríninómí níwímeari “Joxí níxídei.” uríagí 45 Piripo nurí xegí áamá womí —O xegí yoí Natanieroyí ríninorini. Omí níwímeari re uríniginini, “Áamá Moseso eníná nírirí ríwamíní earí wíá rókiamoagíáwa níróro ríwamíní earo egíto ríxa síñwí wínimeáwini. O Nasaretí dání Josepomí xewaxo Jisatorini.” uríagí 46 Nataniero áamá Goríxo Isíreríyo yeáyí uyimíxemeaníá nání urowárenapíníto nání re uríniginini, “Joxí re ríyaiwiarínini, ‘Nasaretí dání nene ayá síwí nearopaxí imóníní bí imónípaxírini.’ ríyaiwiarínini?” uríagí Piripo re uríniginini, “Joxí níbirí síñwí wínei.” nurímí nuri Jisaso tñí e baríná 47 o Nataniero barínagí níwínirí o nání re ríniginini, “Isíreríyí wo áamáyo yapí bí míwíwapíyaríníno iworini.” ríagí 48 Nataniero ududí níwínirí re uríniginini, “Aríge nerí joxí nioní nání níjía imónínini?” uríagí Jisaso re uríniginini, “Piripo síní ríaiwá mírírípa éímí joxí íkía pikínami íkwapíníyo ñweanáná síñwí ranániginini.” uríagí 49 Nataniero re uríniginini, “Nearéwapíyarínínoxini, joxí níaiwí Goríxoyáoxírini. Isírerene negí míxí ináyoxírini.” uríagí 50 Jisaso re uríniginini, “Nioní ‘Joxí íkía pikínami íkwapíníyo ñweanáná síñwí ranániginini.’ ríríagí nání joxí ‘Goríxomí

xewaxoríani?’ níniaiwiri dñj rñnkwróarñjñi? Nioní apimi seáyí e imónñj bñ yarñjagñ sñjwñ nanírfárññi.” nuríñ ⁵¹ omí re urñññigññi, “Aga nepa seararñññi. Anñnamí dání óf ináná Gorixoyá anñnají áamá imónñjáoni tñj e nání yirí weapíñ yarñjagñ sñjwñ wññpñrfárññi.” urñññigññi.

2

Aga iniğf iniğf wainf oimónññi imixñjñ nánñññi.

¹ Sñá wiyau pwéaná Gariri pñropenísñyo anñ bñ xegñ yoñ Kenai rñññjñpimí áamá wo apñxñ meaarñjagñ nání aiwá apñ nimñxñro yarñná Jisasomí xñnái anñ ayo ñweañáná ² omí tññi xegñ wiepñsarñjowamí tññi urepeárñá enjagñ nání awa ení nñbñro ñweañáná re enññigññi. ³ Áamá aiwá apñ nání awí eánñáyñ iniğf wainf nññi nowáráná Jisasomí xñnái re urñññigññi, “Íwe, wainf nññi rñxa nowáráoñ. Bñ sññi mñwenññi.” urñjagñ ⁴ Jisaso re urñññigññi, “Ineyñ, jíxñ nionñ pí oenññ nñrarñññi? Nionñyá enñ eánññjñ sññánñ imónññiyñ rínámani.” urñjagñ ⁵ xñnái áamá aiwá nñxero yanñ wiarñğñfáwamí re urñññigññi, “O pí pí searññyñ xñxenñ xñdñpoyñ.” urñjagñ ⁶ Jisaso sññá tññi xwárñá sñxñ imixññññjñ wé wññmí dánñ wo —Apñ wánñ wánñ iwajñá nerñná 100 ritá iwajñá epaxñpñññi. Judayñ wigñ yarñğñfápi tññi xñxenñ nerñná Gorixoyá sñjwñyo dánñ amñpí wé rónñğñá imónññiro igwñá wñmoarñğñfápa yanññi yarñğñfápiññi. Jisaso sñxñ wé wññmí dánñ wo apñ wenjagñ nñwññññi ⁷ áamá aiwá yanñ wiarñğñfáwamí re urñññigññi, “Iniğf

niwiro iwajfá nerfná magwé époyí.” urfagi awa aga iniǵǵ iwajfá neróná magwé imimí yaráná ⁸ o awami re uriniginí, “Xwáfá sixí tfo dání niwiro nimeámi nuro seáyí wiarǵfóyíne seáyí e seaimóninomi miní wípoyí.” urfagi awa nimeámi nuro miní wíáná ⁹ seáyí wiarǵfáwami bosí umiearinjo aga iniǵǵ ríxa wainí imónfpiǵǵ nerí —O awa iwífe nání majfá nerí aiwí aiwá yaní wiarǵfáwa nijfáriní. O ǵǵǵ nerí apíxí mearinjomi “Eini.” nuríri ¹⁰ re uriniginí, “Ámá nfní iniǵǵ wainí yaní níwia nuróná re yarǵfáriní. Xámi awiaxípi yaní níwia núísáná ámá wainí apí ríxa ninimáná enáná naní onimiápi imóninǵǵ yaní níwia warǵfáriní. E yarǵfá enagi aiwí joxí e méini. Joxí xámi wainí naní imóninǵǵ yaní níneiapíri aiwí wainí aga awiaxípi yóminǵ nímerí agwíni neiapariní.” uriniginí. ¹¹ Jisaso Gariri píropenisfo aní Kenayo ninwearfná emimí apí iwamfó níwíwapíyirinǵpimi dání ení eáninǵ xfo imóninǵpi síwá winarfná xegí wiepísarínjowa síjwé níwiniro diní wíkwírogáfawixini.

¹² E nemo aní xegí yof Kapaneamí rininǵpimi nání níwerí xegí xínái fní xexírimeáowa fní xegí wiepísarínjowa fní ení nawíni níwero e sfá ární wí wegáfawixini.

Jisaso aní rídiyowá yarǵfíwámi nípáwirí enǵpí nánirini.

¹³ Jisaso sfá Anfnajo Neamúroagoí rininǵyi anwí e imónináná Jerusaremí nání níyoarí ¹⁴ aní rídiyowá yarǵfíwámi ákináyó nípáwirí weninǵ éfyí wininiginí. Nígwé nání wa

burimákaú b́ ero sipisiṕ b́ ero xawióẃ b́ ero yarínagá ńwinírí ńgẃ seniś wiarígáwa ení éf ńnwearo yarínagá ńwinírí re eníniginí. ¹⁵ Sámí ńmearí síkwá níyírearíná sipisiṕ t́ń burimákaú t́ń ḿx́ x́dowárírí xiáwowamí ení ḿx́ x́dowárírí ńgẃ seniś yarígáwayá ńgẃpí ńmearí emí noyaxímorí wiǵ íkwianẃ ení ḿwiárorí nemáná ¹⁶ xawióẃ b́ yarígáwamí ḿx́ re uríniginí, “Nímeámí úpoyí. Ań ǵ ápoyá riwá makerá ańwánínj́ ṕ nání imíxarínj́?” urágí ¹⁷ xeǵ wiepísarínjowa B́kwýo ŕwamínj́ re nírínírí eánínj́pí nání dínj́ winíniginí, “Ápoxíníyá ańwámí píránínj́ éf ŕxínírí śḿ níxead́pénínj́pimí dání ḿyíóyo uŕkwínaríníní. nímónaríní.” nírínírí eánínj́pí nání dínj́ winíniginí. ¹⁸ Judaý ámnáowa Jisaso éfpí sínẃ ńwiníro ḿx́ re urígáwixíní, “Nene ‘E epaxórání?’ siaiwianí nání emíḿ b́ ŕxa ŕneaíwapíyaríníní?” urágá ¹⁹ Jisaso re uríniginí, “Soyíné ań riwá ṕneápoyí. E nerínáyí, nioní ámí śá wíyaú wíyimí míríḿfáríní.” urágí ²⁰ Judaý ámnáowa re urígáwixíní, “None ań riwá míraráná xwiogẃ ⁴⁶ neamúronjwáríní. Joxí ananí śá wíyaú wíyimí mírípaxoxíraní?” urágá aiwí ²¹ o e nuríná ewaý ikax́ xewanínj́o nání níríní e uríniginí. ²² Ayínání ŕwéná Jisaso Goríxoyá dínj́yo dání píyí weje dání ńwiápínimeámáná enáná wiepísarínjowa ewaý ikax́ x́o anjwá nání urínínj́pí nání dínj́ ńwinírí “B́kwýo x́o nání nírínírí eánínj́pí t́ń xwíyá x́o rínínj́pí t́ń neparíní.” níyaiwiro dínj́ ẃkẃroǵawixíní.

Jisaso ámá níní xwioxíyo dání yaiwiarígíápi nání nijfá imóniñf nániríní.

²³ Sfá Anjínajo Neamúroagoi ríniníyí nání aiwá imixarígííná Jisaso síní Jerusaremi nínwearfná emímí yarínagí ámá obaxí e ñweagfáyí sñwí nñwññro omí dññf nñwñkwíro apaxí mé “Orfani?” yaiwiarínagíá aiwí ²⁴ xewaniño nepaxiño nimónirí sññání “Oniríní.” nírírí áwanj mñrowiáronñiní. O ámá níní yarígíápi nání nijfá imóniño enagí nání áwanj mñrowiáronñiní. ²⁵ Ámá wigí yaiwiarígíápi xwioxíyo adadí nñwirí nijfá imóniño enagí nání wí ámá nñbñro api nání áwanj urípaxomani.

3

Jisaso tñí Nikodimaso tñí xwiyfá rínigíí nániríní.

¹ Ámá wo —O xegí yoí Nikodimasoyí ríninñoríní. Gwí mónigíá yoí Parisiyí ríniníyí woríní. Axo Judayí mebá woríní. ² O sfá wiyimi árfwiyimi nurí Jisasomi nñwímeari re uríniní, “Rabai, ‘Joxi nearéwapiyarínf Gorixoxo rñrowárénapinñoxí imóniñní.’ neaimónaríní. Gorixoxo dññf mukikayonáná ámá wo emímí joxi yarínípi epaxí mimóniñagí nání raríní.” urfagi ³ Jisaso re uríniní, “Aga nepa rñraríní. Ámá gíyí gíyí seáyimi dání mewepa nerfnáyí, Gorixoxoyá xwioxíyo wí ñweapírfá meníní.” urfagi ⁴ Nikodimaso re uríniní, “Ámá go go rñxa xwé niwiarómáná aríge nerí ámi eweaniñoi? ‘Ámi xñnáyá agwíyo páwíáná omí ámi sññf

xinái xiripaxírini.’ níriri rinaririni?” uríagi⁵ Jisaso re uriniginini, “Aga nepa rinaririni. Ámá iniigíyo dání eweari Gorixoyá kwííyo dání eweari mepa nerínáyí, wí Gorixoyá xwioxíyo nípáwiri ηweapaxí menini. ⁶ Xaniyaúmi dání xirarigíápi, ayí warápinirini. Kwííyo dání imónarípi, ayí díní síní imónarípirini. ⁷ Nioni re rírípi nání, ‘Joxi “Gorixoyá xwioxíyo ηweáimigini.” nísimóniríná wí seáyimi dání ewearípi nimúropaxímani.’ rírípi nání ududí misingani. ⁸ Imíní yarípi nání díní moí. Imíní xegí wimónarímani yaríná joxi iwí raríagi aríá níwiri aiwí gími dání bípirani, gími nání úpirani, joxi níjía imónarímani. Níjía mimónipa nerí aiwí ‘Imíní menini.’ rípaímani. Kwííyí eni axípi imónini. Ámá síní ewearíná síní wínípaí mimóníagi aiwí ‘Síní meweaíyírini.’ rípaí menini.” uríagi⁹ Nikodimaso re uriniginini, “Joxi ninarirípi arige nerí imónípaí?” uríagi¹⁰ Jisaso re uriniginini, “Joxi ámíná negí Isirerene nearéwapíyaríní woxí enagi aí nioni rinarirípi nání majía rimónirini? ¹¹ Aga nepa rinaririni. None níjía imóníwáyí nání rirane síní wíníwáyí nání áwaní rirane yaríagwi aiwí píné none raríwáyí soyíné aríkwíkwí yarínoi. ¹² Amípi xwía rírími imóníyí nání áwaní searána soyíné ‘Neparini.’ níyaiwiro díní míkwrópa yaríagía nání amípi anínamí imónípi áwaní nísearínáyí, arige nero ‘Neparini.’ níyaiwiro díní íkwírópíraoi? ¹³ Ámá imóníno —O anínamí dání weapínorini. O ámá

n̄iyoni aiw̄i oni aṅf̄nam̄i n̄áni yin̄or̄ini. ¹⁴ En̄iná neḡf̄ ar̄f̄owa áamá d̄iṅf̄ meane n̄emeróná áamá weax̄f̄a sid̄iṅf̄ óf̄ȳf̄ siṅf̄ up̄f̄r̄f̄a n̄áni Moseso ain̄x̄f̄ t̄f̄n̄i weax̄f̄án̄iṅf̄ nim̄ix̄r̄i ík̄f̄áyo n̄iṅw̄ir̄ár̄im̄aná seáȳi e m̄f̄eyoáfp̄i siṅw̄f̄ n̄iw̄in̄ir̄iṅf̄p̄imi d̄áni siṅf̄ uḡf̄awix̄ini. Ain̄x̄f̄ weax̄f̄án̄iṅf̄ im̄ix̄in̄iṅf̄p̄i n̄iṅw̄ir̄ár̄i ro m̄f̄eyoaḡf̄apa áamá im̄ón̄iṅom̄i ax̄fp̄i num̄f̄eyoap̄f̄r̄ár̄ini. ¹⁵ Áamá om̄i d̄iṅf̄ wik̄w̄róf̄a ḡiȳf̄ ḡiȳf̄ d̄iṅf̄ n̄iȳim̄iṅf̄ t̄ígf̄áȳf̄ im̄ón̄ip̄f̄r̄f̄a n̄áni om̄i num̄f̄eyoap̄f̄r̄ár̄ini. ¹⁶ Aȳf̄ r̄ip̄i n̄án̄ir̄ini. Gor̄ixo áamá n̄iyoni d̄iṅf̄ siṅf̄ x̄w̄ap̄f̄ aȳa w̄i nuyir̄i n̄áni xeḡf̄ n̄iaíw̄f̄ siṅf̄n̄iṅf̄ émiaoṅo nene n̄áni w̄f̄r̄enap̄iṅin̄iḡini. Áamá xewaxom̄i d̄iṅf̄ wik̄w̄róf̄a ḡiȳf̄ ḡiȳf̄ man̄f̄n̄ipa nero d̄iṅf̄ n̄iȳim̄iṅf̄ im̄ón̄iṅf̄p̄i t̄ígf̄áȳf̄ im̄ón̄ip̄f̄r̄f̄a n̄áni w̄f̄r̄enap̄iṅin̄iḡini. ¹⁷ Aȳf̄ r̄ip̄i éw̄in̄iḡin̄ir̄i Gor̄ixo xeḡf̄ xewaxom̄i xw̄f̄a r̄ir̄imi n̄áni uow̄ár̄enap̄iṅin̄iḡini. O áamáyo xw̄iȳf̄a umeár̄f̄w̄in̄iḡin̄ir̄i muow̄ár̄enap̄iṅin̄iḡini. Yeáȳf̄ uyim̄ix̄emean̄f̄w̄in̄iḡin̄ir̄i uow̄ár̄enap̄iṅin̄iḡini. ¹⁸ Xewaxom̄i d̄iṅf̄ wik̄w̄róf̄a ḡiȳf̄ ḡiȳf̄ Gor̄ixo xw̄iȳf̄a umeár̄ipax̄f̄ mim̄ón̄iṅoi. E ner̄i aiw̄i xewaxom̄i d̄iṅf̄ m̄iw̄ik̄w̄róf̄a ḡiȳf̄ ḡiȳf̄ Gor̄ixoȳa siṅf̄n̄iṅf̄ émiaoṅom̄i d̄iṅf̄ m̄iw̄ik̄w̄róar̄iḡf̄a en̄aḡi n̄áni r̄ixa xw̄iȳf̄a umeár̄ipax̄f̄ im̄ón̄iṅoi. ¹⁹ Sa m̄f̄k̄f̄ t̄f̄yo d̄áni Gor̄ixo ‘Xw̄iȳf̄a t̄f̄ṅox̄ini.’ ur̄ir̄i ‘Xw̄iȳf̄a mayox̄ini.’ ur̄ir̄i en̄f̄ár̄ini. O xw̄f̄ár̄imi ṅweaḡf̄áȳf̄ e éf̄r̄ix̄in̄ir̄i wim̄ón̄ar̄iṅf̄p̄i w̄f̄án̄iṅf̄ wók̄iaḡi aiw̄i áamá wiḡf̄ yar̄iḡf̄ap̄i sip̄ini im̄ón̄iṅf̄ en̄aḡi n̄áni w̄f̄a ókiṅf̄p̄i n̄áni m̄iwim̄ón̄ipa ner̄i s̄f̄a yin̄iṅf̄p̄i n̄áni wim̄ón̄ar̄iṅf̄r̄ini. ²⁰ Aȳf̄ r̄ip̄i n̄áni áamá sip̄ini yar̄iḡf̄áȳf̄ n̄f̄n̄i w̄f̄a ókiṅf̄p̄i n̄áni

aga miwimóní sía yiniñípi nání wimónariñíriní. Wigí yariğíápi wía ókímiñinaníğinirí wía ókiñe nání baríğíámani. ²¹ E nerí aiwí áma yadimíñí yariğíá gíyí gíyí Gorixo wimónariñípi oemínirí aría niwiri yariñípi siñání oimónirí wía ókiñe nání anani baríğíáriní.” uríñiniginí.

Wayí umeainí Jono Jisaso nání ríñípi nánirini.

²² E nemáná Jisaso tñní wiepísaríñowa tñní Judia píropenisíyo nání nuro wí e awa tñní nawíní niñwearóná ámayı wayí numeaiia waríná ²³ wayí neameainí Jono añí yoí Inoniyí riníñípi —Añí api Serimí dání añwi erini. Jono añí apimí niñwearíná e iniğí obaxí wearíñe eñagi nání o ení áma bímíariğíáyo wayí numeaiia waríná ²⁴ —Íná Jono siní gwí añíyo miñwiráriníñínáriní. ²⁵ Íná Jono xío xegí wiepísaríñowa re egíawixini. Niwiápinímearo wigí Judayí wo tñní xwiýá níríníroná Gorixoyá siñwíyo dání nañí imónaníro nání iniğíyo igíá eánariğíápi nání xwiýá ximíximí niníro ²⁶ e nemowa wayí neameainí Jono tññí e nání nuro re uríğíawixini, “Nearéwapíyaríñoxini, áma joxí tñní iniğí Jodani rapáyo jíaríwámíni ñweagíio —O joxí áwaní nearíñorini. O re yarini. Ámayı wayí numeaiia warini. E yaríná oxí apixí niaíwí níní o tññí e nání waríñoi.” uríagíá ²⁷ wayí neameainí Jono re uríñiniginí, “Áma wigí diñíyo dání seáyi e imónariğíámani. Añínamí ñweaño ‘Áma o e nerí seáyi e oimónini.’ miyaiwipa nerínáyí, wí e nerí seáyi e imónípaxímani. ²⁸ Xámí nioní áwaní re seararíñagi aría nigíáriní,

‘Nioní Kiraisoni, áamá yeáyí seayimixemeaníá nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyí rarigíonímani. Omí xámi umeáwínigíníri nírowárenapiñoníriní.’ searariñagí ríxa aríá nigíáríní.” nuríri ²⁹ ewayí xwíyíá bí rípi uríñínigíní, “Apíxí ñwiráríoyí ayí apíxí oyáíriní. Apí wáí wiñjoyáímani. E nerí aiwí o damí dání éf nírorí apíxí meáo yayí yaríñagí aríá níwiríná xíto ení yayí seáyimí dání yaríñíriní. Ayínáni dñí nífá níniníri bí onímíapi míninaríniní. ³⁰ Nioní ríxa yíwí nimóga waríná xewaníño niwiarorí aga nepa néra nuníñoi.” nuríri ³¹ ámi re uríñínigíní, “Áamá eramí dáño áamá níyoní seáyí e wimóníñoríní. Áamá xwíá rírímí dáñoní aga áamá imóníri amípi xwíá tíyo dñí nání ríri yaríñáoníriní. E neríñí aiwí anínamí dáño aga níyoní seáyí e wimóníní. ³² Xewaníño anínamí dání síñwí wíníri aríá wirí eníyí nání á máyo áwaní nura waríñagí aiwí wí o áwaní raríñípi mumímínaríñoi. ³³ E searariñagí aiwí áamá áwaní o raríñípi aríá níwirí ‘Neparíní.’ yaiwífá gíyí gíyí réníñí raríñoi, ‘Neparíní. Goríxo xíto raríñípi tíni xixení yaríñoríní.’ raríñoi. ³⁴ Ayí rípi náníriní. Áamá Goríxo urowárenapiñomi xewaníñoyá kwíyí ayíkwí míwíñí enagí nání xíoyá xwíyíá níra waríñoríní. ³⁵ Xano xewaxomí dñí síxí nuyirí amípi níni fáníñí wíepíxíniasíñíriní. ³⁶ Áamá xewaxomí dñí wíkwíroarígíá gíyí gíyí dñí níyímíñí imóníñípi tígíáyíriní. E nerí aiwí xewaxomí aríkwíkwí wíarígíáyo dñí níyímíñí imóníñípi wímeaníá meníní. Wíkwí Goríxo áamá ayo wónaríñípi aníñí

wikwímonfárini.” uriniginini.”

4

Jisaso tñni Samariayf apixf wí tñni xwiyfá rinigfí nánirini.

¹⁻³ Parisiowa arfá re wigfawixini, “Jisaso wiep+sarinifif imixiri wayf umeairi yarfná oyáf wayf umeaiarinf Jonoyá wiep+sarinifyo rixa wiáf múroarinof.” arfá e wíagfa aiwi Jisaso xewanifo ámáyo wayf umeaiarinfagi marfái, sa xegf wiep+sarinifowa wayf umeaiarinfagfa náni Parisiowa arfá e wigfawixini. Áminá Jisaso Parisiowa arfá e wífá enagi náni nijfá nimóniri ámi Gariri piropenisfyo náni uminiri náni Judia piropenisfyo pñni niwiáfmi nuri ⁴ “Aga Samariayf anj tñimanf oumini.” niyaiwimo imanf nurfná ⁵ Samariayf anj bi xegf yof Saikaif rinifpi —Anj api xwfá enfná Jekopo xewaxo Josepomf winifpi tñnf e anwf erini. ⁶ Míniwfwf Jekopo inifgf iwínfa nánf rípiñfwá erini. Anj api tfe nírémómáná sogwf áwini e nweanáná anj éf nánf enj saminf uwéagi inifgf nánf míniwfwf rípiñfwá tñnf e sá niñweari ⁷⁻⁸ wiep+sarinifowa aiwá bf yanifro nánf anj apimf nánf rixa numáná enfná Samariayf apixf wí inifgf iwimnirf barinfagi niwini re uriniginini, “Inifgf iwifpi bi onimini.” urfagi ⁹ í re uriniginini, “Arige simónfagi joxi ‘Inifgf bi niapeti.’ nírarinini? Joxi Judayf woxirini. Niñni Samariayf apixf winf enagi nánf rírarinini.” —Judayf Samariayf tñni wí kumixinarifgfa menagi nánf í e urfagi ¹⁰ Jisaso re uriniginini, “Jíxi Gorixo ámáyo anfá wiarinifpi

nánì nìjǎ́ imónìrì nionì ‘Inìgǎ́ bì niapèi.’ rìrǎ́onì nánì nìjǎ́ imónìrì nerì sǎ́wìrìyǎ́, jíxì yarìṅǎ́ nǎ́nǎ́ nionì inìgǎ́ dǎ́ṅǎ́ sǎ́ṅǎ́ sieweapaxǎ́ imónìṅǎ́ bì siapìmìnrì éárìnrì.” urǎ́agǎ́ ¹¹ í re urìṅìṅìgìnrì, “Ámìnáoxìnrì, inìgǎ́ ayǎ́ ná mǎ́mì rìwonì. Inìgǎ́ iwìrì nánì enì mǎ́maxìrìṅagǎ́ nánì inìgǎ́ iwìrì mimónìṅìnrì. Ayìnánì joxì inìgǎ́ dǎ́ṅǎ́ sǎ́ṅǎ́ eweapaxǎ́ imónìṅìpì ge iwìrìnrì? ¹² Joxì ‘Negǎ́ arǎ́o Jekopomì —O mìnìṅwǎ́ rìwǎ́ nìrìpìrì inìgǎ́ xewanìṅo nìrì xewaxowa nìro xegǎ́ sipǎ́sipǎ́ burìmǎ́kaú amìpì nìro enorìnrì. Omì ananì wíarǎ́ múronǎ́onìrìnrì.’ rìyaiwìnarìṅìnrì?” urǎ́agǎ́ ¹³ Jisaso re urìṅìṅìgìnrì, “Ámá inìgǎ́ rìwámì nǎ́ gǎ́yǎ́ gǎ́yǎ́ nǎ́nrì ámì inìgǎ́ nánì winayìnrǎ́nrì. ¹⁴ E nerì aiwì ámá inìgǎ́ nionì wíápì nǎ́ gǎ́yǎ́ gǎ́yǎ́ ámì inìgǎ́ nánì winayìnrǎ́ menìnrì. Ayǎ́ rìpì nánìrìnrì. Inìgǎ́ nionì mìnì wíápì ámá xwioxǎ́yo inìgǎ́ sǎ́mìṅǎ́ meaarìṅe dánì úrúrìmǎ́ yarìṅǎ́pánìṅǎ́ nìmónìrì dǎ́ṅǎ́ nìyìmìṅǎ́ imónìṅìpì íníná ṅweapǎ́rǎ́a nánì wimìxìnrǎ́nrì.” urǎ́agǎ́ ¹⁵ apìxì re urìṅìṅìgìnrì, “Ámìnáoxìnrì, núnì ámì gwǎ́nrǎ́ yeáyǎ́ mìnìpa oenìrì inìgǎ́ joxì rarìṅìpì niapèi. Inìgǎ́ iwìmìnrì mìbìpa emǎ́a nánì enì niapèi.” urǎ́agǎ́ ¹⁶ o re urìṅìṅìgìnrì, “Jíxì nurì dǎ́xǎ́ oxomì nìwìrìmeámì re nánì bǎ́pìyì.” urǎ́agǎ́ ¹⁷ apìxì re urìṅìṅìgìnrì, “Oxǎ́ mayìnrìnrì.” urǎ́agǎ́ Jisaso re urìṅìṅìgìnrì, “Jíxì ‘Oxǎ́ mayìnrìnrì.’ nìrarìṅìpì xìxenì nìrarìṅìnrì. ¹⁸ Ayǎ́ rìpì nánìrìnrì. Jíxì oxǎ́ wé bì nìpìnrì rìmeagǎ́fìxìrìnrì. Jíxì ámá agwì meánìṅo dǎ́xǎ́ oxo menǎ́agǎ́ nánì xìxenì nepa nìrarìṅìnrì.” urǎ́agǎ́ ¹⁹ apìxì re urìṅìṅìgìnrì, “Ámìnáoxìnrì, ‘Joxì e nìrarìṅagǎ́ nánì

wíá rókiamoarigfá woxirfani?’ nimónarini.”
 nuriri ²⁰ re uriniginini, “Eniná negf arfowa
 Gorixomi yarinf wirow yayf wirow yanro nani
 dfwf ripimi nani bagfarini. E nerf aiwi Judayfne
 re rarigfarini, ‘Wí e marfá, sa Jerusaremi
 dani yayf niwirfna ayf apáni yarifo.’
 rarigfarini.” urfagi ²¹ Jisaso re uriniginini,
 “Ineyf, piraninf arfá ni. Sfá wiyi dfwf ripimi
 danirani, Jerusaremi danirani, ápo Gorixomi
 yayf miwiprfa nani parimonfarini. ²² Seyfne
 yayf wiarigfo arigeninf imoninfpi nani majfa
 imonifo. E nerf aiwi yayf wiarinwáow arigeninf
 imoninfpi nani Judayene nijfarini. Ayf rípi
 nanirini. Gorixo ámayo yeáyf uyimixemeáminri
 yarinfpi gwf Judayene imoninwárimf dani
 yarinf enagf nani o, yayf wiarinwáow nene
 nijfarini. ²³ E níriri aiwi sfá áma e nero yayf
 nírixinri wimonarinfpi tñf xixeni wiarigfáyf
 ápo Gorixomi xegf kwíyfo dani yayf wirow
 xixeni xfo imoninfpi nani dñf nimoro yayf wirow
 wiprfyí ríxa anwf e nerf ríxa parimof. Ayf rípi
 nanirini. Áma xfo nani e nero yarigfáyf nionf
 gf yayf niarigfáyf imonfrixinri wimonarinf
 enagf nani rarini. ²⁴ Gorixo kwífnf enorini.
 Ayfnánf omf yayf wiarigfáyf xegf bi epaxmanf.
 Sa kwíyfo dani yayf wirow xixeni xfo imoninfpi
 nani nepa dñf nimoro yayf wirow epaxrini.”
 urfagi ²⁵ apíxí re uriniginini, “Mesaiaw —Áma
 Gorixo yeáyf neayimixemeanfa nani arfowayá
 xwfá piaxfo dani iwiaronfoyf rarinwáorini.
 O áma nimonri binfápi nani niñf nijfarini.
 O nibirfna amípi fnf áwanf nearinfarini.”

uríagi ²⁶ Jisaso re uriniginini, “Oyi, jixi tñi xwiýá rinarigwí ronirini.” uriniginini. ²⁷ E uraríná xegí wiepisariñowa, aní jíapimi nání úfáwa ámi nibiro weniní éfáy wínigíawixini. Apixí wí tñi xwiýá rinarinagí niwiniro ududí nero aiwi wo niwiápñimeari xwiýá bi re muriniginini, “Joxi pí urápmñiri urarinini? Pí nání í tñi xwiýá rinarinini?” muripa éaná ²⁸ apixí xwárta sixí e nitimí aní jíapimi nání nuri ámayo re uriniginini, ²⁹ “Ámá niñi enina dání nera binápi nipini nání áwaní ninarinomi nurane sinwí owinaneyi. O Kiraiso, ámá yeáy neayimixemeaná nání aríowayá xwía piaxíyo dání iwiaroníoyi rarinwáo menirani?” urémeáná ³⁰ ayí anípimi pñi niwiárimi Jisasomi sinwí winíe nání ugíawixini.

³¹ Wiepisariñowa apixí ámayo wirimeámiñiri úaná “Nearéwapiyarinixini, aiwá bi nei.” urarinagía aí ³² o re uriniginini, “Aiwá niñi nání soyíne majápi tñáonirini.” uríagi ³³ wiepisariñowa nepa aiwá nání nearariniñi re rinigíawixini, “None jiami úaná ámá wo nibiri aiwá niñi nání miñi ría winoi?” rinaríná ³⁴ Jisaso re uriniginini, “Nioni nirowárenapiño e ewiniginiri wimónarinípi eri xfo ‘Joxi e érixini.’ nirinípi xixeni yáñi nerínáyí, ayí gí aiwáñiní imónini. ³⁵ Seyíne ewayí xwiýá rípi mñipa yarigíarini, ‘Emá waú waú sinirini. Rixa múroáná aiwá mianíwáñini.’ mñipa yarigíarani? Seyíne e niñi aiwi nioni re seararinini, ‘Niwiápñimearo omíníyo miñi miñi weniní emiamópoyi. Aiwá rixa yofí neri

mipaxí imónini. ³⁶ Agwi aiwá miarini go go omiñi nerina xegí épi nani nigwi nimeari ayí diñi niyimini imónipiría nani rixa yarini. Aiwá iwá urariño tñi miariño tñi nawini niwaúni yayí episi nani e yarini. ³⁷ Xwiyá seyiné re rarijápi, ‘Wo iwá uriri wo miri yarigáriní.’ rarijápi, ayí nioni riríapi tñi xixeni rinini. ³⁸ Nioni gí seaepisariniáyiné, aiwá soyiné iwá murigápi mipiri nani searowarinarini. Soyiné aiwá wa iwá urigápi nimiróna awa anini miní egápi miarinoi.” uriniginini.

³⁹ Samariayí, aní jíapimi dániyí apixi áwaní re uríagi “Ámáo niini enina dani nera biñapi nipiini nani áwaní niriñoi.” urí enagi nani obaxí o nani diñi niwikwiroro nani ⁴⁰ nibiro niwimearoná nene tñi onweaneyiniro yarini wíagía o sía wiyaú e weniginini. ⁴¹ Ámá obaxí wini wini eni xwiyá o rariñipi aría niwiro nani diñi niwikwiroro ⁴² apiximi re nura ugíawixini, “Jixi nearípi aría niwirane nanini omi diñi niwikwirorawini. Newaninene eni o xwiyá rariñagi aría niwirane rixa nijía nimoniri re yaiwiarinwini, ‘Ámá niyoni yeáyí uyimixemeámániri biñoráni?’ yaiwiarinwini.” uríawixini.

Gapimaní woyá niaíwomi naní imixini nánirini.

⁴³ Sía wiyaú wenjo aní apimi pñi niwiárimí Gariri piropenisíyo nani uniginini. ⁴⁴ Jisaso xewanino re riño enagi nani, “Wía rókiamoarini gomí amá xegí aní e dániyí wé ikwianwíyo

uñwirárigfáraní? Oweot.” riño enagi nání ámi Gariri p̄ropenisfyo nání uñinigini. ⁴⁵ Ayínání Gariri p̄ropenisfyo rémóáná Gariri ñweáyf ení aiwá sáa Anfnajo Múroagfyi nání Jerusaremiyo nání niyiro niñwearóná amipí xfo yaríñfpi winigfá enagi nání wigf añfyo rémóáná umím̄inigfawixini.

⁴⁶ Jisaso Gariri p̄ropenisfyo añf Kenañ riniñe —E xámi aga iniñgf aí wainf imixiñf erini. E n̄rémor̄ ñweañáná gapimanf wo xegf íwo simixf ner̄i añf yoñ Kapaneam̄yo ñweañáná ⁴⁷ xano arfá re win̄inigini, “Jisaso Judia p̄ropenisfyo p̄fni n̄wiárim̄i n̄biri Gariri p̄ropenisf t̄yóm̄ini rémónap̄ñoi.” raríñagfá arfá e niwiri Jisaso tñf e nání niyap̄ri xegf niaíwo rixa nīpém̄in̄ri añwi ayo enagi nání o niweap̄ri gf íwomi nanf oimixin̄ri yaríñf wíagi ⁴⁸ Jisaso re ur̄iñinigini, “Seyñé nioni em̄mf mepa eri amipí ayá riwamón̄paxf mepa eri yaríñagf n̄nan̄r̄ínáyf, wí d̄iñf nīkw̄rop̄r̄iméoi.” ur̄fagi ⁴⁹ gapimano re ur̄iñinigini, “Ám̄ináoxini, gf íwo pen̄igin̄ri joxi aññi weapei.” ur̄fagi ⁵⁰ Jisaso re ur̄iñinigini, “Dixf añf ui. Dixf íwo siñf un̄ñoi.” ur̄fagi o xw̄yíá Jisaso ur̄fpi “Nepar̄ini.” niyaiwiri d̄iñf nīkw̄ror̄i xegf añf e nání nuri nuri ⁵¹ óf e sá weño wfápi t̄ni s̄ni ófyo war̄iná xegf xináiwán̄ñf nimón̄ro omiñf wiiarigfáwa óf e órór̄f nin̄ro re ur̄igfawixini, “Dixf íwo rixa siñf ún̄inigini.” ur̄fagfá ⁵² o yaríñf re win̄inigini, “Gíná nanf imón̄f̄inigini?” ur̄fagi awa re ur̄igfawixini, “Agíná 1:00 p.m. imónáná wará ríá p̄r̄f p̄fni wiárf̄inigini.”

ur'agta ⁵³ xano re yaiwiñiniginí, “Agíná Jisaso ‘Dixí íwo sijní unijnói.’ nírfíná simixí píní wiárírfáni?” niyaiwiri x'omí dñí n'wíkwírorí xegí íwixé ení dñí wíkwírogíawixíní. ⁵⁴ Jisaso Judia p'ropenisíyo píní n'wiárimí ámí Gariri p'ropenisíyo nemeríná emímí ámí bí apí enjiniginí.

5

Sikwí ikí ení womí naní imixinjí nániríní.

¹ Jisaso e nemo niñweañsáná Judayí wigí yarígfápa Gorixo nání dñí moan'ro aiwá Jerusaremíyo imixaríná o e nání niyoarí n'irémómáná ² —Jerusaremíyo ákíhá íwí wíyi Sipísipíyí r'ninjíyí tñí e ipí wá Xibíruyí p'né tñí xegí yoí Betesaidaí r'ninjíwá e r'woñf'wáriní. Mídímídání r'wíyí nání añí wiám'ó wé wú m'iríninjeríní. ³ Añí wiám'ó wé bí apí m'iríninje ámá simixí yarígfáyí tñí sijnwí supárgfáyí tñí síkwí ikí egfáyí tñí síkwí wé kírinj' egfáyí tñí ayí obaxí e niñwearo [ini'gí yaromí é'pí sijnwí owinaneyínirí ñweaarí'geríní. ⁴ Wainí wainá añínají Gorixoyá wo niwerí ipíwámí yaromí méáná ámá simixí t'gfáyí go go xámí páwíaná xegí wará naní imónarínj' enagí nání ñweaarí'geríní.] ⁵ Jisaso e n'irémorí ámá e ñweaarí'gfáyí wo —O xegí simixí'pí yaríná xwiogwí 38 múroñoríní. ⁶ O e wenagí sijnwí niwínirí “Simixí eníná dání néra bíñorfaní?” niyaiwiri nijfá e nimónirí nání re uríniginíní, “Joxí ‘Nanj' oimónimíní.’ r'simónaríní?” ur'agi ⁷ simixó re uríniginíní, “Ámá roxíní,

ipíwá yaromí éaná áamá ipíyo ninimeari niwáripíri nání mayonirini. Niwaninoniníwiápínimeámi nurí páwimínirí yaríná áamá wa xámi páwiarígíárini.” uríagi ⁸ Jisaso re uriniginini, “Niwiápínimeari díxí íkwianwí nixoperí nimeámi ui.” uráná re eniginini. ⁹ Naní nimónirí xegí íkwianwí nimeámi aní uniginini.

Síá ayi Sabaríá ayimirini. ¹⁰ Ayínání Judayí ámináowa naní imóníomí re urígíawixini, “Sabaríáyimí enagi nání díxí íkwianwí xe nimeámi ounirí sñwí ranípaxí mimóninwini. Nwárini.” uríagí aí ¹¹ o re uriniginini, “Ámá nioní naní nimíxí, o ‘Díxí íkwianwí nimeámi ui.’ níríagi nimeámi warinini.” uríagi ¹² awa yariní re wigíawixini, “‘Díxí íkwianwí nimeámi ui.’ go rirího?” yariní e wíagí aí ¹³ áamá o xíomí naní wimíxí nání nijíá mimónipa nerí nání áwaní urípaxí mimóniniginini. Ayí rípi nánirini. Jisaso áamá e epíroyí egíáyo áwinimí dakwíagi nánirini.

¹⁴ E nemáná enáná Jisaso áamá o aní ridiyowá yarígíiwámi ronagi niwinirí re uriniginini, “Aríá ni. Símixí joxí yarinípi ríxa naní imóníniginini. ‘Xámi sípimí ámi bí wiárí múroninípi siniginirí nání íwí ámi mepa éiríxini.’ rírarinini.” uráná ¹⁵ o nurí Judayí ámináowami Jisaso nání re uriniginini, “Naní nimíxí, ayí orini.” uríagi nání ¹⁶ Jisaso Sabaríáyo omí naní wimíxí enagi nání awa “Rírixiní wikáríwaniginini.” niyaiwiro iwamíto e wianíro egíawixini. ¹⁷ E wianíro éagí aiwí Jisaso re uriniginini, “Amípi gí ápo bí píní

m+iwiarí an+ijí miní néra bi+ijípi nioni ení axípi e nerí ámáyo arirá wiar+ijíni.” uríagi nání
 18 Judayí ámináowa rixa mekaxí número “Omí píkíwanigíni.” rinigíawixíni. O “Sabaráyo ŋwíáríni.” riníijípi níwialkiri éyí náníni maríái, xewaníño Goríxo nání “Gí áporíni.” níriríná ayí réníijí rííyí, “Nioni Goríxo tñni xixeni imóníj+ni.” éniijí rííyí nání ení e rinigíawixíni.

“Ápo amípi íáníijí niepíxífniasíjíríni.” uríijí nánír+ni.

19 Ayínání Jisaso níwiápínimeari “Xamíjoni bí osearímíni.” nurírí xewaníño nání re uríj+inigíni, “Aga nepa seararíj+ni. Xewaxo xegí dñíyo dání amípi wí epaxí meníni. Xano yaríj+ipimí síŋwí níwínírí apíni yaríjíríni. Pí pí xano yaríj+ipi xewaxo ení axípi e yaríjíríni. 20 Ayí rípi nání seararíj+ni. Xano xewaxomí dñí síxí nuyírí amípi xó yaríj+ipi síwá wiaríjíríni. Soyíné ududí epíríá nání emímí xewaxo agwí yaríj+ipimí seáyí e imóníj+ bí éwínigínírí wiepísiníáríni. 21 Xano ámá píyíyo ámí síj+ nímixírí dñí síxí umímoaríj+pa xewaxo ení xó xegí dñíyo dání ámá xó wimónaríj+yo ananí dñí síxí umímoaríjíríni. 22 Rípi ení xano ámá womí xwíyíá umeararíj+maní. Xewaxo ámá níyoní xwíyíá mearíwínigínírí wíj+ enjagi nání oní xwíyíá meararíjíríni. 23 Ámá nñni xanomí wé íkwianjwíyo unjwiráragíápa xewaxomí ení axípi e éríxínírí ámá níyoní xwíyíá mearíwínigínírí m+ni wíjíríni. Ámá xewaxomí wé íkwianjwíyo

munwiráripa yarigfáyf xano, urowárenapinomi eni wé ikwianwfyo munwirárarigfáriní.” nuriri²⁴ re uriniginí, “Aga nepa searariní. Ámá xwiyfá nioni rarínápi arfá niro nioni nirowárenapinomi dinj wikwiroro éfá giyf giyf rixa dinj niyiminj imóninjpi tfgfáyfíní. Wí xwiyfá meáriniprfa nání mimóninjoí. Siní óf pearigfáyimíní miwarinjoí. Dinj niyiminj imóninj íníná nweaprfáyimíní warinjoí.” nuriri²⁵ re uriniginí, “Aga nepa searariní. Sfá ámá piyfninj imónigfáyf manj Gorixomi xewaxoyá arfá niwiro xfdiprfyi rixa anwi e nerí rixa parimonjoí. Ámá arfá niwiro xixeni éfáyf dinj niyiminj imóninjpi íníná nweaprfá nání meaprfáoi.²⁶ Ayf rípi nániríní. Xano dinj niyiminj imóninjpi mfkf tñjo nimóniri ámá xfo wimónarinjyo wiarinjpa xewaxo eni dinj niyiminj imóninjpi mfkf tñjo oimóniri winjíní.²⁷ Rípi eni xewaxo ámá imóninjo enagi nání ananí ámá niyoní mí ómómiximf winfa nání eni imónwíniginíri fáninj wiepfxíniasinjíní.²⁸ Nioni searfápi nání dinj ududf mseainpaní. Ayf rípi nání searariní. Sfá ámá xwáripáyo wegfa nfniyf xewaxoyá manj ráná arfá niwiro wiápnimeaprfáyí anwi e nimóga barinjo nání searariní.²⁹ Arfá niwiro xwáripáyo dání niwiápnimearóná nanj yarigfáyf dinj niyiminj imóninjpi íníná píraninj nweaprfá nání mearo sipí yarigfáyf xwiyfá meáriníro epfáriní.³⁰ Niwaninjoní gf dinjyo dání amípi wí epaxf mimóniní. Ápomi arfá wiarínápi tñni xixeni ámáyo xwiyfá umeararináríní. Nioni gf

nimónariḡḡipi miḡdípa neri nirowárenapiḡo
wimónariḡḡipi niḡdíri nání ámáyo xwiḡfá
numeariḡná xiḡeni ayo umearariḡáriní.”
uriḡḡiniḡni.

Jisaso nání áwanḡ riḡfá náníriní.

³¹ Ámi re uriḡḡiniḡni, “Soyiné diḡf re
niaiwariḡagfa aiwi, ‘Xewanḡo nání áwanḡ
nearána “Neparini.” waiwipaxf menini.’
niaiwariḡagfa aiwi ³² ámi wo nioni nání
áwanḡ searariḡáriní. Nioni nání niḡeariḡná
‘Ayf neparini.’ yaiwipaxfáriní.” nurir ³³ re
uriḡḡiniḡni, “Xámi segf wami wayf neameainḡ
Jono tḡḡmíni uowáraná o nioni nání áwanḡ
niḡeariḡná nepaxiḡf imóniḡḡipi tḡni xiḡeni
seariḡḡiniḡni. ³⁴ Soyiné re riḡeaimónarini,
‘Xewanḡo nání áwanḡ rinariḡḡipi aga áma
wí rarigfápimi dání sopiḡf ononiri rariḡni.’
riḡeaimónarini? Oweoi, seyiné Gorixo yeáyf
seayimixemeanfa nání wayf neameainḡ Jono
nioni nání seariḡḡipi miḡf nioroi searariḡini.
³⁵ O uyfwf ápiáwf weariḡḡpániḡf neri ámáyo wfá
ókimiḡaríná soyiné xegf xwiḡfá uyfwf wfániḡf
imóniḡáná yayf axínáni egfawixini. ³⁶ O nioni
nání áwanḡ niḡearifagi aiwi nioni nání áwanḡniḡf
searipaxf imóniḡf bi omi seáy e wimónini.
Emimf amipi gf ápo e epaxf imónifwiniḡiniḡri
niapiḡḡipi nání rariḡini. Nioni emimf niḡeairíná
api nioni nání áwanḡ réniḡf searariḡáriní, ‘Xegf
xano uowárenapiḡorini.’ éniḡf searariḡáriní.
³⁷ Gf ápo, nioni nirowárenapiḡo eni nioni
nání rixa áwanḡ seariḡáriní. Omi soyiné
arfá bi wiro xfo imóniḡḡipi siḡwf bi winiro

megíárini. ³⁸ Xwiyá xfo searínyf segí xwioxíyo míwenini. Ayínáni áamá o nírowárenapiñoni dñf minkwíronoi. ³⁹ Soyíné dñf niyimñf imónñfpi meáwaníñiro Gorixoyá Bkwíyo fá roro pariro yarígíárini. Ríwamñf ayo níriniri eánñfpi nioni nání áwanf rinñagí aí ⁴⁰ soyíné dñf niyimñf imónñfpi tígfáyf imónpírfá nání nioni tíámni mibípaxf seaimónarini.” nuriri ⁴¹ re urññigini, “Nioni áamá weyf nímeírixiniri bíñáoni menagí aiwi ⁴² nioni soyíné nání níjfarini. Soyíné Gorixomi dñf síxf uyarígíoyínémani. ⁴³ Nioni gí dñfyo dání bíñáonimani. Gí ápo nírirípearí nírowárenapiñoni aiwi soyíné mímímínarinoi. Áamá wo xfo xegf dñfyo dání bánáyf, anani numímínipaxoyínerini. ⁴⁴ Soyíné áamá weyf oneamépoyiniri ero Gorixo —Oni ñwíá imónñorini. O weyf oneameniri xfo wimónarñfpi mífídiipa ero yarígíoyíné, soyíné síni e neróná arige nero dñf níkwíropíráoi? Oweoi!” nuriri ⁴⁵ re urññigini, “Nioni nání re miniaiwipa époyí, ‘Xanoyá síñwíyo dání nene xwiyá neaxekwímonfárini.’ miniaiwipa époyí. Áamá seyíné seaxekwímonío, ayf Mosesorini. Soyíné omi dñf níwikwímóa nuro re yaiwiarígíárini, ‘O arirá neainfárini.’ yaiwiarígíárini. ⁴⁶ Amípí Moseso níriniri eanñfpi dñf níkwíroro síñwíryf, nioni nání níriniri eanñf enagí nání nioni eni dñf níkwíroanro egíárini. ⁴⁷ E nerí aí xfo níriniri eanñfpi nání dñf míkwiropa yarígíoyíné, soyíné arige nero xwiyá nioniyápi eni dñf íkwíropíráoi? Oweoi

wí e epaxí menini.” uriniginini.

6

Jisaso oxí 5,000 awí eánigfáyo aiwá mñi wiñf nánirini.

¹ Jisaso e nurárimo nemésáná ipí Gariri rininifwami —Ipí awá xegí yoí ami bí Taibiriasiyí rininifwárinini. Awami jfaríwami dani nani nuri nweanáná ² áma obaxí emimí xó simixí yarigfáyo wiarinipi sinwí niwiga nuro nani epíroyí nero omi númi uxídarína ³⁻⁴ sía Judayí aiwá Anínajo Neamúroagoí rininifyi nani imixipíri ríxa anwi e imónináná Jisaso dfwíyo nani niyiri xegí wiepísarinowá tñni e éf ninwearo ⁵⁻⁶ Jisaso sinwí anífyí wininiginini. Áma aga ayá wí epíroyí nero xó tñamini bimiarinagía niwiniri xó enipi nani nijfá nimóniri aiwi re yaiwiniginini, “Gí wiepísaríná Piripo nepa ení neániri dñf ría níkwíroni? Iwamíto owíwapiyimini.” niyaiwiri re uriniginini, “Áma tiyf aiwá nipíri nani ge bí nerí wianíwini?” uríagi ⁷ Piripo re uriniginini, “None aiwá óf ininí 200 tñni bí nerane yaní niwiranénáyí, áma re epíroyí egfáyí aga obaxí imóninagía nani woni woni bí onimiápi aí meapaxí imóninimeninjoí.” uríagi ⁸ wiepísarinifyí wo —O Saimoni Pitaomi xogwáo Adíruoyí rininorini. O re uriniginini, ⁹ “Íwí woyá bisíkerfá pírawá barí tñni imixininjí wé wú tñni peyf orá biau tñni nenagi aiwi áma obaxí epíroyí egfá tño yaní wipaxí rimónini? Oweoi!” uríagi ¹⁰ Jisaso ará xwapí ene nani wiepísarinowami re uriniginini, “Áma nñni éf

onweápoyniri urípoyi.” uríagi wiep+sariñowa Jisaso uríípa éaná oxí níní éf ηweañáná íá rófáyí 5,000 imóniñinigini. ¹¹ Jisaso áamá níní éf ηweáagfa niwiniñi bisfkerfá pirawá barí tñi imixiniñipi nimeari Gorixomi yayí niwimáná áamá e éf ηweagfáyo yaní nimeri niwia unñinigini. Peyí orápiáú eni nimeari axípi neríná wigf onaneyniro wimónariñipi tñi xixeni niwia unñinigini. ¹² Rixa apáni niniro agwí ími uyíagi niwiniñi wiep+sariñowami re uriniñinigini, “Wí xwirfá mikixepa oépoyniri niniro táfia awí eamépoyni.” uríagi ¹³ awa bisfkerfá pirawá barí tñi imixiniñi wé wú api ámayí niniro táfia awí neaemero soxí íá xwé wé wúkaú síkwí waúmi aumaúmí nero magwí miárigfawixini. ¹⁴ Ámayí emimí Jisaso wíwapíyípi síñwí niwiniro nání re riniñigfawixini, “Neparini. Wíá rókiamoariniñi xwíá tño bínfo orini.” rinariniñigfá ¹⁵ Jisaso xíomi míf ináyí imixipíri nání niwimónariñigí aí ayí “fá nuxerane míf ináyo oimixaneyi.” yaiwiariniñigfá diñí adadí niwirí niñfá nimóniri nání ayo e niwárimí xegípi dífwí mñiñño nání yiniñinigini.

Jisaso ipí Gaririyo xwiriniñwí nosaxa unñi nánirini.

¹⁶ Sfápi tñi xegí wiep+sariñowa ipí imaní e nání niwero ¹⁷ ewéyo niñixemoániro Kapaneami nání oriwámí dání xemoaniro nání niweámí nuro rixa sfá yiniñáná Jisaso awami síni niwimeáfmí enáná re enñinigini. ¹⁸ Ríwipí xwé eri ipí imeamfkwí eri yaríná ¹⁹ wiep+sariñowa ewéyo niñreaxa nuro síni ipíyo

áwini e kiromita wé wúrani, wé wíúmi dánjé worani, núfasána weninje éfáyé winigfawixini. Jisaso ewé táfamini ipíyo xwiriñwé nosaxa barinagé winigfawixini. Siñwé e niwiniro éé yarinagáa aí ²⁰ o re uriniginini, “Ananire. Nionirini. Wáyé mepani.” urágé ²¹ awa omi rixa “Re xemónapei.” uraniro yarína re eniginini. Rixa ipíyo jfaríwámíni anjé wigé dínjé niyaiwiro warigé iwiékíni meagfawixini.

Ámáyé Jisaso nání pía egáa nánirini.

²² Ámá oriwámi dání bisfkería nfe sá wegáyé wíápi tñni niwiápínimearo re yaiwigfawixini, “Agíná ewé ámi wí re mivé ná bání wenagé winíwaniginini. Nene siñwé winináná Jisaso xegé wiepísarinjowa tñni ewépámi mipixemoánarinagáa niwinirane wiepísarinjowani mipixemoániro warinagáa winowárfwaniginini.” yaiwiarína ²³ ewé wí anjé yoé Taibiriasí dání bisfkería Ámináo xegé xanomi yayé niwiri wíagé nfe nání báná ²⁴ ámá e epíroyé egáyé Jisaso siné wigé tfe minjweanagé winiro wiepísarinjowa eni minjweanagáa winiro neri nání ewé báyó mipixemoániro Jisaso nání Kapaneamiyo pía yaniro ugíawixini.

“Nioni aiwá anjé nani dánjé ninjé imóninjanirini.” urinje nánirini.

²⁵ Ayé ipíyo jfaríwámíni Jisaso Kapaneamiyo njweanáná niwimearo re urigfawixini, “Nearéwapiyarinjoxini, joxi re nání gíná bíoxini?” urágáa ²⁶ Jisaso re uriniginini, “Aga nepa seararinjini. Seyné emimé nioni

seaiwapiyíápi sîjwí nîwînróná sîwánîjî nîseairî seaiwapiyimînrî éápi nánî nijíá nimónîro nánî nionî nánî pía rîyarîjoi? Oweoi, seyíné bisíkerfá nînróná agwí ímî seayí enagî nánî nionî nánî pía yarîjoi.” nurîrî²⁷ ewayí xwíyá re urîjînjîgî, “Aiwá piyí pénarîjîpî meañîro nánî mepa nero aiwá nînrîjîpîmî dánî dîjî nîyîmîjî imónîpaxîpî meañîro nánî éríxîni. Aiwá apî ámá imónîjâoni ananî seaiapîpaxîrîni. Ápo Gorîxo ‘Mîmîwiároarîjorîani?’ nîniawîrî xío e éwînjîgîrî nîrípeañî aiwá apî ananî seaiapîpaxîrîni.” urîagi²⁸ ayí re urîgîawîxîni, “Nene pí neríná Gorîxo ámá e oépyînrî wimónarîjîpî yanîwîni?” urîagîa²⁹ Jîsaso re urîjînjîgî, “Seyíné rîpî neróná Gorîxo wimónarîjîpî yarîjoi. Ámá xío nîrowárenapîjîni dîjî nînkwrórónáyí, xío wimónarîjîpî yarîjoi.” urîagi³⁰ ayí re urîgîawîxîni, “Nene sîjwí nîwînrane dîjî rîkwîroani nánî pí emîmî neaiwapîyîrîni? Joxî aga piyí erîni?”³¹ Bîkwîyo xwíyá re nîrînrî eánîjîpa, ‘O aiwá nîpîrî nánî anînamî dánî wîjînjîgî.’ nîrînrî eánîjîpa negî arîowa ámá dîjî meañî nemeróná aiwá maná rînjîpî —Aiwá apî Gorîxoyá dîjîyo dánî xegîpî weagîpîrîni. Arîowa ámá dîjî meañî nemeróná aiwá apî nagîárîni.” urîagîa³² Jîsaso re urîjînjîgî, “Nionî aga nepa seararîjîni. Aiwá enîná anînamî dánî seaiapîjî, ayí Mosesomani. Agwî enî aga aiwá nepaxîjîpî anînamî dánî seaiaparîjî, ayí gî áporîni.”³³ Aiwá nepaxîjî

ápo Gorixo seaipar+ñ+pi, ayf aiwá an+ñ+nam+í dán+í n+weap+ri+í ámá xw+á t+yo ñweag+á d+ñ+í n+iy+m+ñ+ñ+í t+g+á+y+í imón+ip+r+á nán+í s+ix+í umímoar+ñ+or+in+í.” urfagi ³⁴ ayf re ur+g+awix+in+í, “Ám+náox+in+í, aiwá jox+í nearar+ñ+pi+í ín+íná neaiap+r+ix+in+í.” urfag+á ³⁵ Jisaso re ur+ñ+nig+in+í, “Aiwá nepax+ñ+í d+ñ+í n+iy+m+ñ+ñ+í imón+ip+r+á+pi, ayf nion+r+in+í. Ámá nion+í t+ám+in+í b+á g+iy+í g+iy+í á+mi agw+í wipax+í men+in+í. Nion+í d+ñ+í n+ikw+r+ó+á g+iy+í g+iy+í á+mi ini+g+í nán+í b+í gw+ñ+í yeáy+í wipax+í mimón+in+í. ³⁶ E n+sear+r+í aiw+í nion+í re sear+anig+in+í, ‘Sey+né em+im+í nion+í en+á+pi s+ñw+í n+nan+iro aiw+í “Or+an+í?” n+naiawiro d+ñ+í m+n+ikw+r+oar+ñ+o+í.’ sear+anig+in+í. ³⁷ E ner+í a+í ámá ápo ‘D+ix+r+in+í.’ n+n+r+r+í niap+ñ+y+í n+ñ+í x+ixen+í d+ñ+í n+n+ikw+r+oro nion+í t+ám+in+í b+ip+r+ár+in+í. Nion+í t+ám+in+í b+á+y+í m+ix+í w+í umá+n+m+ám+an+í. ³⁸ Nion+í an+ñ+nam+í dán+í n+weap+r+íná nion+í g+í nimónar+ñ+pi em+án+r+í weap+ñ+áon+man+í. Nion+í n+rowár+enap+ñ+o wimónar+ñ+pi em+án+r+í n+weap+ri+í nán+í ámá x+íoyá d+ñ+í t+ñ+í nion+í t+ám+in+í b+á+y+í m+ix+í w+í umá+n+m+ám+an+í. ³⁹ Nion+í n+rowár+enap+ñ+o e éw+n+ig+in+ri+í wimónar+ñ+pi, ayf r+ip+r+in+í. Nion+í ámá x+ío niap+ñ+y+í w+íyo m+iyor+r+ipa er+í s+á yopar+y+í imónáná á+mi wiáp+ñ+m+eap+r+á nán+í d+ñ+í s+ix+í umímor+í em+á nán+í wimónar+ñ+r+in+í. ⁴⁰ ‘G+í ápo e éw+n+ig+in+ri+í wimónar+ñ+pi, ayf r+ip+r+in+í.’ searar+ñ+in+í. O ámá xewaxon+í s+ñw+í n+nan+iro d+ñ+í n+ikw+r+ó+á g+iy+í g+iy+í d+ñ+í n+iy+m+ñ+ñ+pi t+g+á+y+í imón+ip+r+á nán+í wimón+r+í nion+í s+á yopar+y+im+í ayf á+mi wiáp+ñ+m+eap+r+á nán+í d+ñ+í s+ix+í umímóm+á nán+í wimón+r+í yar+ñ+r+in+í.” ur+ñ+nig+in+í.

41 Judayí xewanijño re ríníípi nání, “Aiwá anjínami dání weapiñípi, ayí nioniríni.” ríníípi nání anijúmí nirínro o nání 42 re rínííawixíni, “Jisaso ro Josepomi xewaxo menirani? Xaniyaú nání nene majfáraní? O arige nerí ‘Anjínami dání wepínijáoniríni.’ ríá raríni?” rínaríñagíá 43 Jisaso re uríñinigíni, “Pí nání anijúmí nirínro rínaríño? 44 Ámá wo aí xewaníño yá dñíyo dání nioní táfáminí bípaxí meníni. Ápo, nírowárenapiño xe o táfáminí ouníri dñí ukíkayonánani nioní táfáminí bípaxíríni. Ayí sfá yoparíyimi wiápínimeapíríá nání nioní dñí síxí umímómfáriní. 45 Ríwamíñí wíá rókiamoagíáwa eagíayo re ríníni, ‘Goríxo ámá níyoní wíwapiyiníáriní.’ ríníni. Ayínáni ámá ápo wíwapiyaríná aríá wigíá gíyí gíyí níní nioní táfáminí barígíáriní. 46 Goríxo wíwapiyíñí aiwí ayí wí Goríxomi síñwí wíñííá nání míraríñíni. Ná woní Goríxo tñí e dání bñjáoní ápomí síñwí wíñíáriní. 47 Aga nepa seararíñíni. Nioní dñí níkwírófá gíyí gíyí dñí níyímíñí íníná ñweapíríá nání tígíáyíriní. 48 Aiwá níñíñíñíñí dání dñí níyímíñí imónípaxípi, ayí nioniríni. 49 Eníná segí searíawéyí ámá dñí meañe nemeróná aiwá manái ríníñípi níñíro aiwí níñweagíásaná pegíawixíni. 50 Aiwá anjínami dání weapiñí rípi xegí bixíni. Ámá níñíñíñí, nípepíríámani. 51 Aiwá dñí níyímíñí imónípíri nání anjínami dání weapiñípi, ayí nioniríni. Ámá gíyí gíyí aiwá rípi níñíñíñí, aníñí íníná ñweapíríáriní. Aiwá ámá xwíá rírími ñweagíá níñí dñí níyímíñí tígíáyí nímoníro íníná ñweapíríá nání míni

wimíápi, ayí gí warápirini.” uriniginini.

⁵² Judayí wigípi xwiyá ximiximí niniro re rinarinagá, “Ámá ro arige nerí xfoyá wará naníwá nání neiapiníaríani?” rinarinagá

⁵³ Jisaso re uriniginini, “Aga nepa seararinini. Seyíné ámá imóniníáoniyá warápi minípa ero ragípi minípa ero nerónáyí, diní niyimíní imóninípi tígíáyíné menini. ⁵⁴ Gí wará

níro gí ragí níro éfá gíyí gíyí diní niyimíní imóninípi tígíáyí enagá nání sfá yoparíyimi owiápinímeápoynírí diní sixí umímómíarini.

⁵⁵ Gí wará rípi aiwá nepaxiní imónirí gí ragípi iniigí nepaxiní imónirí enagi nání seararinini.

⁵⁶ Ámá gí wará níri ragí níri éf go go nioní tñni níkumixinírai nawíni imóniníwií. Nioní ení xfo tñni níkumixinírai nawíni imóniníwií. ⁵⁷ Ápo,

diní niyimínípi mfkí tíño nírowárenapinírinini.

Ápo e ení enagi nání nioní ení diní niyimínípi mfkí tíñáoní imóninini. Ayínání go go níbirí nioní níninirínáyí, nioní ení diní mfkí tíñáoní enagi nání xfo ení diní niyimíní íníná nweanfa

nání tíñí wo imóniníarini. ⁵⁸ Aiwá anínamí dání weapiní rípi nání seararinini. Rípi aiwá eníná

negí aríowa níniro níñweagíasaná pegíápi yapí mimónini. Go go aiwá rípi níinirínáyí, diní íníná nweanfa nání tíñí wo imóniníarini.” uriniginini.

⁵⁹ Jisaso rotú aní Kapaneamiyo míríniníwámí dání nuréwapíyiríná e nura uniginini.

Xwiyá diní ikwíróaná diní niyimíní imónipaxípi uriní nánirini.

60 Ayináni xegí wiep̄sar̄iṅyí obaxí amipí o nuréwap̄iyir̄iná nura úṫpi ar̄fá n̄wiróná re riḡfawix̄ini, “Xw̄iyá o rar̄iṅṫpi udud̄f in̄iṅṫpi rar̄ini. Ámá go x̄ixeni ar̄fá win̄ir̄fen̄iṅoi?” rar̄iṅaḡfa aiwi 61 Jisaso xegí wiep̄sar̄iṅyí obaxí o r̄ṫpi nán̄i an̄iṅúm̄f ir̄inar̄iṅaḡfa nij̄fá nimón̄ir̄i re ur̄iṅṫniḡni, “Xw̄iyá udud̄f seain̄pax̄f sear̄fap̄imi dán̄i róreámioar̄iṅoi? Nioni p̄ni n̄in̄wiár̄imi up̄r̄i r̄seaimón̄ar̄ini? 62 Seȳné ámá imón̄iṅáoni xewan̄iṅoni weap̄iṅaé nán̄i ám̄i peyar̄iṅaḡi n̄nan̄ir̄ináȳf, pí wip̄r̄i seaimón̄in̄fár̄fani? Sini p̄ni n̄in̄wiár̄imi up̄r̄i nán̄i seaimón̄in̄fár̄fani?” nur̄ir̄i 63 re ur̄iṅṫniḡni, “D̄iṅṫ niȳim̄iṅf in̄iná ṅweap̄r̄fá nán̄i wiar̄iṅṫpi, aȳf kw̄iȳf Gor̄ixoyápir̄ini. Ámáȳf wiḡf eṅf eániḡfá t̄ni wí e imón̄ipax̄f men̄ini. Xw̄iyá nioni sear̄fapi ámá d̄iṅṫ níkw̄ror̄iṅṫpimi d̄iṅṫ in̄iná ṅweap̄r̄fá nán̄i kw̄iȳf ewear̄iṅṫpir̄ini. 64 E neri aí wiȳné xw̄iyá nioniyá sini d̄iṅṫ m̄in̄kw̄roar̄iṅoi.” ur̄iṅṫniḡni. Jisaso iwam̄fó dán̄i ámá x̄fomi d̄iṅṫ m̄iw̄kw̄rófáȳf nán̄i nij̄fá imón̄ir̄i x̄fó nán̄i m̄iȳf ur̄in̄fó nán̄i en̄i nij̄fá imón̄ir̄i eṅo eṅaḡi nán̄i e nur̄ir̄i 65 re ur̄iṅṫniḡni, “Wiȳné d̄iṅṫ m̄in̄kw̄roar̄iṅaḡfa nán̄i re sear̄faniḡni, ‘Ápo ámá go go nioni t̄iṅṫ e xe oun̄ir̄i s̄iṅw̄f m̄iw̄n̄ipa ner̄ináȳf, o nioni t̄ám̄ini wí b̄ipax̄f men̄ini.’ sear̄faniḡni.” ur̄iṅṫniḡni.

66 Xw̄iyá api nura úṫf eṅaḡi nán̄i xegí wiep̄sar̄iṅyí obaxí om̄i p̄ni n̄in̄wiár̄imi nuro ám̄i o t̄ni naw̄ini b̄i aṅṫ memeḡfawix̄ini.

67 Ayináni Jisaso xegí wiep̄sar̄iṅṫ wé wúkaú

sikwí waú awami re uriniginini, “Soyiné eni ‘Rixa pini niwiarimi owaneyi.’ riseaimonarini?” uríagi ⁶⁸ Saimoni Pitao re uriniginini, “Ámináoxini, none go táfamini waníwini? Xwiyáfi díní niyimini tñwáone imónani nání imóninípi joxini tñoxirini. ⁶⁹ None rixa díní nrikwírorane nijá re imóninwini, ‘Joxi siyikwí míniní Gorixo rirípeanoxirani? Yeáyí neayimixemeanía nání aríowayá xwífi piaxíyo dání iwiaroníoyi rarinwá, ayí joxirini.’ niyaiwirane nijá imóninwini.” uríagi ⁷⁰ Jisaso re uriniginini, “Nioni áamá wé wúkaú sikwí waú soyiné mīsearípeapa rejaniginini? E nerí aí woxi oboxíniní imóninini.” uriniginini. ⁷¹ Isikariti dání Saimonomi xewaxo Judaso —O wiepísaríní wé wúkaú sikwí waú awa worini. O xífo nání miyí urinífo enagi nání e uriniginini.

7

Jisasomi xogwáowa xíomi díní miwíkwírogíá nánirini.

¹ Jisaso e niyárimo néísáná Judayí ámináowa xíomi pikianíro nání mekaxí mearinagía nijá nimónirí nání “Judia píropenisíyo oememini.” mīwimóní Gariri píropenisíyo aní emearíná ² aiwá Judayí aní pákí pákí ininíyo ninwearíná imixayarígíapi —Aiwá api, ayí eníná íwiaríawé Moseso tñi nemeróná senífi aníyo ninweaxa wagíapi nání díní winini nání xwiogwí ayí ayo Judayí wigí aníyí pini niwiarimi nuro sífi wé wíúmi dání waú wo aní pákí pákí ininíyo ninwearo aiwá imixarígíapirini. Aiwá api rixa

anwi e imóniḡáná ³ xogwáowa re urigfawixini, “Dixí wiepisariḡ wíniyí eni emimí amipí joxí yariḡipi sḡwí winipírí nání anḡ re píní niwiárimí Judia piropenisíyo nání ui. ⁴ Ayí rípi nání rírarinḡwini. Ámá wo ámá níni xfo nání niḡfá oimónípoiḡni níwimónirínáyí, xegí yariḡipi inimi yariḡimani. Emimí joxí yariḡipi nepa nerínáyí, jiwaniḡoxí nuri ámá niyíyá sḡwíyo dání síwá winirínini.” urigfawixini. ⁵ Awa xegí xogwáowa aí diḡí miwíkwíropa nero nání e urigfawixini. ⁶ Jisaso re uriniginini, “Soyiné upíríná anani gíní gíná upírífa nání imóniḡagi aiwi nioni umfáiná sḡni mimónini. ⁷ Ayí rípi nání seararinini. Ámá xwíá tíyo diḡí níniyí soyiné tíni símí tíni inipaxí mimóniḡoi. E neri aiwi nioni wigí yariḡápi nání ‘Sipírini.’ nuriri waropárf wiararinḡagi nání símí tíni niarinḡoi. ⁸ Segípi aiwá nene xwiogwí o omi imixayarinḡwápi nání yoápoi. Nioni gí umfáiná sḡni mimóniḡagi nání wí umiméini.” ⁹ nurárimí Gariri piropenisíyo ḡweaniginini.

Jisaso aiwá anḡ pákí pákí ininíyo niḡwearoná imixarigfápi nání yoanḡ nánirini.

¹⁰ Jisaso, xexirímeáowa ríxa aiwá api nání yoáfámí enáná xfo eni ámayá sḡwíyo dání miyoá yumí inimi niyiri Jerusaremi níremori ḡweanáná ¹¹ Judayí aiwá imixarigfíe xfo nání pífá néra nuro “O gerini?” níriḡa nuro ¹² ámá e epíroyí egfáyí ikeagígwí ayá wí níriḡa nuro wí “Ámá nanorini.” riro wí “Oweoi, nanomani. Ámá niyoni diḡí nukinimixiri xenwími nipemeámi

warinorini.” riro nero aiwi ¹³ Judayí ámináowa nání wáyí nero nání áamá wí o nání áamá símimanjé e dání mirinígíawixini.

¹⁴ Jisaso sía aiwá imixarigíáyí rixa áwini e imónináná anjé ridiyowá yarigíiwámi nání nurí nípawiri á máyo uréwapiyaríná ¹⁵ Judayí ámináowa diñjé ududé níwiniro re rigíawixini, “Arire nerí nijjá o rarinjépi nimóniri ría rarini? Sikurjá mejoyoi.” rarinagá ¹⁶ Jisaso re uriniginini, “Xwiyá nioni searéwapiyarinjépi nioni gípi mani. Nioni nírowárenapinoyápirini. ¹⁷ ‘O wimónarinjépi oemini.’ wimónarinjépi gíyí gíyí nioni searéwapiyarinjépi nání nijjá nimóniri re yaiwipaxirini, ‘Gorixoyá diñjéyo dání ría nearéwapiyarini? Xíto xegé diñjéyo dání ría nearéwapiyarini?’ níyaiwiri nijjá imónipaxirini. ¹⁸ Ámá go go xíto xegé diñjéyo dání nírirínáyí, áamá weyí onimépayiniri yarinjépirini. E nerí aí áamá níní áamá xíomí urowárenapinomi weyí oumépayiniri yarino, o aga nepaxinorini. Yadininjépi yarino. ¹⁹ Eníná Moseso njwé ikaxé níriniri eáninjépi miseaiapipa reniginini? E nerí aí soyínéyá wo aí njwé ikaxé eáninjépi píraninjépi xídarinjémani. Pí nání soyíné nioni nípi kianiro yarino?” uríagi ²⁰ áamá e epíroyé egíáyí re urígíawixini, “Imó xixéroarinjé roxini, áamá gíyí rípi kianiro yarínagá rarini?” uríagá ²¹ Jisaso re uriniginini, “Nioni emimé ná bini éagi seyíné sini ududé ikárinarino. ²² Moseso njwé ikaxé ‘Segé niaíwíyo níxirímáná sía wé wíúmi dání waú wo múróáná sía ayimi iyé símí síó wákwíríxini.’ rinirini. E níseariri

aiwí ayí Moseso maríái, negí aríowa síwí apí érowiáptínigíáríní. Ayínání seyíné segí niaíwíyí ñwí ikaxí ríníñpí nixídríníñpímí dání naní oimónípoyíní Sabaríáyo aiwí iyí símí síó wákwiarígíáríní. ²³ Seyíné ‘Naní nerane ñwí ikaxí Moseso nírí eañpí pírí miwíakipa oyaneyí.’ niyaiwiro Sabaríáyo ení iyí símí síó wákwiarígíáríní. Seyíné e yarígíá enagí nání pí nání nioní áamá womí Sabaríáyo naní wimíxíápi nání wikí nónaríñoí? ²⁴ Síñwí tñníní níwínoxídíro mírípa époyí. Xíó yaríñagípi ení mí nómixíríná ríírxíní.” uríñínigíní.

Jisaso nání “Kiraisoríani? Woríani?” rínigíá náníríní.

²⁵ Ámá Jerusaremí ñweagíáyí wí re nira ugíawixíní, “Ámá ro ámá nípíkianíro egíto meníraní? ²⁶ Síñwí wínípoyí. Ámá níní aríá egíe síñání nírórí raríñagí aí mebá neamenñweagíáwa omí xwíyíá bí muraríñoí. Awa ‘Ámá ro Kiraiso, ámá yeáyí neayimíxemeaníá nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwíaroníoyí raríñwáo, ayí oríani?’ míyaiwípa ríyaríñoí? ²⁷ E nerí aí ‘Ámá o Kiraiso, ámá aríowayá xwíá piaxíyo dání iwíaroníoyí raríñwáoríani?’ wíaiwípaxí meníní. Ayí rípi náníríní. Nene xínái xíomí xíríñe nání níjía imóníñwíní. E nerí aiwí Kiraiso, ámá Goríxo yeáyí neayimíxemeaníá nání urowárenapíníto imónínfáníyí ámá wo ‘E dánoríní.’ rípxá meníní. Ayínání ‘O Kiraisoríani?’ wíaiwípaxí mimóníñwíní.” raríñagíá ²⁸ Jisaso añí rídiyowá yarígíiwámí dání nuréwapíyíríná ení tñníní níríri

re uriniginini, “Seyiné nepa nioni nání nijá ero ‘O e dánorini.’ ripaxí imóniro yarigáyinéraní? Nioni gí díní tíni bínámani. Nepaxiní imóniño — O soyiné majforini. O nioni nirowárenapinini.²⁹ O tíní e dání bínáoni enagi nání o nioni nijárinini. O nioni nirowárenapinini.” uríagi nání³⁰ omí fá xiraníro nero aiwí fá xiripaxiná siní mimóniñagi nání fá bi mixirigáwixini.³¹ E nerí aí ámá e epíroyí egáyí obaxí wí díní niwikwíroro re nira ugáwixini, “Kiraiso, ámá yeáyí neayimixemeaná nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwíaroníoyí rarínwáo nimóniríná emímí ámá ro yarínipimi nimúrori eníarani? Oweoi.” rigáwixini.

Jisasomí fá oxirípoynirí uowárigá nánirini.

³² Parisiowa ámá e epíroyí egáyí Jisaso nání ikeagígwí e rarínagá aríá niwiro nání awa tíni apaxípaniní imónigá xwéowa tíni díní axípi níxiríro Jisasomí fá oxirípoynirí rídiyowá yarigíwámí awí mearoarigá wami uowáragá awa nuro o uréwapiyaríne rémóagá³³ Jisaso re uriniginini, “Seyiné tíni re bi onimiápi níñweámoni gí nirowárenapiño tfe nání umíarinini.³⁴ Rixa úaná seyiné nioni nání pía níniro aiwí wí sinwí nanipírámani. Seyiné nioni ñweámíae upaxí wí mimóniño.” uríagi³⁵ Judayí ámináowa re rinigáwixini, “O gími nání uminirí rarini? Aga gími nání úaná nene o nání pía megínaníwárinini? Negí ámányí Gírikíyí aníyo ñweagámi nání nuri émayo uréwapiyimíánirí ría neararinini?³⁶ Xwíyá o re ríípi, ‘Seyiné nioni nání pía níniro aiwí wí sinwí

nanipírífámani. Seyíné nioni ηweámfaé upaxí wí mimóniηoi.’ rífipi pí niyaiwiri rfa riηoi?” rinigáfawixini.

Inigáf oyáf tñj nání urij nánirini.

³⁷ Sía aiwá api imixarigáfáyí yoparfíyi —Ayi seáyí e imóniηfíyirini. Sía ayi imóniηáná Jisaso éf nrori enj tñni re riηiniginí, “Ámá inigáf nání gwíní yeáyí wíf gíyí gíyí nioni tífáminí nibiro inigáf onfpoyí. ³⁸ Nioni dñj níkwírófá gíyí gíyí Bíkwiyo niriniri eánij rípi tñni xixeni imónipráfai, ‘Wigí xwioxíyo ná ínimi dání inigáf dñj niyimñj imixarijípi oyáf tñj pwenfáriní.’ niriniri eánijípi tñni xixeni imónipráfai.” urijiniginí. ³⁹ Jisaso e nírírfná kwíyí Gorixoyá xfomi dñj wíkwírófáyí meapírífápi nání e urijiniginí. Iná Jisaso siní añnamí nipeyirí mikñipa éiná enaqí nání Gorixo siní xegí kwíyípi ámáyo sixí mumímopa yagínariní.

Jisaso nání dñj xixegñi tñni nepayoro rigáf nánirini.

⁴⁰ Ámá e epíroyí egáfáyí o e rariηaqi arfá niwiro wí re nira ugáfawixini, “Aga nepariní. Ámá ro wíf rókiamoagf nene xwayí naniri ηweañwáorini.” nira warfná ⁴¹ wí re nira ugáfawixini, “ ‘Ámá ro Gorixo yeáyí neayimxemeanfa nání arfowayá xwáf piaxíyo dání iwiaronfoyi rariηwáo, Kiraisorini.’ neaimonarini.” nira warfná wí re nira ugáfawixini, “Gariri píropenifíyo dánj wo Kiraiso, ámá arfowayá xwáf piaxíyo dání iwiaronfoyi rariηwáo imónipaxíraní? Oweoi, e dánj wo

ámá arfowayá xwíá piaxíyo dáni iwiaronfoyi raríñwáo imónipaxí menini. ⁴² Bìkwíyo re mirinipa reni, ‘Kiraiso, arfowayá xwíá piaxíyo dáni iwiaronfoyi raríñwáo negí arfo Depitoyá fwiárfawé wo imóniníariní. Aní Betirexemi — Eníná Depito xegí ñweaagerini. Omi e dáni xiriníariní.’ mirinipa reni?” nira nuro nani ⁴³ áamá e efróyí egíáyí o nani dñí xixegíni tñi nepayoro nírironá ⁴⁴ wí “Ríxa íá oxiraneyi.” niwimóniri aiwi omi íá bi mixirígíawixini.

Judayí mebaowa Jisasomi dñí miwikwírogíá nánirini.

⁴⁵ Ridíyowá yarígíiwámi awí mearoarígíáwa ámi nuro apaxípaníñí imónigíá xwéowami tñi Parisiowami tñi wímeáána awa re urígíawixini, “Pí nani omi íá mixirí anipáoyíné baríñoi?” uríagíá ⁴⁶ awí mearoarígíáwa re urígíawixini, “Eníná aiwi áamá o nearéwapiyaríñípa wo mīnearéwapiyagíriní.” uríagíá ⁴⁷ Parisiowa ikayíwí nuriro re urígíawixini, “Soyíné eni ríxa dñí niseakínimixiri xenwími niseaipemeámi mupa reñoi?” nuriro ⁴⁸ re urígíawixini, “Seameñweañwáone worani, Parisione worani, omi dñí bi wikwírórani? Oweoi! ⁴⁹ E neri aí áamá efróyí egíá jfayí ñwí ikaxí niriniri eáníñípi nani píraníñí nijíá mimónípa nero nani Gorixoyá síñwíyo dáni aníníprífa nani ramixáriníñíyíriní.” uríagíá ⁵⁰ Nikodimaso — O eni Parisi worini. Xami aríwiyimi nuri Jisasomi niwímeari yaríñí wíñorini. O niwíápínimeari re uríñínigini, ⁵¹ “Negí ñwí ikaxí niriniri eáníñíyo bi rípi ririnini, ‘Áamá womi xfo rínaríñípi aríá

m+iwipa eri o yari+η+pi piráni+η+ nijfá mimón+pa eri nemáná anan+ xwi+yfá umeár+ipax+rini.’ r+r+i+n+i+?” urfagi ⁵² awa ikayf+wf re ur+gfawix+i+n+i, “Joxi eni Gariri dán+ íwox+r+i+n+i? Bikwíyo piráni+η+ íá rori p+á meri ner+ínáyf, joxi re niyairi+n+i nijfá imón+r+i+n+i, ‘Wfá rókiamoar+η+ wo Gaririyo dán+ imónar+η+man+i.’ niyairi+n+i nijfá imón+r+i+n+i.” ur+gfawix+i+n+i.

Apixf íwf in+η+ wími xwir+ixf umeagfá nán+r+i+n+i.

⁵³ Ámá n+ni wigf an+ xixegf+n+yo umíagfá aiwi

8

¹ Jisaso d+f+wf xegf yo+ Oripíyo nán+ nuri ² sá weño wfá món+η+m+i ámi niwíáp+n+i meámi ni+bi+r+i an+ r+i+d+i+yowá yar+gf+iwámi ni+páwiri ámá n+ni xfo t+fám+i+n+i bar+η+agfá nán+ o éf ni+ηweámáná uréwap+i+yar+ná re en+ni+g+i+n+i. ³ Nw+f ikaxf eán+η+pi mewegfáwa t+ni Parisiowa t+ni awa apixf ámá wí f+wf inar+η+agi w+n+i meáfá wími ni+méra ni+bi+ro áw+i+n+i e éf nurár+i+máná ⁴ omi re ur+gfawix+i+n+i, “Nearéwap+i+yar+η+ox+i+n+i, apixf rí f+wf inar+η+agi w+n+i meáf+i+r+i+n+i. ⁵ Apixf rín+η+ imón+η+yf nán+ ηwf ikaxf Moseso ni+r+i+r+i ean+pi+m+i dán+ re r+i+n+i, ‘Sf+ηá t+ni iwan+ nearo pi+kí+r+i+x+i+n+i.’ r+i+n+η+agi aí joxi píoi r+i+r+i+n+i?” ur+gfawix+i+n+i. ⁶ Rf+wéná o Moseso r+i+η+pi niwíal+ki+r+i xegf bí r+f+pi+m+i dán+ xwi+yfá uxekw+f moaney+i+n+i ro iwamfó niwíwap+i+yiro e urfagfá aiwi o íp+fpá éf ni+ηweámáná xw+fáyo webfá t+ni rfwam+η+ neari ⁷ awa arfki ámi ámi yari+η+ wiayar+η+agfá o ámi éf ni+rori re ur+i+η+ni+g+i+n+i, “Soyfné woxi goxi f+wf bi miyar+η+oxi xámi ími sf+ηá eai.” nur+i+m+i ⁸ ámi íp+fpá éf

nɪŋweari xwɔ́áyo rɔ́wamɪŋɔ́ eaarɔ́nǎ re enɪnigɪnɪ.
 9 Awa Jisaso e urɔ́agi arɔ́á nɪwiro wonɪ wonɪ
 Jisaso tɔ́ŋɔ́ e pɔ́nɪ nɪwiárɪmɪ nurónǎ ámináowa
 xámi numearo nɪnɪ rɪxa núánǎ apɪxínɪ xegɔ́
 xewɪnɪ Jisasoyá sɪmɔ́ e éɔ́ roŋagɪ nɪwɪnɪrɪ 10 ámi
 éɔ́ nɪrorɪ ímɪ re urɪŋɪnigɪnɪ, “Ineyɪ, ámayɔ́
 gɪmɪnɪrɪnɪ? Ayɔ́ wo xwɪyɔ́á mɪrɪmearɔ́rɪnɪ?”
 urɔ́agi 11 íre urɪŋɪnigɪnɪ, “Ámináoxɪnɪ, wo xwɪyɔ́á
 mɪnɪmearɔ́rɪnɪ.” urɔ́agi Jisaso re urɪŋɪnigɪnɪ,
 “Nionɪ enɪ xwɪyɔ́á wí rɪmearɪméɪnɪ. Dɪxɔ́ aŋɔ́ uɪ.
 Re dánɪ ámi ɔ́wɔ́ bɪ minɪpa éɪrɪxɪnɪ.” urɪŋɪnigɪnɪ.

*“Nionɪ ámá nánɪ uyɔ́wɔ́nɪŋɔ́ imónɪŋáonɪrɪnɪ.”
 urɪŋɔ́ nánɪrɪnɪ.*

12 Jisaso ámi re urɪŋɪnigɪnɪ, “Nionɪ ámá
 xwɔ́á tɔ́yo ŋweagɔ́á nɪyonɪ uyɔ́wɔ́ wɔ́ánɪŋɔ́
 wókímɪxarɪŋáonɪrɪnɪ. Ámá nionɪ nɪxɔ́dɔ́áyɔ́
 sɔ́á yinɪŋɔ́mɪnɪ aŋɔ́ emepɔ́rɔ́á menɪnɪ. Wɔ́á
 dɪŋɔ́ nɪyɪmɪŋɔ́ tɔ́gɔ́áyɔ́ imɪxɪpaxɔ́ imónɪŋɔ́pɪ
 wókímɪxɪnɔ́rɪnɪ.” urɔ́agi nánɪ 13 Parisiowa re
 urɪgɔ́awixɪnɪ, “Joxɪ e rɔ́pɪ jɪwanɪŋoxɪ símeanɔ́
 mɔ́koxɔ́nɪŋɔ́ nimónɪrɪ áwanɔ́ rɪnarɪŋagɪ nánɪ
 ‘Neparɪnɪ.’ nɪyaiwirane arɔ́á seaianɪméwɪnɪ.”
 urɔ́agɔ́a 14 Jisaso re urɪŋɪnigɪnɪ, “Nionɪ aɪ
 nɪwanɪŋonɪ nánɪ áwanɔ́ rɪnarɪŋápɪ, ayɔ́
 neparɪnɪ. Ayɔ́ rɪpɪ nánɪ seararɪŋɪnɪ. Ge dánɪ rɔ́a
 bɪŋanigɪnɪrɪ gɪmɪ nánɪ umɔ́árɔ́anɪrɪ imónɪŋɔ́pɪ
 nánɪ nɪjɔ́á nimónɪrɪ nánɪ seararɪŋɪnɪ. E nerɪ
 aɪ soyɔ́né nionɪ bɪŋáé nánɪranɪ, nionɪ umɔ́áé
 nánɪranɪ, majɔ́á nimónɪro nánɪ nɪrarɪŋoɪ.
 15 Soyɔ́né ámá xwɔ́á tɔ́yo dánɔ́yɔ́ yarɪgɔ́ápa sɪŋwɔ́
 tɔ́nɪnɪ nɪwɪnaxɔ́dɪro rarɪŋagɔ́a aɪ nionɪ ámá

womi aí sɨŋwí tɨnini niwɨnaxídirɨ xwɨyíá numearariŋini. ¹⁶ Nioni xwɨyíá numeariri sɨŋwiriyí, nioni gí dɨŋí tɨnɨ mepa nerɨ ápo, nirowárenapiŋoyá dɨŋíyo dánɨ nerɨ nánɨ nepa xixenɨ imóniŋipi tɨnɨ umearipaxírini. ¹⁷ Segí ŋwí ikaxí eániŋíyo aí re nɨrɨnɨrɨ eánini, ‘Ámá waú xwɨyíá áwaní nɨrɨríná axípiɨ nɨrɨrɨnáyí, xwɨyíá api nepa imónini.’ nɨrɨnɨrɨ eánini. ¹⁸ ‘Nioni niwanɨŋoni nánɨ áwaní searɨnɨrɨ ápo, nirowárenapiŋo enɨ nioni nánɨ áwaní searɨrɨ yarɨŋagi nánɨ soyíné nioni searariŋapi nánɨ “Neparɨni.” yaiwipaxírini.’ ” uríagi ¹⁹ awa re urígíawixini, “Dixí ápo ge ŋweani?” uríagía o re urɨŋinigiɨni, “Soyíné nioni nánɨ nijíá mimónipa ero gí ápo nánɨ nijíá mimónipa ero yarɨŋoi. Soyíné nioni nánɨ nijíá nimóniro sɨŋwiriyí, gí ápo nánɨ enɨ nijíá imónanro éfárini.” urɨŋinigiɨni. ²⁰ Aní rɨdɨyowá yarígíwámɨ Gorixoxo nánɨ nigwí tarígíá tɨŋí e dánɨ nuréwapɨyiríná xwɨyíá api urariŋagi aiwi omɨ íá xɨrɨpíríná sini mimóniŋagi nánɨ íá bɨ mɨxɨrígíawixini.

“Nioni umíáé nánɨ soyíné wí upaxí menini.” urɨŋí nánɨrɨni.

²¹ O ámi re urɨŋinigiɨni, “Nioni píni niseawiárimɨ úaná soyíné nioni nánɨ píá nɨniro aí segí íwí yarígíapi sini yokwarimí minɨŋaná pepírífarini. Nioni umíáé soyíné bɨpaxí wí mimóniŋoi.” uríagi ²² Judayí ámináowa re nɨra ugíawixini, “O ‘Nioni umíáé soyíné bɨpaxí mimóniŋoi.’ ríagi nánɨ xewanɨŋo píkinimɨnɨrɨ nánɨ mɨnearipa rɨyarɨni?” nɨra waríná ²³ o

re uriniginini, “Nioni erami danonirini. Soyine birami danoyinerini. Soyine xwfa tayo danoyinerini. Nion xwfa tayo danonimanini. ²⁴ Ayinani re searini, ‘Segi fw yarigapi sini yokwarimi mininana pepirarinini.’ searini. Ayi ripi seararinini. Soyine diji nini kwiroro ‘Ay oriini.’ miniaiwipa neronay, segi fw yarigapi sini yokwarimi mininana pepirarinini.’ urarinagi ²⁵ awa re urigawixini, “Goxirini?” urigfa Jisaso re uriniginini, “Nioni iwamfo dani searagani onirini. ²⁶ Soyine yarigapi nani xwifia searimearimi nani xwifia xwap xirinanonirini. Soyine arfa miniarinagfa aiwi nioni nrowarenapiho nepaxinonirini. Amipi omi arfa winapi ama nini arfa egfe dani rarinarinini.” urigai aiwi ²⁷ ayi majfa nimoniro “Apo Gorixo nani rfa neararinini?” miyaiwiarinagfa nani ²⁸ Jisaso re uriniginini, “Soyine ama imoninanon ikyayo nyekwiroaripri seayi e ninimfeyoarinana nijfa ‘Ay oriini.’ imonipirarinini. Nioni gi diji tini amipi bi yarinamani. Apo nrewapiyinipini rarinarinini. ²⁹ Inina nioni nrowarenapiho yayi winipaxipini yarinagi nani nioni pini niniwiarimi minu sini diji nikikayoni.” uriniginini. ³⁰ Xwifia api urarinana ama obaxi diji wkwirrogawixini.

Áma áxenwart inigfay nani urinini.

³¹ Jisaso Juday omi diji wkwirofayo re uriniginini, “Seyine gi xwifia rarinapi diji fa nixirironay, nioniya gi seaiepisarinana nepaxinifine imonihoi. ³² Xwifia nepaxinj

imón+ñ+pí nání nijfá nimón+ro e nemáná xw+yfá apí dñf fá n+x+r+r+ñ+pimí dání áxenwarf min+g+fáyfné imón+p+r+fár+ñi.” urfagi ³³ wa re ur+g+fawix+ñi, “Negf arfo Ebirfamoyá fwiarfawener+ñi. Eníná dání áamá wayá x+náíwanén+ñf nimón+rane om+ñf m+wiiagwaéne, joxi arige nerf ‘Áxenwarf min+g+fáyfné imón+p+r+fár+ñi.’ nearar+ñ+ñi?” urfagfa ³⁴ Jisaso re ur+ñ+nig+ñi, “Aga nepa searar+ñ+ñi. Áamá fwf yar+ñf go go fwf xfo yar+ñ+p+yá x+náíñ+ñf nimón+rí áxenwarf winí. ³⁵ Áamá x+náíwán+ñf nimón+ro om+ñf wiiar+g+fáyf an+ñf aniwámí xiáwo tññ ñweaar+g+fámani. E nerí aí xewaxo íníná an+ñf e ñweaar+ñ+r+ñi.” nur+rí áamá e rówap+g+fáyf re oyaiwípo+y+ñ+rí, “‘Seyfné x+náíwayfnén+ñf nimón+ro om+ñf wiiar+g+fáyfné yapí imón+ñoí.’ rfa nearar+ñ+ñi?” oyaiwípo+y+ñ+rí ewayf xw+yfá apí nur+rí ³⁶ re ur+ñ+nig+ñi, “Ayínání xewaxoni x+náíwayfnén+ñf nimón+ro om+ñf wiiar+g+fáyfné áxenwarf seain+ñ+pí an+pá seaim+x+yíáná aga áxenwarf min+g+fáyfn+ñf imón+p+r+fár+ñi.” nur+rí ³⁷ re ur+ñ+nig+ñi, “Nioní nijfár+ñi. Seyfné arfo Ebirfamoyá fwiarfawéyfnér+ñi. E nimón+ro aí seyfné gf xw+yfápi segf xwioxfyo aumaúmí minf enagi nání nioní n+p+kian+ro nání yar+ñoí. ³⁸ Nioní ápo tññ nñwearfná sñwí win+ñápi nání rar+ñár+ñi. Seyfné ení am+pí segf ápo rar+ñagi arfá wigfápi yar+g+fár+ñi.” ur+ñ+nig+ñi.

“Segf ápo obor+ñi.” ur+ñf nán+r+ñi.

39 Awa re urigfawixini, “Negf arfo Ebirfamorini.” urfagfa Jisaso re uriniginini, “Nepa Ebirfamoya fwiarfaweyine enanayf, xfo yagfpa epaxirini. 40 E neri ai nioni xwiyfá nepáni Gorixomi arfa winápi seararinqani ninipikiano yariñoi. Soyfne niano yarfagfa arfo Ebirfamo wí e meniginini. 41 Ayinani re searfini, ‘Segf ápo yarfipf yariñoi.’ searfini.” urfagi ayf re urigfawixini, “Negf inókiwa fwf niro neaxirigfamani. Negf ápo imonino ná woni Gorixorini.” urfagfa 42 Jisaso re uriniginini, “Nioni gf dñf tñi bñamani. Gorixoniro wárenapfagi o tñf e pñi niwiarimi bñá enagi nani Gorixonipa nepa segf ápo enanayf, soyfne nioni dñf sixf niyipaxirini. 43 Soyfne nioni xwiyfá rarfná arfa nero ai pí nani njfá mimonipa yariñoi? Ayf rpf nani. ‘Xwiyfá arfa owianeyi.’ miseaimonariqagi nani njfá mimonipa yariñoi. 44 Soyfne niaiwf segf ápo oboyofne enagfa nani xfo wimonariqfa niaiwyfne eni ‘Axpf oyaneyi.’ seaimonariqirini. O enina dán amayo pikixwirfo yagorini. Nepa bi mripaxf imonino enagi nani pí pí xwiyfá nrifná yafni rariñorini. O yarf rariño imoniri amá yarf rarfá niyfá xanonif imoniri enagi nani gini gina yarf nrifná sa mfkf xfo imoniripf tñi xixeni rariqirini. 45 E neri ai nioni nepaxif imoniripini seararinqagi nani ‘Neparini.’ niyaiwiro dñf minikwiroariñoi. 46 Soyfne goxi fwf nani xwiyfá nimearipaxirini? Oweoi, wí xwiyfá nimearipaxfmani. E neri ai nioni nepáni searfná pí nani ‘Neparini.’

nɪyɪwɪro dɪŋɟ mɪnɪkwɪroarɪŋoɪ? ⁴⁷ Ámá Gorɪxoyáyɟ xwɪyɟá xɟoyáɪ arɟá wɪarɪɟárɪnɪ. Soyɟné Gorɪxoyáoyɟné mɪmónɪŋagɟá nánɪ xwɪyɟá oyáɪ arɟá mɪnɪarɪŋoɪ.” urɪŋɪnɪgɪnɪ.

“Arɟó Ebɪrɟamo sɪnɪ mɛŋáná nɪonɪ ŋwɛagárɪnɪ.” urɪŋɟ nánɪrɪnɪ.

⁴⁸ Judayɟ ámɪnáowa omɪ ikayɟwɟ re urɪɟáwɪxɪnɪ, “None joxɪ re nɪrɪrɪranéná, ‘Ámá sɪpɪ roxɪyɟ Samariayɟ woxɪrɪnɪ. Imɟó xɪxéroarɪŋɟ roxɪnɪ.’ nɪrɪrɪranéná xɪxɛnɪ mɪrɪrɪpa réwɪnɪ?” urɟagɟá ⁴⁹ Jɪsaso re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Nɪonɪ imɟó dɪŋɟ mɪnɪxɪxéroarɪnɪnɪ. Gɟ ápomɪ wé íkwɪanɟwɟyo uŋwɪrárarɪŋagɪ aɪ soyɟné wé íkwɪanɟwɟyo mɪnɪŋwɪrárarɪŋoɪ. ⁵⁰ Nɪonɪ gɟ dɪŋɟ tɪnɪ seáyɟ e imónɪmɟánɪrɪ mɪyarɪŋagɪ aɪwɪ wo nɪonɪ nánɪ ‘Seáyɟ e oimónɪnɪ.’ nɪaɪwɟoyɟ soyɟné tɪnɪ nɪonɪ tɪnɪ neaɛpayonɟo ŋwɛanɪ. ⁵¹ Aga nepa seararɪŋɪnɪ. Ámá gɪyɟ gɪyɟ xwɪyɟá nɪonɪyáɪ nɪxɟdɪrɟnáyɟ, wɪ nɪpɛpɟrɟámanɪ.” urɟagɪ ⁵² Judayɟ ámɪnáowa re urɪɟáwɪxɪnɪ, “Joxɪ e rarɪŋagɪ nánɪ rɪxa nɪjɟá re imónɪŋwɪnɪ, ‘Joxɪ imɟó xɪxéroarɪŋɟ woxɪnɪ.’ nɪjɟá e imónɪŋwɪnɪ. Arɟó Ebɪrɟamo tɪnɪ wɟá rókɪamoagɟáwa tɪnɪ pɛɟárɪnɪ. E éagɟá aɪ joxɪ re rarɪŋɪnɪ, ‘Ámá gɪyɟ gɪyɟ xwɪyɟá nɪonɪyáɪ nɪxɟdɪrɟnáyɟ, wɪ nɪpɛpɟrɟámanɪ.’ rarɪŋɪnɪ. ⁵³ ‘Joxɪ negɟ arɟó Ebɪrɟamo pɛŋomɪ seáyɟ e mɪwɪmónɪŋoxɪrɪnɪ.’ neaimónarɪnɪ. Wɟá rókɪamoagɟáwa enɪ pɛɟárɪnɪ. Joxɪ gonɪrɪnɪ yɪwɪnarɪŋɪnɪ?” urɟagɟá ⁵⁴ Jɪsaso re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Nɪwanɪŋonɪ seáyɟ e nɪmɟeyoánɪrɟnáyɟ, surɟmá imónárɪpaxɪrɪnɪ. Seáyɟ e nɪmɟeyoarɪŋo, ayɟ

gí áporini. O nání soyíné ‘Negí Nwáorini.’ rarigfáriní. ⁵⁵ E níríro aí xío nání nepa nijfá mimóniño. E neríñf aíwí nioní nijfáriní. ‘O nioní majfáriní.’ nírírínáyí, nioní soyínéníñf yapí raríñáoní imónipaxíriní. E nerí aí o nioní nepa nijfá nimóniri nání xwíyá oyápi xídaríñáriní. ⁵⁶ Segí arío Ebírfamo sía nioniyáyi nání ‘Síñwí wíniímáfáriní?’ níyáiwirí nání yayí winíñiniginí. Oyí, o síñwí nínaniri yayí seáyimí dání winíñiniginí.” urfagi ⁵⁷ Judayí ámináowa re urígíawixini, “Joxi siní xweyañoxi menjíyí ‘Arío Ebírfamomí síñwí winagáoníriní.’ ríraríñini?” urfagía ⁵⁸ Jisaso re uríñiniginí, “Aga nepa seararíñini. Arío Ebírfamo siní menjána nioní xámi ñweagáriní.” urfagi ⁵⁹ awa “‘Goríxo tíni xixeni imóniñoríni?’ oníaiwípoyiniri ría neararíni?” níyáiwiro omí síñá eaníro nání síñá meágía aíwí xewaníño re eníñiginí. Yumíí nimóniri añf rídiyowá yarígíiwámí dání peyeañiniginí.

9

Síñwí supáriníf womí nañf imíxíñf nánirini.

¹ E nemo nípuríná weníñf éyíf wíniñiniginí. Ámá wo xinái xiríñe dání síñwí supáriníf néra uño ñweañagí wínáná ² xegí wíepísaríñowa ení síñwí níwíníro yaríñf re wígfawixini, “Nearéwapíyaríñoxini, íwí go enípimi dání xinái síñwí supáriníf ro xiríñíriní? Xío éagi nániraní, xaniyaú éagíí nániraní?” yaríñf e wíagía ³ Jisaso re uríñiniginí, “Ámá ro íwí éagi marfái, xaniyaú ení íwí éagíí marfái, sa omí dání emímí Goríxoyá

sɪwánɪŋɪ inɪnfa nánɪ e eno xɪrɪŋɪrɪnɪ. ⁴ Agwɪ sɪnɪ ikwáwɪyíná imónɪŋáná emɪmɪ nɪrowárɛnapɪŋo ‘E éwɪnɪgɪnɪ.’ yaiwɪarɪŋɪpɪ éwanɪgɪnɪ. Árɪwɪyíná áamá wo emɪmɪ mɛpaxɪ imónɪŋíná rɪxa aŋwɪ e enagɪ nánɪ rarɪŋɪnɪ.” urɪŋɪnɪgɪnɪ. Dɪŋɪ re oyaiwípoyɪnɪrɪ, “Xɪomɪ pɪkíáná árɪwɪyínɪŋɪ imónɪnɪfárɪnɪ.” oyaiwípoyɪnɪrɪ e nurɪrɪ ⁵ ámɪ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Nionɪ xwɪá tɪyo nɪŋwɛarɪná áamá nɪnɪyɪf nánɪ wɪá wókɪmɪxɪŋɪnɪ.” nurárɪmɪ ⁶ xwɪáyo reanwɪ núrɪmáná xwɪá tɪnɪ reanwɪ tɪnɪ yiyɪf nɪdɪrɪ áamáoyá sɪŋwɪyo xópɛ nɪwɪmáná ⁷ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Joxɪ nurɪ ipɪ Siroamɪyɪ rɪnɪŋɪwámɪ nánɪ —Yoɪf mɪkɪf ayɪf mɛwárɪnɪŋɪf nánɪrɪnɪ. E rɪnɪŋɪwámɪ nánɪ nurɪ sɪmɪmanɪŋɪyo wayɪf róneɪ.” urowárɪfagɪ o nurɪ sɪmɪmanɪŋɪyo wayɪf nɪrónɪmáná re enɪnɪgɪnɪ. Rɪxa sɪŋwɪ anɪŋo bɪŋɪnɪgɪnɪ. ⁸ Rɪxa sɪŋwɪ anɪŋo barɪŋagɪ áamá aŋɪ xɪo tɪŋɪf e ŋwɛagɪfáyɪf sɪŋwɪf e nɪwɪnɪro sɪŋwɪf supárɪŋo enagɪf nánɪ éf nɪŋwɛámáná aɪwá nánɪ rɪxɪŋɪf urago barɪŋagɪ sɪŋwɪf nɪwɪnɪro re nɪra ugɪfawɪxɪnɪ, “Ámá royɪf e nɪŋwɛámáná aɪwá nánɪ rɪxɪŋɪf neararɪŋo mɛnɪranɪ?” nɪra warɪná ⁹ wɪ re nɪra ugɪfawɪxɪnɪ, “Ayɪf orɪnɪ.” nɪra warɪná wɪ “Oweoɪ, ayɪf o yapɪ imónɪŋɪyɪf worɪnɪ.” nɪra warɪná xewanɪŋo arɪkɪ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Nionɪ onɪrɪnɪ.” urarɪŋagɪ ¹⁰ ayɪf re urɪgɪfawɪxɪnɪ, “Joxɪ arɪge nerɪ dɪxɪ sɪŋwɪf oxoáɪnɪ?” urɪfagɪ ¹¹ o re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Ámá Jisasoyɪ rarɪgɪto xwɪá bɪmɪ reanwɪf núrɪrɪ yiyɪf nɪdɪrɪ gɪf sɪŋwɪyo xópɛ nɪnɪmáná re nɪrɪŋoɪ, ‘Joxɪ ipɪ Siroamɪwámɪ nánɪ nurɪ wayɪf róneɪ.’ nɪrɪfagɪ nionɪ nurɪ wayɪf nɪrónɪrɪná re éɪnɪ. Sɪŋwɪf noxoarɪ anɪfɪnɪ.” urɪfagɪ ¹² ayɪf re urɪgɪfawɪxɪnɪ,

“Ámá o ge ηweani?” urfagfa o “Nioni majfáriní.” urfagi ¹³⁻¹⁴ amá ayf sfá Jisaso xwfápimi reanwf núriri yiyf nídírí omí sñwf nanf wimixñfyi Sabarfáyí enagi nání amá xámi sñwf supáragomi Parisiowa tñf e nání níméra nuro wáráná ¹⁵ Parisiowa ení omí yarñf re wigfawixini, “Joxi arige nerí sñwf oxaofrini?” urfagfa o re urñiniginí, “O xwirñwf bñ tñni gf sñwfyo xópe níáná nioni nurí wayf nírónirfná sñwf oxoáini.” urfagi ¹⁶ Parisiyf wfa re nira ugfawixini, “Ámá o Sabarfá nání ηwf ikaxf rññfímí xoptráf nñyayiri nání Gorixo tñf e dání bñomani.” nira warfná wfa re nira ugfawixini, “Ámá fwf yarñfyf wo enánáyf, arige nerí emímí o yarñfñfñf imónñfñf epaxfrini?” nira nuróná dñf xixegfni tñni nepayoro nání ¹⁷ amí sñwf supáragomi re urigfawixini, “O dixf sñwf roxaóf enagi nání pí amáoxini rarñini?” urfagfa o re urñiniginí, “O Gorixoyá wfa rókiamoarñf wo menirani?” urñiniginí.

¹⁸ O xegf sñwf oxoáfyf nání píranñf áwanf urarñagi aiwi xámi sñwf supáragomi aiwi Judayf amínáowa arfá miwipa nero re yaiwigfawixini, “Nepa sñwf supárago amí sñwf manñorini.” nñyaiwiro “Ámá sñwf oxoáoýá xaniyaú obfpiyi.” nñriro ayaú rixa báná ¹⁹ yarñf nñwiróná re urigfawixini, “Niaíwf ayagwíáorani? Ayagwí re rñrarñi, ‘Xínái nñxñrfná sñwf supárño xñrñfrini.’ rñrarñi? E xñrñf enánáyf, arige nerí agwi sñwf noxoarí anarini?” urfagfa ²⁰ xaniyaú re urigfawixini, “Ayf yegf íwo enagi nání yayawi nñfáriní. Xínái

nixiriríná sijnwí supárinjé enjýf nání eni yayawi nijfárini. ²¹ E nerí aí agwí o sijnwí oxoáfyf nání yayawi majfárini. Sijnwí supárinjýf woxoáo nání eni yayawi majfárini. Xewaninomi yarinjé wípoyí. Sini onomani. Xewaninjo nání áwanjé osearini.” urigfísixini. ²² Xaniyaú Judayf ámináowa nání wáyf winfagi nání e urigfísixini. Ayf rípi nánirini. Judayf ámináowa re rinárigfá enagi nání, “Ámá gíyf gíyf Jisaso nání waropárf nero ‘ “O Kiraiso, ámá yeáyf neayimixemeanfa nání arfowayá xwfa piaxfyo dání iwiaronfoyf rarinjwáorini.” neaimónarini.’ ránáyf, rotú anjyo dání yof emi kwfirimóanfwarini.” ²³ rinárigfá enagi nání xaniyaú re urigfísixini, “Onomani. Xewaninomi yarinjé wípoyí.” urfagí ²⁴ Parisiowa ámi “Sijnwí supárago obini.” niri ro o ríxa báná re urigfawixini, “Joxi Gorixomini seáyf e numfeyoari waropárf inei. Ámá ‘Nanj nimixinjo.’ rarijo fwf yarinjýf wo enagi nání none nijfárini. Ayínáni waropárf inei.” urfagfá ²⁵ o re urinjinigini, “O fwf yarinjorani? Nanjorani? Nioni majfárini. E nerí aí rípi nání nioni nijfárini. Xámi sijnwí supáragáoni aiwí agwí o nífpimi dání sijnwí noxoari aninini.” urfagi ²⁶ awa re urigfawixini, “O pí sífrini? Arige nerí díxí sijnwí roxoáfrini?” urfagfá ²⁷ o re urinjinigini, “Nioni ríxa áwanjé searfagi aí arfá miniarinjo. Arige niyaiwiro ‘Ámi arfá osianeyi.’ ninarinjo? Soyfné eni ríxa xegf wiepísarinjýfninjé imónanro mirípa riyarinjo?” urfagi ²⁸ awa ikayfwf numearro re urigfawixini, “Xewaninnoxini xegf wiepísarinjýf woxirini.

None neaiepisagí Mosesoyáonerini. ²⁹ None Mosesomi xwi+yá Gorixo urinípi nání nijá imóninwini. E nerí aí ámá oyí e dánorfanirí none majárini.” uríagí ³⁰ ámá o re uriniginini, “Soyíné rarigíapi ududí ninipaxí rariñoi. Soyíné o biñe dání majá enagí aiwi o gí sinwí noxaóriní. ³¹ Ámá íwí yarigíayí Gorixomi rixinjí uráná aríá miwipa yarinjí enagi nání nene nijárini. E nerí aí ámá go go Gorixomi wéyo numeri xfo wimónarinípi níxídirínáyí, Gorixo ámáomi aríá níwiri xfo rixinjí urarinípi nání aríá wipaxíriní. ³² Aga eníná dání aí nene aríá wí re miwinwáriní, ‘Ámá wo níwiápínimeari xinái xiriñe dání sinwí supáriní womí sinwí oxoáiniginí.’ rariñagí aríá miwinwáriní.” nuriri ³³ re uriniginini, “Ámá o Gorixo tíñí e dání mibipa nerí sinwiríyí, xfo yarínipi bí epaxí imónimíniri éímani.” uríagi ³⁴ awa míxí re urigíawixini, “íwí ninirínipimi dání rixirínioxini, joxí none rínearéwapiyarinini?” nurimáná xegí yoí emí kwírimogíawixini.

Sinwí supárininí imónigíayí nánirini.

³⁵ Jisaso “Ámá sinwí supáragoyá yoí kwírimóoi.” rariñagí aríá e níwiri o nání pía nemerí níwimeámáná re uriniginini, “Joxí ámá imóninomi dñí ríwíkwíronini?” uríagi ³⁶ o re uriniginini, “Ámínáoxini, ámá imóninjo gorini. Nioní dñí wíkwírómi nání áwaní nírei.” uríagi ³⁷ Jisaso re uriniginini, “Omí joxí ríxa sinwí wininíriní.” nuriri sináni re uriniginini, “Joxí tíni rínarigwí roni, ayí onirini.” uríagi

³⁸ o re uriniginini, “Ámináoxini, nioni rixa dinj ríkwíronjini.” nurimi xfo tñj e xóminj niyíkwiri yayí winiginini.

³⁹ Jisaso re riniginini, “Ámá niyoni epayómía nání xwíá tño nání binárinini. Ámá sinwí supárigíáyíninj imóninjyí sinwí aniprí imóniro sinwí anigíáyíninj imóninjyí sinwí supáriprí imóniro epírfá nání bináonirini.” ríagi ⁴⁰ Parisi xfo tñni anj e rówapigíáwa re urígíawixini, “None nání eni ‘Sinwí supárigíoyínérini.’ ríneararinini?” uríagía ⁴¹ Jisaso re uriniginini, “Soyíné sinwí supárigíoyíné sinwiriyí, ríwí nimoarigíápi nání xwiyíá meárinipaxímani. E nerí aí soyíné ‘Sinwí aninwáonerini.’ niri-ro nání ríwí nimoarigíápi nání xwiyíá meárinipríárinini.

10

Ewayí ikaxí sipísipí awí mearoaríño nánirini.

¹ “Aga nepa seararinini. Go go sipísipí xwíná íwíyo mípáwipa nerí wí e dání ogámí nerí nípíxemoánirínáyí, íwí mearínj wo imónini. íwí xauráparínj wo eni imónini. ² E nerí aí xwíná íwíyo páwiaríño, ayí sipísipí xiáworini. Awí mearoarínorini. ³ O xwíná róníje nání báná íwí e íníná awí roño ówanj wíkwíáná xiáwo xegí sipísipí nání yoí ráná xiáwoyá manj aríá níwiri uxídáná níméra nipeyearí ⁴ ríxa xíoyá níní bíaríwámíni enáná o xámí umearíná sipísipíyí xiáwoyá manj umínjnarínj enagí nání númí warígíárinini. ⁵ Xenwí womí wí númí uxídipríméoi. Manj ámá xenwí woyá umínjnarínjagí níwíniro nání númí muxídipa

nero éf upíráoi.” uríñiniginí. ⁶ Jisaso ewayf xw+yfá apí urfagi aiwi xfo apí nání nijfá oimónfpoyníri uréwap+yimíníri yaríñfpi nání nijfá mimónfgawixíni.

“Sip+sipf píraníñf awí mearoaríñáoni nioníriñi.” uríñf náníriñi.

⁷ O ayf nijfá mimónípa yaríñagfa nání ámí ewayf xw+yfá re uríñiniginí, “Aga nepa seararíñíni. Nioní sip+sipf xwfná fwíníñf imóníñáoníriñi. ⁸ Nioní síní mibípa enáná bigfá gíyf gíyf fwf meaarífgáyfníñf imóníñoí. fwf xauráparífgáyfníñf ení imóníñoí. E nerí aí sip+sipfyf wigf manf arfá míwífáriní. ⁹ Nioní níwaníñoní fwíníñf imóníñáoníriñi. Gíyf gíyf nioníyáyómíni fwiapáná yeáyf uyimíxemeámfáriní. Ará wíwákwíní epírfá nání fwiapíro peyero nero epírfáriní. ¹⁰ fwf mearíño sip+sipfyo pípi wimíníri baríñfmaní. fwf xaurápirí pípíkímí erí xwirfá ikíxerí wimíníri baríñagf aiwi xewaníñoní rípi wimíníri bíñáriní. Ewáráníñf éfríxíniñí dínf níymíñf imóníñfpi síxí umímómíniñí bíñáoníriñi. ¹¹ Sip+sipf nání píraníñf awí mearoaríñáoni, ayf nioníriñí. Sip+sipf nání awí píraníñf mearoaríñáoni sip+sipf arírá wimíníri nerfná ‘Nioní nípikiáná ayf ananíriñí.’ yaiwiaríñáriní. ¹² Nígwf meámíniñí awí mearoaríñf wo —O sip+sipf xiáwo nimóníri píraníñf awí mearoaríño marfái, o sfwí sayf sip+sipf roanímiñíri baríñagf níwínírfná sip+sipf píni níwiárimí éf úáná sfwí sayf rírómf erí xfdíxífdowárf erí yaríñfíriñí. ¹³ O

sa nigwí nání meámínirí yaríño enagí nání sipísipí nání nepa díñf moaríñfmaní.” nurírí ¹⁴⁻¹⁵ re uríñínigíní, “Sipísipí píráñíñf awí mearoaríñáoní, ayf nioníríní. Ápo tñí nioní tñí xíxe mí ómíxínarígwípa nioní tñí sipísipí nioníyáyf tñí ení xíxe mí ómíxínaríñwáríní. ‘Nioní gí sipísipí imóníñfyo arírá wimínirí nání nupeiríná ayf ananíríní.’ yaiwiaríñáoníríní.” nurírí ¹⁶ re uríñínigíní, “Nioní sipísipí ámí wí — Sipísipí xwíná tño dájf imóníñfýf marfái, ámí wí ení tñáoníríní. Ayf wí aníñf e xe ñweáfríxínirí síñwí wínípa mí mimóníñíní. Ayo ení wíníyf tñf e awí neaáfrímígíní. Ayf gí manf arfá níníro xwíná tño dájfýf tñí nawíní imóníro awí mearoaríñf ná woní axoní tñf imóníro epírfáríní. ¹⁷ Ámí síñf nímónírí wíápínimeámífa nání sipísipíyo arírá wimínirí neríná ‘Nioní níperíná ayf ananíríní.’ yaiwiaríñagí nání ápo díñf síxí ñyíní. ¹⁸ Nioní ámá xe onípíkípoynírí síñwí míwínípa nerínáyf, wí níníkipaxfmaní. Xe onípíkípoynírí síñwí wínaríñáyf gíyf marfái, níwaníñoníríní. Perí ámí wíápínímearí emífa nání enf síxí eáníñfípí tñáoníríní. Gí ápo o e éwínígínírí sekaxí níríñf éagí nání apí e epaxoníríní.” uríñínigíní.

¹⁹ Judayf ámínáowa Jisaso e raríñagí arfá níwíro nání díñf xíxegíní tñí nepayoro bí bí níríníroná ²⁰ wífa obaxowa re nírí ugáfawíxíní “Imfó díñf uxíxéroaríñagí nání xóxwí nerí raríní. Pí nání arfá wíaríñoí?” nírí warfíná ²¹ wífa re nírí ugáfawíxíní, “Xwíyáf o raríñfípí imfó xíxéroaríñf wo yapí mírínaríní. ‘Ámá imfó

dinǝ xixéroarinǝyǝ áamá sinǝwǝ supárigǝfáyo sinǝwǝ woxoapaxǝ imóninǝoi.’ rǝseaimónarinǝ? Oweoi.” nǝra ugǝfawixinǝ.

Jisasomǝ rǝwǝ umogǝfá nánǝrǝnǝ.

²² Sǝfá Judayǝ enǝiná émáyǝ wa anǝ rǝdiyowá yarǝgǝiwámǝ xórórǝ nero xwirǝfá ikixegǝfá enagǝ nánǝ ámǝ píranǝnǝ imixaraqǝfápǝ sǝfá apǝ nánǝ dinǝ winǝnǝ nánǝ awǝ neánǝro yayǝ yayarǝgǝfápǝ imóninǝaná ²³ —Ayǝ iniá earǝ iminǝnǝ rǝrǝ yarǝnǝnárǝnǝ. Íná Jisaso anǝ rǝdiyowá yarǝgǝiwámǝ nǝpáwiri anǝ wiámǝfó wigǝ enǝnanǝnǝ mǝxǝ ináyǝ Soromono nánǝ rǝnǝnǝnǝpimi emearǝnǝ ²⁴ Judayǝ ámináowa nǝwímearo mǝnǝ mǝnǝ xapǝxapǝ numero re urǝgǝfawixinǝ, “Gíná jǝwanǝnǝoxǝ nánǝ xe nǝjǝfá oimónǝpoyǝnǝrǝ nearǝrǝfárǝnǝ? Anǝnǝ yumǝfǝ nearǝfárǝnǝ? Joxǝ Kiraisoxǝ, áamá yeáyǝ neayimǝxemearǝfá nánǝ arǝowayá xwǝfá piaxǝfyo dánǝ iwiaronǝfoyǝ rarǝnǝwáoxǝ enǝánáyǝ, sinǝnǝnǝ áwanǝnǝ nearǝnǝi.” urǝfagǝfá ²⁵ Jisaso awamǝ re urǝnǝnǝnǝgǝnǝnǝ, “Nionǝ rǝxa áwanǝnǝ searǝfagǝ aiwi soyǝfné ‘Nepa neararǝnǝ.’ nǝyaiwiro dinǝ mǝnǝnkwrǝroarinǝoi. Emǝmǝ gǝfá ápo e éwinǝnǝnǝrǝnǝ nǝrǝnǝnǝ nionǝ yarǝnǝápǝ sinǝnǝnǝ áwanǝnǝ ayǝ orǝnǝnǝnǝnǝnǝ seararǝnǝagǝ aǝ ²⁶ soyǝfné gǝfá sipǝsipǝfǝfnénǝnǝnǝnǝ mimónǝpa nerǝ nánǝ nionǝ dinǝ mǝnǝnkwrǝroarinǝoi. ²⁷ Sipǝsipǝfá nionǝyáyǝ gǝfá manǝnǝ arǝfá nǝnǝiro nǝxǝfǝdarǝgǝfárǝnǝnǝ. Nionǝ ayo mí nǝwómǝxǝrǝ ²⁸ dinǝ anǝnǝnǝ íniná nǝweapǝrǝfá nánǝ mǝnǝnǝ wiarǝnǝagǝ nánǝ wǝ anǝnǝnǝpǝrǝfá menǝnǝ. Sipǝsipǝfá nionǝyáyǝ nǝnǝwéú tǝnǝnǝ fá xǝrǝnǝagǝ nánǝ áamá gǝyǝfá nǝrǝpǝpǝrǝfárǝnǝnǝ? ²⁹ Gǝfá ápo

sipisipiyí niapinirini. O áamá niyoni seáyí e wimóninagí nání nioniyá gí imóniníyí ápo niniwéí tñní ení íá xirinagí nání áamá gíyí urápipíríríní? ³⁰ Nioní tñní ápo tñní axowawirini.” uríagí ³¹ Judayí ámináowa xámi yaníro egíápa sñá tñní Jisasomí opíkianeyiníro mearinagí ³² Jisaso re uriniginí, “Nioní emímí ápo e éwiniginirí nirinípi obaxí seaíwapiyírini. Gíminí gípi seaíwapiyíápi nání sñá tñní nipíkianíro yarínopi?” uríagí ³³ Judayí ámináowa re urígíawixini, “Amípi naní joxí yarínípi wí nání sñá tñní nipíkianirí miyarínwini. Joxí aga ámáoxí enagí aiwí Nwááoniríniní nirinirínípmi dání Goríxomí ríperirí umearinagí nání rípiíkianirí yarínwini.” uríagí ³⁴ Jisaso xíomí wikí wónarígíápi piyíá owépoyinirí re uriniginí, “Segí nwi ikaxí eáninípmi Goríxo re rinípi nirinirí meánipa rení, ‘Nwááoní re rinaniginí, ‘Seyíné ení nwíáeyíné imóninopi.’ rinaniginí.’ nirinirí meánipa rení? ³⁵ Soyíné nijírini. Xwíyíá Bikwíyo eáninípi wí surímá rinipaxí mimónini. Ayínání Goríxo segí aríowami ‘Seyíné ení nwíáeyíné imóninopi.’ uriní enagí nání ³⁶ soyíné pí nání ápo nínirípearí xwíá tíyo nírowárenapinoní re searáná, ‘Nioní Goríxomí xewaxonirini.’ searáná pí nání míxí níniríro ‘Joxí Goríxomí ríperirí umearinini.’ ninarinopi? ³⁷ Nioní emímí gí ápo e éwiniginirí nirinípi mepa nerínáyí, díní níníkwíroro ‘Nepa orini.’ mániaiwipa éríxini. ³⁸ E nisearirí aiwí nioní emímí ápo e éwiniginirí nirinípi nepa nerínáyí,

soyíné xwíyíá nioni seararíñápi aríá niniro dñí mìníkwíropa nero aí emímí nioni yaríñagí sñwí nínaniro nání dñí níníkwíroro ‘Ayí oríni.’ niaiwíríxíni. ‘Ápo tñí nawíní imónígííwaúrini. Axowaúrini.’ níniaiwiro nijíá imónípírí nání emímí nioni yaríñápi dñí íkwírópoyí.” uríagí ³⁹ xámí yaníro egíápa omí íá oxíraneyíníro yaríná ananí éf múronínigíni.

⁴⁰ Jisaso ámi nurí iniígí Jodani rapáyo níxeri Jono xámí ámáyó wayí umeainé nání nurí e ñweañáná ⁴¹ áamá obaxí xfo tñí e nání níbíro re rínayigíawixíni, “Wayí neameainí Jono emímí wí mepa nerí aiwí amípí áamá ro nání ríñíyí ríxa xíxeni imóníni.” nírinayiróná ⁴² ámi obaxí wí dñí wíkwírogíawixíni.

11

Rasaraso pení nániríni.

¹⁻² Áamá wo, Betani dání Rasarasoyí ríníño símíxí yaríná —Aní ayí xfo xegí xexírímeáípaú Mariaí tñí xínapí Mataí tñí ípaúyá aní ení eríni. Mariaí ayí apíxí ríwíyo Ámínáoyá síkwíyo weríxí níwíwayímómáná díá tñí kwíríníriní. Ími xexírímeáo Rasaraso símíxí wiaríñagí nání ³ xínapíxaniñípaú Jisaso tñí e nání xwíyíá re uowárígísisixíni, “Ámínáoxíni, aríá eí. Áamá joxí dñí síxí uyaríñoyí símíxí yaríni.” uowáríagí aí ⁴ Jisaso aríá e níwiríná re ríñínigíni, “Símíxí o yaríñípi nípení nánímaní. Ámáyí ení síxí eáníñí Goríxoyá sñwí wínanírí ero Goríxomí xewaxoní yayí seáyí e dání nímeanírí ero epíríá nání

simixí apí wímeanjírini.” uriniginini. ⁵ Jisaso Mataími tñni xinaninimi tñni ípaúmi xexirímeáo Rasarasomi tñni ayo diñí sixí nuyirí aiwi ⁶ “Rasaraso simixí yarini.” uríagfa aríá niwiríná ámi sía wiyáú xfo nweanje nweaniginini. ⁷ E ninweanjsáná xegí wiepisarínowami re uriniginini, “Ámi Judia pítopenisíyo nání owaneyi.” uríagi ⁸ wiepisarínowa re uríagfawixini, “Nearéwapiyarínoxini, ayí xámi síhá tñni ripíkianiri egíe nání ámi numiniri rineararinini?” uríagfa xfo ikwáwiyinijí imóninagi nání ⁹ ewayí xwiyíá re uriniginini, “Sogwí íwíapíe dání wée nání awá wé wúkaú síkwí waú tñjírini. Ámá ikwáwiyiná anjí neríná ná eánarigfámani. Xwíá tíyo wíá ókinagi nání síjwí píraninijí niwinaxída nuro nání ná eánarigfámani. ¹⁰ E nerí aí amá áríwiyimi anjí neríná ná eánarigfárinini. Síjwí niwíga upíri wíá mókinagi nání ná eánarigfárinini.” nuriri ayí re oyaiwípoyiniri “Goríxo wimónarinijípi níxídiríná ayí ikwáwiyiná anjí nemerínáninijí ríá imónini?” oyaiwípoyiniri ¹¹ e nurimáná awami re uriniginini, “Negí níkumixiniri emearínwáo Rasaraso simixí nerí sá wení. E nerí aí nioní saiwiárfí wiminiri warinini.” uríagi ¹² wiepisarínowa re uríagfawixini, “Ámináoxini, sa sání niweríná anani nanjí imóninijo.” nuriro ¹³ awa “Rasaraso sa sá wenagi nání ríá neararinini?” niyaiwiro e uríagfa aí Rasaraso ríxa péf nání ínimi nuriri nání ¹⁴ ámi nípíkwini síjání áwanjí re uriniginini, “Rasaraso ríxa piyírini. ¹⁵ E nerí aí soyíné síjwí winipírfípi

nání yayí ninaríní. O simíxí yaríná nioní xío t́nì m̀ñweáá enagi nání soyíné nioní eḿápi s̀ñwí ǹnaníróná d̀ñf̀ níkwíropírí nání yayí ninaríní. O t́ñf̀ e nání owaneyí.” uŕagi ¹⁶ Tomaso —O xegí yoí ámi bí Didimasoyí rarígíoríní. O xío t́nì wíepísaríñf̀ ẃamí re uríñínigíní, “O t́nì nawíní peanfwá nání none ení owaneyí.” uríñínigíní.

¹⁷ Jisaso Rasarasoyá aní t́ñf̀ e nání anwí e ǹbíriná aŕa re winínigíní, “O ríxa ǹperí xwárípayo tígíamí enáná śa wíyaú wíyaú pwéíríní.” aŕa e winínigíní. ¹⁸ Aní Rasarasoyá Betaniyí ríníñe Jerusaremí dání aíwímímaní. Sa kiromita waú wo imóníñeríní. ¹⁹ Ayínání Judia píropenísíyo dánf̀ obaxí wí xexírímeáo Rasaraso péf̀ nání Mataímí t́nì Mariaímí t́nì ípaúmi ogañf̀ wianíro nání ǹbíro ípaú t́nì ñweañáná ²⁰ Mataí “Jisaso baríní.” rínaríñagífa aŕa ǹwirí óf̀ e wirímiaumíní nuri xinaníñí Mariaí síní aníyo ñweañáná ²¹ í Jisasomí re urémeañínigíní, “Ámínáoxíní, joxí re ǹñwearí s̀ñwiríyí, gí ǹríxímeáo ǹpémíní ǹ enímaní. ²² E nerí aí nííní re ǹpímónaríní, ‘Goríxomí pí pí nání yaríñf̀ wíyí agwí aí ananí xixení siíníñoi.’ ǹpímónaríní.” uŕagi ²³ Jisaso re uríñínigíní, “Díxí ríxímeáo ámi ǹwiápnímeaníñoi.” uŕagi ²⁴ Mataí re uríñínigíní, “O śa yoparíyi áma ńnì ǹwiápnímearoná o ení wiápnímeaníápi nání nííní ǹj́f́aríní.” uŕagi ²⁵ Jisaso re uríñínigíní, “Áma píyí egíáyí ámi ǹwiápnímearo s̀ñf̀ epírí nání d̀ñf̀ síxí umímoaríñáyí, ayí nioníní. Nioní d̀ñf̀ níkwíróf́a gíyí gíyí ǹpero aí ámi s̀ñf̀

upírjárini. ²⁶ Ámá sɨɨ́ nero dɨɨ́ níkwírófá gɨý gɨý wí anfnɨpíríá menini. Jíxi dɨɨ́ nɨníkwírori ‘O nepa ría nɨrarini?’ rɨniaiwiarɨɨini?” urɨagɨ ²⁷ í re urɨɨɨnigini, “Oyɨ, Ámínáoxini, níini joxɨ dɨɨ́ nɨníkwírori re siaiwiarɨɨini, ‘Kiraisoxi, niaíwí Gorixoyáoxíríani? Eɨíná dánɨ re rígfóxíríani, ‘Aríowayá xwíá piaxíyo dánɨ áamá wo yeáy neayimixemeaníá nánɨ iwiaroníríani.’ rígfóxíríani?’ siaiwiarɨɨini.” urɨɨɨnigini.

²⁸ E nurimí nurɨ xɨnanɨɨí Mariaimi “Eini.” nuriri yumí re urɨɨɨnigini, “Nearéwapɨyarɨɨo nɨrémónapɨri jíxi nánɨ ‘Obini.’ rarini.” urɨagɨ ²⁹ í aríá e nɨwiríná aɨɨini nɨwiápɨnimeámɨ Jisaso tɨɨ́ e nánɨ uɨɨnigini. ³⁰ Jisaso sɨni aɨ́ e mɨrémónapɨ sɨni Mataí tɨni órórɨ iníe ɨweanáná ³¹ Judayɨ aɨ́yo Mariaí tɨni nawíni nɨɨweámáná ogaɨ́ wiarígíáyɨ í aɨɨini nɨwiápɨnimeámɨ peyeáagɨ nɨwɨnɨro xexírimeáoyá xwárɨpáyo ámixtá emɨnɨri nánɨ warɨnɨri númɨ úagíá ³² Mariaí Jisaso roɨe nɨrémori nɨwɨnɨríná xíoyá síkwɨ tɨɨ́ e nɨpɨkínimeari re urɨɨɨnigini, “Ámínáoxini, joxɨ re nɨɨwearɨ sɨɨwiríyɨ, gɨ nɨrɨximeáo péminɨri eɨímani.” urɨagɨ ³³ Jisaso í ámixtá yarɨɨagɨ nɨwɨnɨri Judayɨ í tɨni barígíáyɨ enɨ ámixtá yarɨɨagíá nɨwɨnɨri wá nɨwunɨri xwioxíyo dánɨ dɨɨ́ ríá uxearɨɨagɨ ³⁴ re urɨɨɨnigini, “Seyíne omɨ ge tigíawixini?” urɨagɨ re urígíawixini, “Ámínáoxini, nɨbɨri sɨɨwɨ winei.” urɨagíá ³⁵ Jisaso enɨ ɨwɨ eanɨnigini. ³⁶ Nwɨ eáagɨ Judayɨ sɨɨwɨ e nɨwɨnɨro re rígfawixini, “Omɨ aga dɨɨ́ síxɨ uyɨɨo eɨagɨ nánɨ ría eارينɨ?” raríná ³⁷ wí re rígfawixini, “Ámá royɨ sɨɨwɨ supárɨɨomɨ

sijwí mîwoxoapa enífrani? Rasaraso sini sijí eními nibiri sijwiríyí, piyí mepa oeniri sijí imiximíniri mepa epaxíríani?” rígfawixini.

Jisaso Rasaraso piyomi sijí imixijí nánirini.

³⁸ Jisaso ámi wá bi niwuniríná oyá xwárípa —Awá sîjá óyi enagi nání sîjá wo píroáriniñwárini. Awá tíj e nírémori ³⁹ re riniñigini, “Sîjá ro riwómópoyi.” uráná penomi xexírímeái Mataí re uriniñigini, “Ámináoxini, nene omi tîjwaé dání sá wíyáú wíyáú ríxa óriñí enagi nání ríxa piyaní neaeaniñoi.” uríagi ⁴⁰ Jisaso re uriniñigini, “Nioni re miriripa réanigini, ‘Jíxí dîj nínikwírorínáyí, ení eániñí Goríxoyápi sijwí winiríni.’ miriripa réanigini?” uríagi ⁴¹ wa sîjá emi riwómóaná Jisaso añnamí sijwí nanániri re riniñigini, “Ápoxini, Rasaraso nání rixíjí wuríyíápi aríá níagi nání yayí siariniñi. ⁴² Nioni rixíjí ríránáyí, joxí íníná aríá niariniñagi nání nioni níjía aiwí oxí apíxí re rogíá tí dîj nínikwíroro ‘Goríxo uowárénapíñoríani?’ oniaiwípoyiniri rírariniñi.” nírímáná re eniniñigini. ⁴³ Ení tíni níri ríaiwá re riniñigini, “Rasarase, íwiapei.” ráná ⁴⁴ re eniniñigini. Peño íwiapiniñigini. Peño íwiapáná íríkwí wí wéyo tíni síkwíyo tíni xopíxopí róniri rapírapí wú tíni mîñíyo xopíxopí róniri enagi nání Jisaso re uriniñigini, “Xopíxopí róniñíyí íkwíkwéámí níwiro wárípoyi.” uriniñigini.

Judayí ámináowa “Jisasomi opíkianeyi.” rínarígá nánirini.

⁴⁵ Judayf obaxf wí Mariaí tñf e nání bfáyf Jisaso e éagí niwíníro omí dñf wíkwíróagfa aiwí ⁴⁶ wí Parisiowa tñf e nání nuro Jisaso éfpí nání áwanf urfagfa nání ⁴⁷ Apaxfpánñf imónígfá xwéowa tñf Parisiowa tñf Jisaso nání xwiyfá imixaníro nání Judayf mebáowami awí neaáríro re níríga ugáfawixíni, “Ámá oyf emímí ayá wí yariñagí nání aríre yanfwaríni?” nira nurfná ⁴⁸ re ríniñgáfawixíni, “None o xegf yariñfpí xe anñf néra ouníri síñwí níwinárírfnáyf, ámá nñni omí dñf níwíkwíroro neróná Romí dánfyo —Ámá Romíyf ríniñgáfáyf Judayf símanñwfyónñf íniñi wurfnígfáyfíni. ‘Ámá ayo míf oxí dowáraneyí.’ rarfná ayf níbíro negf añf rídiyowá yariñwáiwá pípinamí ero negf ámayo ení xwírfá ikíxero epírxíniñi nání arí yanfwaríni?” rínarfná ⁴⁹ wigíyf wo, Kaiapasoyf ríniñjo —O xwiogwí omí dání apaxfpánñf imónígfáwami seáyí e wimóníñoríni. O níwiáfpnímeari míf nuríri re uríñniñíni, “Soyfné aga níjfa bí mimónígfóyfnéríni. ⁵⁰ Rípi nání ení dñf neñwípero mímóaríñoi, ‘Negf ámá nñni pepírxíniñi ayf rfnñf meaaníri éfápi nání ámá ná woní rfnñf apí nímeari níperfnáyf, negf dñfyo dání nanfíni.’ mímóaríñoi.” uríñniñíni. ⁵¹ O ríñfpí xegf dñfyo dání míríñniñíni. O xwiogwí omí dání apaxfpánñf imónígfáwami seáyí e wimóníñjo eñagí nání wfá nírókiamorí rénñf ríñniñíni, “Jisaso negf Judayo aríra níwírfná upeíniñoi. ⁵² Negf Judayf náníni marfáí, Goríxoyá niaíwí imónígfá ami gímiñweagfáyf ení ámá axíyfnñf imónípírfá nání

upeiniŋoŋi.” éniŋŋí rŋagŋí nánŋí ⁵³ sŋá ayimi dání xŋomŋí pŋikianŋiro nánŋí mekaxŋí nŋira ugŋfawixŋini.

⁵⁴ Jisaso xŋomŋí pŋikianŋiro mekaxŋí nŋira warŋŋagŋá nánŋí Judayŋí tŋŋí e ámi sŋŋánŋe memepa nerŋí ámá diŋŋí meanŋí tŋŋímini omiŋŋí tŋŋí e nánŋí nurŋí aŋŋí onimiá bŋí Ipiremiyŋí rŋniŋŋípmiŋí xegŋí wiepŋsarŋŋowa tŋŋí nawíni ŋweaŋŋáná ⁵⁵ sŋá Aŋŋnajo Neamúroagoŋí rŋniŋŋíyi aŋwi e imónŋŋagŋí nánŋí ámá obaxŋí sŋá ayi sŋni mimónŋpa eŋáná Judayŋí wigŋí yarŋgŋápa Gorŋxo oneamímŋniŋŋí igŋá eánanŋiro nánŋí wigŋí omiŋŋí tŋŋímini pŋŋí niwiárŋmi Jerusaremŋyo nánŋí nuro ⁵⁶ e dání Jisaso nánŋí pŋá nemero aŋŋí rŋdiyowá yarŋgŋiwáyá ákiŋáyo ínŋrŋwámini éŋí niromeróná re niŋŋiga ugŋfawixŋini, “ ‘O aiwá rŋpŋí nánŋí wí mŋbŋpa epaxŋrŋniŋí.’ rŋseaimónarŋniŋí?” niŋŋiga ugŋfawixŋini. ⁵⁷ Apaxŋpánŋŋí imónŋgŋá xwéowa tŋŋí Parisiowa tŋŋí Jisasomiŋí fá oxŋraneyŋniŋróná re rŋnárŋgŋá eŋagŋí nánŋí “Jisaso ge ge ŋweaŋagŋí ámá go go niwiniŋŋí nŋbŋro áwanŋí nearŋŋriŋŋiniŋí.” rŋnárŋgŋá eŋagŋí nánŋí e niŋŋiga ugŋfawixŋini.

12

Maríai werŋxŋí nanŋí bŋí Jisasomiŋí sŋkwŋyo iwayŋmonŋŋí nánŋirŋniŋí.

¹ Jisaso sŋá Aŋŋnajo Neamúroagoŋí rŋniŋŋíyi imónŋŋífa nánŋí sŋá wé wŋúmŋí dánŋí wo sŋni eŋáná o aŋŋí Betaniyŋí rŋniŋŋe Rasaraso, ámi sŋŋí imixŋŋo ŋweaŋŋípmiŋí nánŋí nurŋí ŋweaŋŋáná ² ámá aŋŋí apimiŋí dánŋí wí aiwá Jisaso nánŋí rŋá niyearo Mataí aiwá niŋxeri yanŋí niwia warŋŋná Rasaraso ámá Jisaso tŋŋí aiwá narŋgŋáyŋí tŋŋí nawíni niŋweámáná aiwá

naríná re enjiginini. ³ Mariaí werixí awiaxí nigwí xwé ronj wá —Sixí wíxaú enáná xegí sanj kiro wo imónipaxfwarini. Awá nimeari Jisasomi síkwí sosíayo niwayimómáná xegí d'fá t'ni kwíkwírímí yaríná xegí sinad'ijí áamá aniwámi nweagíayo niyoní weaár'agi aí ⁴ Isikariotí dánj Judaso —O wiep'isar'ijowa ení worini. Jisaso nání miyí wurim'ániri imón'ijo, ayí orini. O niwiáp'nimeari re ri'jinigini, ⁵ “Pí nání werixí di'ijí nanj eaar'ijí awá á máyo K300.00 nání b'í nerane nigwí meáwápi á má uyípeayíyo arirá wianí nání m'ini miwipa réwini?” ri'jinigini. ⁶ O uyípeayíyo di'ijí sípí niwirí nání e murí f'wí meaar'ijorini. Ayínání nigwí wowíyí o íá ni'ixiri'ni nání nigwí wa t'ápi bí f'wí mear'ijo enagi nání e r'agi ⁷ Jisaso re ri'jinigini, “Í niar'ijipi xe owiniri síjwí win'ipoyi. S'ía nioni nit'ip'r'íayimi e nání xe oxiri'ni. ⁸ Á má uyípeayí siní seyíné t'ni an'ijí nweap'r'íá enagi nání ayo gini gíná ‘Arirá owianeyi.’ niseaimónir'ínáyí, anani arirá wipax'ri'ni. E nerí aiwi nioni seyíné t'ni nawini an'ijí re nweám'fá menagi nání searar'ijini.” ur'jinigini.

Apax'pán'ijí imónig'fá xwéowa “Rasarasomi ení p'íkíwanig'ini.” ri'ning'fá nánir'ini.

⁹ Judayí obaxí “Jisaso anj apimi nweani.” ri'nar'ijag'fá ar'fá niwiro Jisasomini síjwí winan'iro mar'fá, Rasaraso, síj' im'ix'ijomí ení winan'iro bíag'fá aiwi ¹⁰ Apax'pán'ijí imónig'fá xwéowa xwíy'fá nim'ix'iro “Rasarasomi ení p'íkíwanig'ini.” ri'ning'fawix'ini. ¹¹ Jisaso Rasaraso

piyomi sɪŋɪ imɪxɪŋɪ eŋagɪ nánɪ Judayɪ obaxɪ wigɪ ámɪnáowa tɪámɪnɪ pɪnɪ nɪwɪárɪmɪ nuro Jisasomɪ dɪŋɪ wɪkwɪroarɪŋagɪ sɪŋwɪ nɪwɪnɪro nánɪ e nɪrɪnɪro mekaxɪ megɪawɪxɪnɪ.

Jisaso Jerusaremɪyo nɪrémorɪná mɪxɪ ináyɪ rémoarɪgɪápa rémoŋɪ nánɪrɪnɪ.

¹² Ámá obaxɪ aiwá sɪá Anɪŋnajo Neamúroagoɪ rɪnɪŋɪyɪ nánɪ imɪxarɪgɪáɪpɪ nánɪ Jerusaremɪyo epɪroyɪ egɪáyɪ sá wegɪá wɪáɪpɪ tɪnɪ arɪá re wigɪawɪxɪnɪ, “Jisaso Jerusaremɪyo re nánɪ barɪnɪ.” arɪá e nɪwɪro ¹³ írɪmɪŋɪ eaarɪgɪáɪyɪ wɪ nɪdoro o tɪnɪ óɪ e órórɪ inanɪro nánɪ nɪmeámɪ nuróná apɪ re nɪra ugɪawɪxɪnɪ, “Gorɪxomɪ seáyɪ e oumeaneyɪ. Ámá Gorɪxo urowárɪnapɪŋɪ royɪ oyá dɪŋɪ tɪnɪ seáyɪ e oimónɪnɪ. O mɪxɪ ináyɪ Isɪrerene negorɪnɪ.” O tɪnɪ óɪ e órórɪ inanɪro apɪ e nɪra warɪná ¹⁴⁻¹⁵ Jisaso Bɪkwɪyo re nɪrɪnɪrɪ eánɪŋɪpɪ tɪnɪ xɪxenɪ eŋɪnɪgɪnɪ, “Saionɪ —Jerusaremɪ nánɪ dɪwɪ yoɪ bɪ Saionɪrɪnɪ. Apimɪ ŋweáyɪné sɪŋwɪ wɪnɪpoyɪ. Segɪ mɪxɪ ináyo dogɪ sɪpɪkɪyo nɪŋweámáná iwo barɪŋagɪ nánɪ amɪpɪ wɪ nánɪ wáyɪ mepanɪ.” nɪrɪnɪrɪ eánɪŋɪpɪ tɪnɪ xɪxenɪ o dogɪ sɪpɪkɪ wo nɪmearɪ seáyɪ e nɪxenɪwearɪ nɪmeámɪ bɪŋɪnɪgɪnɪ. E éagɪ aiwɪ ¹⁶ axɪnáyɪ wɪepɪsarɪŋowa xɪo yarɪŋɪpɪ nánɪ “Ayɪ nánɪ rɪá yarɪnɪ?” mɪyaiwɪ majɪá néra núfasáná Jisaso rɪxa nɪkɪnɪrɪ nɪwɪáɪpɪnɪmeámɪ anɪnamɪ nánɪ nɪpeyimáná eŋáná xɪo nánɪ e nɪrɪnɪrɪ eánɪŋɪpɪ nánɪ dɪŋɪ wɪnɪrɪ ámá ayɪ xɪomɪ seáyɪ e numero wigɪáɪpɪ nánɪ enɪ dɪŋɪ wɪnɪrɪ egɪawɪxɪnɪ.

17 Ámá Jisaso Rasaraso xwáripáyo wenjáná “fwiapei.” nuriri sɨŋɨ imixaríná xfo tɨni e niŋwearo sɨŋwɨ wɨnarogfáyɨ o éfpɨ nánɨ repɨyɨ niwiéra emeariŋagía nánɨ 18 ámá epfroyɨ egfáyɨ emimɨ xfo eŋɨ apɨ nánɨ repɨyɨ néra wariŋagía arfá wífá eŋagɨ nánɨ o tɨni óf e órórɨ inaniro nánɨ ugáfawixɨni.

19 Ayínánɨ Parisiowa re rinigáfawixɨni, “Sɨŋwɨ wɨnɨpoyɨ. Ámá obaxɨ tɨni bariŋagía nánɨ none o nánɨ rinárfwápɨ arige yanɨwɨni? Sɨŋwɨ wɨnɨpoyɨ. Oxɨ apixɨ sɨwɨ niaíwɨ nɨni omɨ rɨxa númɨ bariŋoɨ.” rinigáfawixɨni.

Émáyɨ wɨ Jisasomɨ sɨŋwɨ wɨnaniro egfá nánɨrɨni.

20 Ámá sɨfá aiwá apɨ imixarigáfapimi Gorixomɨ seáyɨ e umeaniro nánɨ úfáyɨ wɨ ámá Grikiyɨ rinɨŋyɨrɨni. 21 Ayɨ Piripomɨ —O wiepɨsarɨŋowa wo aŋɨ Betisaida rinɨŋɨ Gariri pɨropenisɨyo ikwɨrónɨŋpimi dánɨrɨni. Ayɨ omɨ niwímearo rɨxɨŋɨ re urigáfawixɨni, “Rároxɨni, ‘Jisasomɨ sɨŋwɨ owɨnaneyɨ.’ neaimónarɨni.” urɨagfá 22 Piripo nurɨ xexɨrɨmeáo Adiruomɨ áwanɨ nurɨmɨ awaú nuri Jisasomɨ áwanɨ urɨagfá 23 Jisaso ámá ayo re urɨniŋɨnigɨni, “Ámá imónɨŋáoni seáyɨ e nimónɨrɨ ikɨnɨmɨfá nánɨ rɨxa aŋwɨ ayorɨni.” nurɨnɨrɨ 24 ewayɨ xwɨyɨfá bɨ xfo penɨápɨ nánɨ re urɨniŋɨnigɨni, “Aga nepa searariŋɨni. Witɨ siyɨ wo urɨ nerɨ xwɨfáyo mɨpiéropa nerɨnáyɨ, xegɨpɨ ropaxɨrɨni. Urɨ nerɨ xwɨfáyo nɨpiérorɨnáyɨ, ná obaxɨ wepaxɨrɨni. 25 Ámá xewanɨŋo nánɨni ayá rimɨxɨnɨfɨ go go anɨnimɨxɨnɨnɨfáɨrɨni. Ámá

xewaninjo nánini ayá mĩrĩmĩxĩnĩf áamá wĩyo nánĩ enĩ ayá urĩmĩxĩnĩf go go manĩnĩmĩxĩnĩf dĩnĩf nĩyĩmĩnĩnĩf imónĩnĩnĩf tĩnjo imónĩnĩfárinĩ. ²⁶ Áamá ‘Jisaso wimónarĩnĩfĩpĩ éimĩginĩ.’ yaiwiarĩnĩf go go nionĩ nĩxĩdĩfwĩnĩginĩ. Nionĩ amĩ gĩmĩ n̄weáámĩ ‘Jisaso wimónarĩnĩfĩpĩ éimĩginĩ.’ yaiwĩf go go xĩo enĩ e n̄weanĩfárinĩ. Áamá nionĩ e éirĩxĩnĩrĩ nimónarĩnĩfĩpĩ yarĩnĩfĩ gomĩ gomĩ ápo wé íkwian̄wĩyo n̄wirĩrĩnĩfárinĩ.

Jisaso xĩomĩ pĩkipĩrĩfápi nánĩ urĩnĩfĩ nánĩrĩnĩ.

²⁷ “Agwĩ rĩná rĩxa dĩnĩfĩ rĩfá nĩxearĩn̄agĩ ápomĩ pĩoĩ urĩmĩfĩnĩ? ‘Ápoxĩnĩ, xeanĩnĩfĩ nionĩ nĩmeanĩfĩpĩ “Mĩwĩmeapa oenĩ.” osimónĩnĩ.’ urĩmĩnĩrĩnĩ? Oweoĩ, rĩná apĩ onĩmeanĩrĩ nánĩ bĩn̄á en̄agĩ nánĩ wĩ e urĩmĩmĩnĩ. ²⁸ ‘Ápoxĩnĩ, dĩxĩf yofĩ seáyĩ e imĩxĩrĩ enĩfĩ sĩxĩf eánĩnĩfĩ joxĩyápi ámányo sĩwá wirĩ éirĩxĩnĩ.’ rĩrarinĩnĩ.” rĩná re enĩnĩginĩ. Anĩnamĩ dánĩ xwĩyĩfá bĩ re rĩnénapĩnĩginĩ, “Nionĩ emĩmĩfĩ joxĩ nĩwĩwapĩyirĩnĩfĩpĩmĩ dánĩ gĩfĩ yofĩ rĩxa seáyĩ e nimĩxĩrĩ gĩfĩ enĩfĩ sĩxĩf eánĩnĩfĩpĩ sĩwá nĩwirĩ aĩwĩfĩ ámĩ bĩfĩnĩ sĩwá wimĩfĩnĩ.” rĩnénapĩnĩginĩ. ²⁹ Xwĩyĩfá e rĩnénapĩfáginĩfĩ áamá e epĩroyĩfĩ nero rówapĩgĩfáayĩfĩ arĩfá e nĩwiro nánĩ wĩ “Sa akĩrĩwĩfĩ rarinĩ.” rarinĩ ná wĩ “Anĩnajĩfĩ wo xĩomĩ urĩnjoĩ.” rarinĩ ná ³⁰ Jisaso ayĩfĩ e rĩnarĩn̄agĩfá arĩfá nĩwirĩ re urĩnĩnĩginĩ, “Manĩfĩ apá nionĩ nánĩ mĩrĩnénapĩnjoĩ. Seyĩnéfĩ dĩnĩfĩ mopĩrĩfĩ nánĩ rĩnénapĩnjoĩ. ³¹ Gorĩxo áamá xwĩfáfĩ tĩfĩyo dánĩfĩyo xwĩyĩfá umeárinĩfĩ rĩxa an̄wĩfĩ ayorĩnĩ. Xwĩfá rĩrĩmĩfĩ men̄weanjo —O oborĩnĩ. Omĩ xopĩrĩrĩfĩfĩ winĩfĩ enĩ an̄wĩfĩ ayorĩnĩ. ³² Nĩwanĩnjonĩ xwĩfáamĩfĩ dánĩfĩ seáyĩfĩ e

nimfeyoááná nioniyá dñtyo dání áamá nñni nioní tífáminí bípírfáriní.” nuriri³³ xewanñjomí íkíáyo niyekwiroáriríná penfápi nání dñtí omópoyinrí e uríagi³⁴ áamá e epíroyí egíáyí re urígíawixiní, “Negí ñwí ikaxí eánñtyo dání ‘Kiraiso, áamá yeáyí neayimíxemeanfa nání aríowayá xwíá piaxtyo dání iwiaroníoyí rariñwáo, anñtí íníná ñweanfáriní.’ rinñtagí arfá wiñwá enagi nání joxí aríge nerí ‘Áamá imónñjomí nípikiro íkíáyo niñwiráriró seáyí e umfeyoapírfáriní.’ neararññiní? Áamá imónñjoyí goriní?” uríagíá³⁵ Jisaso xewanñjo wíánñtí enagi nání ewayí xwíyíá bí nuriri re urññnigíní, “Wíápi sfá áríní wíyo seyíné tñtí e ónññjoí. Sfá seaónñgínirí siní wíá ónñáná añtí époyí. Áamá sfá yinññmí yarígfáyí ‘Amí iyí ríwarññiní?’ miyaiwiarígfá enagi nání seararññiní.³⁶ Wíápi siní seyíné tñtí niñwearí seaónñáná wíápiyá niaíwíyínnénñtí wimónpírfá nání wíápi mí dñtí wikwírópoyí.” urññnigíní.

O xwíyíá api nurárimí pñtí niwiárimí nurí pñtí ñweaññnigíní.

Judayí obaxí Jisasomí dñtí míwíkwírogíá nánññiní.

³⁷ Judayí Jisaso wigí sñwí tñtí e dání emímí ayá wí wíwapíyíagi aí siní dñtí míwíkwíró nero “Ayí oríani?” miyaiwigíawixiní.³⁸ Ayí rípi nání e egíawixiní. Xwíyíá wíá rókiamoagi Aisaiayoí rinñño xegí Judayí nání níriri eañtí rípi, “Ámináoxiní, negí repíyí wiarñwápi gíyí ‘Nepariní.’ niyaiwiro dñtí neakwírogíáriní?”

Oweoi. Ámináoxiniyá enj sîxí eániñjîpi giyo siwá wíáná mí nómi-xiro nijfá imónigfárinî? Oweoi.” nîrîrî eanjîpî xixenî imóninfa nánî Judayf Jisasomi dîñjî mîwîkwîrogfawixîni. ³⁹⁻⁴⁰ Xwiyfá ámi bi Aisaiao nîrîrî eanjî rîpî, “Ámá ayf píranîñjî sîñwí wîni-ro dîñjî píranîñjî moro neróná sanîñjî nimóni-ro wigf íwí yarigfápi emî nîmamoro ámi Gorîxo tfáminî upfîrxîni-rî sîñwí upfîrorî dîñjî sîñánîñjî wimîxîrî enjîrîni.” Aisaiao e nîrîrî eanjîpî xixenî imóninfa nánî Judayf Jisasomi dîñjî mîwîkwîropaxf imónigfárinî. ⁴¹ Aisaiao orîñjâ nîwîni-rîná Gorîxo urowárenapînfó níknîrî ñweañagî nîwîni-rî nánî o nánî e rîñjîrîni. ⁴² Judayf nîni Jisasomi dîñjî mîwîkwîroarîñagfá aiwî Judayf áminá obaxf wí aí omî dîñjî nîwîkwîroro aiwî Parisiowa negf rotú añyo dánî yoí emî neakwîrîmopfîrxîni-rî wáyf nero nánî waropárf nîni-ro “Jisasomi xfdarîñáonîrîni.” mîrîni-gfawixîni. ⁴³ Weyf Gorîxo umearîñjîpî nánî mîwimónîpa nerî weyf ámá umearigfápi nánî nîwimónîrî nánî waropárf nîni-ro “Jisasomi xfdarîñáonîrîni.” mîrîni-gfawixîni.

“Nionî rarîñjâpimi dánî ámá nîni epayónîpfrfárinî.” urîñjî nánîrîni.

⁴⁴ Jisaso enjî tfîni rfaiwá nîrîrî re rîñjîni-gîni, “Nionî dîñjî níkwîroarîgíá giyf giyf nionîni dîñjî mîni-kwîroarîñjî. Nîrowárenapîñjîni enî dîñjî wîkwîroarîñjî. ⁴⁵ Nionî sîñwí nanarîgíá giyf giyf nîrowárenapîñjîni enî sîñwí wînarîñjî. ⁴⁶ Ámá nionî dîñjî níkwîrófáyf anîñjî sfá yiniñje mîñweapa éfîrxîni-rî xwíá

tíyo wíáninǵ wókímiximíniri bñárini. ⁴⁷ Nioní áamá xwíá tíyo ñweagfáyo xwiyfá umeárimíniri mǵbǵ áamá niyoní yeáyǵ uyimixemeámfániri bñárini. Ayínáni áamá xwiyfá nioní rariñápi arfá nñiro aí mñixǵdǵá gǵyǵ gǵyo nioní wí xwiyfá umeárarinámáni. ⁴⁸ Áamá nioní rǵwǵ nñimoro xwiyfá nioní rariñápi peayǵ nǵwianiro éfáyǵ woní woní xwiyfá meárinǵpaxǵpi rǵxa wentí. Xwiyfá nioní uráná arfá mñinigfáyo dání sǵá yoparfǵyimí xwiyfá meárinǵpaxǵ enagǵi nání rariñini. ⁴⁹ Nioní gǵ dñǵíyo dání wí mǵrǵ ápo, xewaninjo nǵrowárenapinjo amǵpí nioní urǵmǵápi nání sekaxǵ nǵrinǵ enagǵi nání gǵ dñǵíyo dání rariñámáni. ⁵⁰ Ápo sekaxǵ rinǵpimi áamá dñǵ nǵkwǵrorinǵpimi dání dñǵ nǵyimínǵ tǵgǵá aninǵ íníná ñweapǵrǵa nání imónǵpaxǵ enagǵi nání nioní nǵjǵáriní. Ayínáni amǵpí nioní seararinǵápi, ápo nǵrinǵpini seararinǵáriní.” urǵiniginí.

13

Jisaso wiepǵsarǵnowamí sǵkwǵ sosfáyo igfá weanǵ nánirini.

¹ Aiwá sǵá Anǵnajo Neamúroagoí rinǵǵyí nání sǵnǵ mimǵxǵpa enáná Jisaso xwíá tíyo pǵnǵ nǵwiárimǵ xano tǵe nání yini anǵwǵ ayo enagǵi nání o nǵjǵáriní. Áamá xǵo xegǵ imónǵgǵáyo dñǵ sǵxǵ nuya nǵbǵísáná xǵo pene nání aí nuya unǵniginí. ² Sǵápi tǵnǵ xǵo tǵnǵ wiepǵsarǵnowa tǵnǵ aiwá api nanǵro nání awí neánǵmáná Obo re enǵniginí. Saimonomí xewaxo Isǵkarioti dánǵ Judaso nurí Jisaso nání mǵyǵ ourǵiniri dñǵ nǵwǵkwǵrómáná

enáná ³ Jisaso xegí xano amípi níní íáníñí
 wíepíxíniasiñí enagi nání nijfá imónírí Goríxo
 táfáminí bñípi nání nijfá imónírí ámi xfo táfáminí
 unáfípi nání ení nijfá imónírí nerí nání ⁴ aiwá
 narigíe dání níwiápínimeari xegí rapírapí e
 páníñíyí nípírárímáná roaríxí wú nimeari
 írñíyo níkíkiyinímáná ⁵ iniigí píreríxí wínami
 niwayímorí wíepísaríñowamí síkwí sosfáyo igfá
 níweáa nurí roaríxí kíkíyiníñú tñí níkwíra
 nurí ⁶ ríxa Saimoní Pitaomí wimínírí yaríná
 re uríñínigíní, “Ámínáoxíní, joxí gí síkwíyo
 igfá neámínírí ríyaríñíní?” urfagi ⁷ Jisaso
 re uríñínigíní, “Nioní simípi nání agwí joxí
 majfá nimónírí aiwí ríwéná ‘E níwapíyímínírí
 rífa eníñíní?’ níyaiwirí nijfá imóníríáríní.”
 urfagi ⁸ Pitao re uríñínigíní, “Ná ríwíyo aiwí
 joxí gí síkwíyo wí igfá nearfá meníní.” urfagi
 Jisaso re uríñínigíní, “Nioní díxí síkwíyo
 igfá míreapa nerínáyí, joxí nioní tñí nawíní
 kumíxínípaxí mimóníñíní.” urfagi ⁹ Saimoní
 Pitao re uríñínigíní, “Ámínáoxíní, síkwíyoní
 igfá míneapaní. Gí wéyo tñí mñíyo tñí aí
 igfá neaí.” urfagi ¹⁰ Jisaso re uríñínigíní, “Igfá
 eáníñí go go kíyí bí menagi nání sa síkwíyoní
 igfá eánípaxí imóníní. Soyféné kíyí bí menagi
 aiwí noyfnéní marfá.” uríñínigíní. ¹¹ Xfo nání
 míyí wuríno nání nijfá nimónírí nání “Noyfnéní
 kíyí mayoyfnémani.” uríñínigíní.

¹² Ríxa síkwíyo igfá níweáa núsáná xegí
 rapírapí nimeari níyínírí aiwá narigíe ámi éf
 níñwearí re uríñínigíní, “Nioní seafápi nání díñí
 ‘Ayí nání rífa neaiaríní?’ rímonoi? ¹³ Soyféné

‘Nearéwapiyariñoxiní niri-ro ‘Ámináoxiní niri-ro yariğfárini. E imóniñáoni enagi nání e nini-riróná xixeni niri-rariğfárini. ¹⁴ Nioni Ámináoni imóniri searéwapiyariñáoni imóniri enagi aiwi segí sikwí sosfáyo igfá seaeáini. Ayinání soyfne eni segí sikwíyo xixe igfá eánífr+xini. ¹⁵ Nioni rixa siñwepiğf seaíwapiyiagi nání nioni seaíapa soyfne eni axípi e niga úfr+xini. ¹⁶ Aga nepa searariñini. Ámá xináiniñí nimóniri omiñí wiirariñíyí go xegí bosomi seáyí e wimónariñirini? Xwi-yfá yaní wiowariño eni uowariñomi seáyí e wimónariñirani?” nuriri ¹⁷ re uriniğini, “Soyfne nioni siñwepiğf seaíwapiyiá api nání nijfá nimóniro xixeni nerfnáyí, yayí seainipaxí seaimeanfárini. ¹⁸ Nioni noyfne ní nání mi-searariñini. Searípeariñáoyfne imóniğfápi nání nioni nijfá aiwi Bikwíyo re niri-niri eániñí rípi, ‘Ámá nioni tñi aiwá nawini narigwíio nioni xopírarf niminiri sikwí nimíeyoari sosfá neanfárini.’ niri-niri eániñípi xixeni imóníwiniğiniri noyfne ní searípeañárini. ¹⁹ Soyfne amípi ríwíyo imóninipi imónariñagi niwiniróná ‘Ayí orfani?’ niaiwipíri nání agwi re dání amípi siní mimónipa éfmi áwaní searariñini. ²⁰ Aga nepa searariñini. Ámá nioni uowarariñáyo umíminipírfá gíyí gíyí nioni eni nimíminariñoi. Nioni nimíminipírfáyí nirowárenapiñomi eni umíminariñoi.” uriniğini.

“Miyí nurino Judasorini.” inimi uriní nánirini.

21 Jisaso e nurʼtisáná dɪŋʼ rʼá uxéagɪ sɪŋánɪ áwanʼɪ nurɪrɪ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Aga nepa seararɪŋɪnɪ. Soyíné woxɪ mɪyʼɪ nurɪnɪŋoɪ.” urʼagɪ 22 xegʼɪ wiepɪsarɪŋowa o rʼo nánɪ majʼá enagʼá nánɪ kʼkʼmí nimónɪro sɪŋwʼɪ nainega nuróná 23 wiepɪsarɪŋowa wo —O Jisaso xʼo dɪŋʼ sɪxʼɪ uyɪŋorɪnɪ. O xʼo tʼŋʼ e anwi e éʼɪ ŋweanagɪ nánɪ 24 Saimonɪ Pitao omɪ sʼmɪmajʼó nɪwirɪnɪ rénɪŋʼ urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Joxɪ yarɪŋʼɪ nɪwirɪ ámá xʼo rʼo nánɪ áwanʼɪ reɪ.” Énɪŋʼ urʼagɪ 25 wiepɪsarɪŋo xʼo tʼámɪnɪ nɪkɪnɪmónaumaná yarɪŋʼɪ re wɪŋɪnɪgɪnɪ ‘Ámɪnáoxɪnɪ, joxɪ rʼo, ayʼ gorɪnɪ?’ urʼagɪ 26 Jisaso re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Aiwápɪmɪ múyo neagwirɪ wimo, ayʼ orɪnɪ.” nurɪmáná aiwápɪ múyo neagwirɪ Isɪkariotɪ dánʼɪ Saimonomɪ xewaxo Judasomɪ mɪnɪ wɪŋɪnɪgɪnɪ. 27 Mɪnɪ wíáná Seteno Judasomɪ dɪŋʼ xɪxéróagɪ Jisaso re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Joxɪ erʼpɪ anʼnɪ eɪ.” urʼagɪ aí 28 xʼo tʼnɪ aiwá narɪgʼáwa o Judaso e oenɪrɪ urʼɪpɪ nánɪ majʼá nero 29 wí dɪŋʼ re yaiwigʼawixɪnɪ, “Judaso nɪgwʼɪ wowʼɪ xɪrɪŋo enagɪ nánɪ re rʼá urɪŋoɪ, ‘Aiwá Anʼnájʼ Neamúroagʼɪ rɪpɪ nánɪ nanɪpɪ joxɪ bʼ neaiɪ.’ rʼá urɪŋoɪ? ‘Uyípeayʼyo arɪrá wimɪnɪrɪ nánɪ amɪpɪ bɪ mɪnɪ wiɪ.’ rʼá urɪŋoɪ?” yaiwiarɪnɪ 30 Judaso, múyo neagwirɪ wíʼpɪ nurápanɪmo árʼwɪyɪmɪ peyeaŋɪnɪgɪnɪ.

Jisaso ŋwʼɪ ikaxʼɪ sɪŋʼpɪ urɪŋʼɪ nánɪrɪnɪ.

31 O rɪxa peyeááná Jisaso re rɪŋɪnɪgɪnɪ, “Ámá imónɪŋáonɪ rɪxa seáyɪ e imónʼagɪ ámáyʼɪ sɪŋwʼɪ nanɪpɪrɪ rɪxa rɪnárɪnɪ. Nionɪ e éagɪ nɪnanɪrʼnɪ Goriɪxoyá enʼɪ sɪxʼɪ eánɪŋʼpɪ nánɪ

eni nijáá imónipráoi. ³² Nioni e nimónirijápipimi dáni Gorixoyá enj eániñj sijnáni nimónirínáyí, nioni eni seáyí e nínimixirí níniniñoi. ³³ Gí niaíwoyíné, siní soyíné tñí bí onimíápi ñweámíini. Soyíné nioni nání pía nipíríá enagi aiwí negí Judayo re urijápa, ‘Nioni umíae soyíné eni wí upaxí menini.’ urijápa agwí soyíné eni axípi seararini.” nurí ³⁴ re urijinigini, “Nioni ñwí ikaxí sijní bí osearimini. Nioni diñj sixí seayarijápa soyíné eni axípi xixe diñj sixí yiníríxini. ³⁵ Sewanijoyíné diñj sixí xixe niyinírínáyí, áma sijnwí niseanro re seaaiwipíríarini, ‘Oyá wiepísinowaríani?’ seaaiwipíríarini.” urijinigini.

“Pitaoxini, joxi ríwí nimoríini.” urijí nánirini.

³⁶ Saimoni Pitao re urijinigini, “Ámináoxini, joxi gími uminirí nání neararini?” uríagi Jisaso re urijinigini, “Agwí nioni ume agwí joxi wí mánixídipaxí enagi aí ríwéná joxi anani nixídíríarini.” uríagi ³⁷ Pitao re urijinigini, “Ámináoxini, pí nání ‘Agwí joxi mánixídipaxirini.’ nírarinini? Joxi éf rímínimínirí nání yaríná nioni nípíkirínáyí, ananirini.” uríagi ³⁸ Jisaso re urijinigini, “Joxi nepa nioni éf nímínirí nání rípíkipaxoxíranini? Aga nepa rírarinini, ‘Karíkarí siní ríaiwá mírípa enáná joxi biaú bí nioni nání “O nání nioni majíarini.” ríríini.’ rírarinini.” urijinigini.

14

*“Gorixo tñf e nání ótyínñf imónñáonñrññí.”
urñf nánñrññí.*

¹ Wiepñsarñfyo “Soyñé dñf ría mñseaxepañí.” nurñrñ re urñññññññí, “Gorñxomñ dñf wñkñroro nionñ enñ dñf ñkwñroro éñrñxññí. ² Añf gñ ápoyáyo awawá obaxñ ikwñrónññí. Nionñ soyñé nánñ añf wé searoárimñá enagñ nánñ añf awawá ayñ mikwñrónñpa nerñ sñwñrñyñf, anañ áwanñ searñmññññí enárññí. ³ Nionñ nurñ añf wé ñsearoárimñ ámñ ññbñrñ soyñé enñ nionñ ñweámñáé nionñ tñññ nawínñ ñweapñrñá nánñ ññseairñménapñmñ umñárññí. ⁴ Óf nionñ añf apimñ nánñ umñáyñ nánñ soyñé ññfárññí.” urñagñ ⁵ Tomaso re urñññññññí, “Ámñnáoxññí, joxñ urñe nánñ none majñá nerane nánñ arñge óf urñáyñ nánñ ññfá imónññwñññí?” urñagñ ⁶ Jisaso re urñññññññí, “Ámá ‘Gorñxo tñf e nánñ úñmñgññí.’ wimónarññfyo nánñ ññwanññonñ ótyínññf imónññáonñrññí. Amñpñ Gorñxo nánñ nepa imónññpñ ámá ayo sñwá wirñ dñf ñyñmññf imónññpñ sñxñ umñmori yarññáonñrññí. Ámá wo óf wñyimñ dánñ ápo tñf e nánñ wñmeapaxñmanñ. Nionññí óf ápo tñe nánñyínññf imónññáonñrññí. ⁷ Soyñé nionñ nánñ ‘Orñaññ?’ ñññaiwiro pñránññf ññfá ñimónñro sñwñrñyñf, gñ ápo nánñ enñ pñránññf ññfá imónañro egñárññí. E ññsearñrññí aiwñ agwñ ríná dánñ soyñé o nánñ ññfá ñimónñro sñwñ wññgñárññí.” urñagñ ⁸ Piripo re urñññññññí, “Ámñnáoxññí, joxñ ápo sñwá neañáná ‘Ayñ apaññrññí.’ neaimónarññí.” urñagñ ⁹ Jisaso re

urinjini, “Piripe, nioni soyne tni enina dani emena aiwi joxi nioni nani sini piraninj nija mimonipa rejni? Ama nioni sinw naná giy giy apomi eni wináy enagi nani joxi pi nani ‘Apo eni siwá neai.’ nrarinini?”

¹⁰ Apo xewaxoni tni nawini imonirai xewaxoni apo tni nawini imonirai enagwi nani joxi sini ‘O xano tni axowaúran?’ nniawiri dñj minikwíroarinj rejni? Xwiyá nioni seararinapi gí dñjyo dani seararinamani. Amipi nioni yarinarpi eni apo, nioni tni nawini imonigwíloya dñjyo dani yarinarini.

¹¹ Xwiyá nioni re searapi, ‘Apo nioni tni nawini imonirai nioni apo tni nawini imonirai enwi.’ searapi nani ‘Neparini.’ niyaiwiro dñj nikwírópoyi. ‘E oyaneyi.’ miseaimonipa nerfnáy, emim amipi nioni niseaiwapiya barina soyne sinw winigápi nanini ‘Neparini.’ niyaiwiro dñj nikwírópoyi.

¹² Aga nepa seararinini. Nioni dñj nikwíroarigá giy giy amipi nioni seaiwapiyarinapi eni epírarini. Oyi, nioni apo tne umá enagi nani amipi nioni seaiwapiyarinapimi wiár seáy e imoninipi ai epírarini.

¹³ Xewaxoni enj eaninj apoyá amayo siwá nwirinipimi dani ‘Apo seáy e imoninoran?’ waiwírxiniri soyne pi pi nani apomi rixinj nurirna xegí xewaxonimi dani nuriri rixinj uranáy, nioni anani xixeni niseaimarinini.

¹⁴ Amipi apomi rixinj nurirna nionimi dani nuriri rixinj urápi nioni anani niseaimarinini.

*“Nioni Kwíyí Gorixoyápi urowárímfárini.”
uríñf nániríni.*

15 “Soyíné nioni dñf sixf niniyirfnáyf, nioni sekaxf searíñapí xixeni xfdipírfárini. 16 Nioni ápomí rixíñf urána arírá seaipaxf imóníñf ámí wo soyíné tñni nawíní aníñf íníná ñweáwínigínirí segf tífámíni urowárénapínfárini. 17 Kwíyí xfo nání nepa imóníñfípini seaíwapíyaríñfípí nání raríñini. Ámá xfomí dñf m>wíkwíroarígáyf kwíyí xfoyápimí mí n>wóm>xíro níjáf mimónípaxf enagí nání arírá wimínirí enáfípi umímínípaxf meníni. E nerí aí kwíyípi ríxa soyíné tñni nawíní imóníñagí nání apí nání níjáf imóníñofí. Idáná soyíné ení niseaímeari xwioxíyo seanweanfárini. 18 Nioni wimiáoyfnéníñf segípi niseawárimí umfámani. Ámí soyíné tñf e nání bímfárini. 19 Ámá nioni dñf m>níkwíroarígáyf síñwí m>nanípa epíri nání añwi ayoríni. E nerí aí soyíné ámí síñwí nanípírfárini. Nioni ámí síñf emífa enagí nání soyíné ení síñf epírfárini. 20 Sífá soyíné nioni ámí síñf éaná nanípírfáyimí re níyaiwiro níjáf imónípírfárini, ‘O xano tñni imónirí enáná none xfo tñni imónirane xfo none tñni imónirí enagwí nání xfo tñni axoneríni.’ níyaiwiro níjáf imónípírfárini. 21 Ámá go go gí sekaxf raríñapí ía níxíríri níxfdírfnáyf, nioni dñf sixf níyaríñoríni. Nioni dñf sixf níyaríñf gomí gomí gí ápo dñf sixf uyirí nioni uyirí nerí níwaníñoni nání yumíí bí m>wí xixeni síwá winímfárini.” uríagi 22 Judaso —Isíkariotí dñf Judaso marfái, wíepísaríñowa Judasoyí

rininjé worini. O re urinjiginini, “Ámináoxini, pí éagi nání áamá níní xwíá tío ŋweagíayo síwá mīwinipa nerí newaninonení síwá neainíríáríni?” uríagi ²³ Jisaso re urinjiginini, “Áamá go go nioní díní síxí nīnīyirínáyí, xwíyíá nioní rarínápi xídíníáríni. Omí gí ápo díní síxí nuyirí yawawi o tífáminí nībíríai o tíní nawíní aninjé ŋweaníwáriní. ²⁴ Áamá nioní díní síxí mīnīyarígíáyí nioní rarínápi xídárigíámani. Xwíyíá nioní searíná soyíné aríá niarígíápi, ayí nioní gí díní tíní rarínápimani. Ápo nírowárenapinoyá díní tíní rarínápiríni.” nuríri ²⁵ re urinjiginini, “Nioní síní soyíné tíní níŋwearíná amípi api nání searíní. ²⁶ E nerí aí ríwéná arírá seainíto —O kwíyí Gorixoyápiríni. Xíto áamá nioní níxídárigíáyo nání uowárenapiníápiríni. Api amípi níní nání seaíwapiyíáná nioní níseara waríná nípiní nání díní seainíníáríni. ²⁷ Nioní soyíné píní níseawiárími nurí aiwí soyíné nioniyá díní tíní níwayíróníro ŋweapíríáríni. Nioniyá díní tíní níwayíróníro ŋweapíríápi nání níriríná áamá xwíá tío dání wígí díní tíní yarígíápi nání mīraríníni. Nioniyá díní tíní aga níwayíróníro ŋweapíríá nání imónípiríáríni. Ayínání díní ríá níseaxerí wáyí bí minípa éíríxíni. ²⁸ Xwíyíá nioní searíá rípi, ‘Nioní píní níseawiárími nurí ámi seyíné tíní e nání bímíáríni.’ searíápi soyíné ríxa aríá níoi. Nioní ápo tíní e nání umí enagi nání soyíné nepa díní síxí nīnīyirínáyí, yayí seáyími dání seainímínírí éíríni. Ápo seáyí e ní múronjo enagi nání raríníni. ²⁹ Soyíné

nioni searíápi xixeni imóníagi níwíníríná dínj níkwíroro ‘Ayí o nearíñpírífaní?’ yaiwiro oépoynírí síní mimónípa éímí seararíñíní.” nurírí ³⁰ re uríñínigíní, “Xwíá tíyo menweajo — O oboríní. O ríxa baríñagi nání nioni soyíné tíní níñwearí ámí ayá wí searímíméíní. O nioni ení míneáníño enagi aiwí ³¹ áamá xwíá tíyo dáníyí níní re níaiwíríxínírí, ‘O xanómí dínj síxí uyiñorífaní?’ níaiwíríxínírí ápo sekaxí níñpírí tíní xixeni oemíní.” nurírí re uríñínigíní, “Re dání níwiápínímeámí ríxa owaneyí.” uríñínigíní.

15

“Wainí uraxí nepaxíñj imóníñpíníñj imóníñáoníríní.” uríñínáníríní.

¹ Jisaso ewayí xwíyíá nurírí re uríñínigíní, “Wainí uraxí nepaxíñj imóníñpí, ayí nioníríní. Wainí omíñj xiáwo gí áporíní. ² Wireñj nionímí dání neánírí ná mívéyí níní ápo emí wixímoaríñíríní. Wireñj ná wearíñjyí níní xwiogwí wíomí ná xwé wéwínígínírí o emí wíwákwímí níyárímáná mía imíxáraríñíríní. ³ Xwíyíá nioni seararíñápímí dání soyíné ríxa míaníñj iníñoi. ⁴ Soyíné uraxí wireñj eáníñpa axípi nioní neáníríxíní. E neríñáyí, nioní wireñjíníñj axípi soyíné seaeánímíáríní. Wainí míkómí wireñj meánípa neríñáyí, ná mívewaxí imóníñpa soyíné ení nioní wireñjíníñj míneánípa neríñáyí, ná wewaxí meníní. ⁵ Nioní uraxí wainí míkíníñj imóníñáoníríní. Soyíné uraxí wainí wireñjíníñj imóníñíoyínéríní. Áamá

nioni wireñinñf neáninñf go go nioni xfoyá mfkf imóninñáonñ enagñ nánñ ná xwéninñf wearinñfirinñ. Ayf rñpñ nánñrinñ. Soyfné nioni pñnñ nñnñwiárñmñ nurfnáyf, amñpí wí epaxf meninñ. ⁶ Wireñf emñ mótyf yeáyf yárarinñpa áamá nioni wireñinñf mñneánñpa éf gomñ gomñ emñ móáná yeáyf yárarinñfirinñ. Wireñf axñpñnñ e enñyf awí neaarñrñ rñá Ikeaaráná rñá nowárarinñfirinñ.” nurñrñ ⁷ re urinñnignñnñ, “Soyfné nioni wireñinñf neánñrñ xwñyfná nionñyápnñ xñdñrñ nerfnáyf, soyfné pí pí seaimónarinñyf nánñ ápomñ rixinñf uráná ananñ seaiinñfárñnñ. ⁸ Soyfné e nero ná xwéninñf nerinñfpmñ dñnñ enñ sixf eáninñf gñ ápoyápnñ ámáyo siwá wíáná ‘O seáyf e imóninñorñani?’ wiaiwipñrñfárñnñ. Soyfné e nerinñfpmñ dñnñ enñ ‘Xegf wiepñsinñyf wírñani?’ wipñmónñnñfárñnñ. ⁹ Ápo dññf sixf niyinñpa nioni enñ dññf sixf seayinñnñ. Ayñnánñ nioni dññf sixf seayinñápnñ aninñf neayíwññgnñrñ éfrixñnñ. ¹⁰ Soyfné nioni sekaxf searñáyo xñxenñ nñxñdñrónáyf, nioni gñ ápo sekaxf nñrññpñ píráninñf xñdarinñagñ nánñ dññf sixf niyarinñpa nioni enñ axñpñ aninñf soyfné dññf sixf seayimñfárñnñ. ¹¹ Dññf niñá bi onñmiápnñ seairñ yayf bi onñmiápnñ seainñrñ oenñrñ nánñ mñseararinñnñ. Dññf niñá nñnirñ yayf ninarinñpa soyfné enñ dññf niñá ayá wí seairñ yayf seainñrñ oenñrñ seararinñnñ. ¹² Sekaxf nioni rarññápnñ rñpñrñnñ. Nioni dññf sixf seayarññápa soyfné enñ axñpñ xñxe dññf sixf yinññrixñnñ. ¹³ Ámá wo xegf ámáyo dññf sixf nuyirñná arñrá wimññrñ nánñ upeíñpñ dññf sixf uyarñgñápnñ bi tñññ xñxenñ mimónñnñ. Aga seáyf e múrónñnñ. ¹⁴ Soyfné

nioni sekaxí seararíjapi xixeni axípi nerónáyí, gí ámayíné imóniñoi. ¹⁵ Xináiwániñí nimóniro omiñí wiiarígíáyí wigí boso ‘E emíániri nání ría neararíni?’ miyaiwí majíá imónarígíá enagí nání sini ‘Inókiwayínéniñí imónigíoyínéyí searimiméini. Amípi ápo níraráná aríá wiñá nipiñi áwaní niseariri nání ‘Gí ámaoyínéyí seararíni. ¹⁶ Soyíné nioni íá niyamixigíámani. Ayí nioni soyíné nuro ámayo nuréwapiyiríñipimi dání aiwá niyimíniñí wérixiniñi íá yiyamiximí niseairi searípeañáriní. Ayínáni pí pí nání ápomí rixíñí nuriríná nionimí dání nuriri uránáyí, ananí xixeni seaiiníáriní. ¹⁷ Sekaxí nioni raríjapi rípirini. Aga xixe diñí sixí yinírixini.

“Gí seaiepi saríjáooyíné enagí nání áma símí tñi seaipíráriní.” uríñí nánirini.

¹⁸ “Ámá xwíá tíyo enípi nánini moarígíáyí soyíné símí tñi seaiaríjagía niwiniñá diñí re mórixini, ‘None sini símí tñi mineaipa nerína xámi Jisasomi wigíáraní?’ mórixini. ¹⁹ Soyíné ámá xwíá tíyo wenípi nánini moarígíáyí tñi nawini nimóniri síñwiriýí, soyíné wigíyí imónaniri éfá enagí nání diñí sixí seayipaxirini. E nerí aí soyíné ámá xwíá tíyo wenípi nánini moarígíáyí tñi nawini mimónipa ero ayí tñi axípi mimónipa érixiniñi íá yiyamiximí seairi ená enagí nání ayí símí tñi seaiaríñoi. ²⁰ Ewayí xwiýfá nioni searíá rípi, ‘Ámá xináiniñí nimóniri omiñí wiiaríñí go go xegí bosomi seáyí e wimónaríñímani.’ searíapi nání diñí mórixini. Nioni xeaníñí nínikárirónáyí, soyíné ení xeaníñí seaikáripíráriní. Xwiýfá

nioniyápi arfá niniro ninixdironáyí, soyinéyápi eni arfá niseairo seaxdipírfáriní. ²¹ E neri aí nioní nirowárenapiño nání nijfá píraníñ mimónipa nero nání soyiné nioní ninixdíro ‘Jisasoyáonerini.’ rariñagfá nání xeaníñ rípi nípiní seakáripírfáriní.” nuriri ²² re uriñiniginí, “Nioní nibiri xwiyfá murípa neri síñwiriyí, wigí íwí nero nioní ríwí nimófápi nání xwiyfá meárinipaxí imónaniri éfámani. Nioní ríxa biñá enagi nání ayí re wí rípaaxí menini, ‘Negí enwápi nerfna íwí miyaríñwiniri enwáriní.’ rípaaxí menini. ²³ Ámá nioní símfí tñí niarigfáyí gí ápomí eni símfí tñí wiaríñoi. ²⁴ Nioní emímí amipí ámá eníná dání aiwí m+wiwapiyigfá bi m+wiwapiyipa neri síñwiriyí, wigí íwí nero nioní ríwí nimófápi nání xwiyfá meárinipaxí menini. E neri aiwí nioní emímí wíwapiyínápi síñwí n+naníro aí nioní tñí gí ápo tñí eni niwawini símfí tñí yeaiaríñoi. ²⁵ Ríwamíñ nioní nání wigí ñwí ikaxí eáníñyo dání eáníñ rípi, ‘Míkí menagi aiwí símfí tñí nigfáriní.’ niriniri eáníñpi xixeni imónini nání niaríñoi.” uriñiniginí.

²⁶ Ámí re uriñiniginí, “Arirá seainfo —O Gorixoyá kwíyípirini. Api nioní ápo tñí e dání soyiné tñí e nání urowárenapimfápirini. Api kwíyí Gorixoyápi xfo tñí e dání nibiri xfo nání nepa imóníñpiní seáwapiyaríñpi nání rariñini. Api nibirfna nioní nání áwanf searinfáriní. ²⁷ Soyiné nioní ámáyo iwamfo nuréwapíya uñae dání nioní tñí emeagfoyné enagi nání seámeañf mfkoyiné eni ámáyo nioní

náni áwanj́ uripírjárini.

16

¹ Soyfné axínáni dñj́ nínkwíroro nemána óreámioapírixiniri api nípini seararini. ² Ayf re seaipírjárini. Rotú anj́yo dáni segf yoí emi niseakwírímoro aiwi rfwéná xe nimóniríná áamá seaipikífáyf Gorixo wimónarinj́pini yarinj́wini seapikipírjárini. ³ Ápo náni nijfá píraninj́ mimónipa ero nioni náni eni axípi e mimónipa ero nero náni api seaipírjárini. ⁴ Xwiyfá nioni searfápi, ayf ripi náni searfini. Xeaninj́ api rixa nimónarfná nioni niseara úápi náni dñj́ mopírfa náni searfini. Api náni iwamfó soyfné tfini emenwaé dáni áwanj́ misearinjanigini. Sini soyfné tfini nemi náni áwanj́ misearinjanigini.

Kwíyipi enfápi náni urinj́ nánirini.

⁵ “Rixa nírowárenapiño tñj́ e náni warinagf aí soyfné woxi ‘Joxi gimf náni urfini?’ mánrarinjo. ⁶ Nioni ‘Rixa numfini.’ searfagf náni soyfné íkfninj́ sipi seiarini. ⁷ E nerf aí aga nepa seararini, ‘Nioni soyfné tfini aninj́ re ninwearfná arírá niseaipaxf aiwi pfini niseawiárimf nurfná arírá aga seáyf e imóninj́pi seaipaxfini.’ seararini. Ayf ripi nánirini. Nioni pfini niseawiárimf mupa nerfnáyf, arírá seainfomi —Kwíyipi náni rarini. Omf murowárenapi epaxfini. Nioni nurfnáyf, omf soyfné tfámfini urowárenapimfá enagf náni rarini. ⁸ Kwíyipi nibirfná áamá xwíá tñyo dánj́yf re yaiwírixiniri, ‘Nene “fwípi, ayf apírani?” moarinwápi tfini “Wé róninj́pi, ayf

apirfani?” moarinqwapi tñi “Gorixo ámayo xwiyfá numeárirfá e winfárfani?” moarinqwapi tñi apiaú api xenwñi moarinqwárfani? yaiwírfixinri wíwapiyinfárfani. ⁹ Ayí nioni dñí mñikwíropa yarinqagá nani kwíyípi ‘fwípi, ayí apirfani?’ oyaiwípoynri wíwapiyiri ¹⁰ nioni ápo tñí e nani yíaná o nñimímínimáná soyfne sñi sñwí ámi wí mñaná enagi nani kwíyípi ‘Wé rónñípi, ayí apirfani?’ eni oyaiwípoynri wíwapiyiri ¹¹ Gorixo obo, áma xwíá tñyo menweañomí rixa xwiyfá umeárinñí enagi nani kwíyípi ‘Gorixo xwiyfá numeárirfá e winfárfani.’ eni oyaiwípoynri wíwapiyiri enfárfani.” urñiniginí.

¹² Ámi re urñiniginí, “Nioni xwiyfá xwapí ámi bi tñi ‘Osearimni.’ nimónarinqagi aiwi agwi soyfne arfá nipaxí mimónñojí. ¹³ E nerí aiwi kwíyí amípi nepaxñí imónñípi nani rarñípi nñirfá Gorixo nani nepáni imónñípi nñi seaiwapiyinfárfani. Api xegí dñí tñi wí mñsearípa nerí ápomni arfá wiarñípiní rñfá enagi nani amípi Gorixo nani imónñípi xixeni searéwapiyinfárfani. Amípi rfwíyo imónñípi nani eni wíá searókiamonfárfani. ¹⁴ Kwíyípi xwiyfá nioni rarñápi wíá nñsearókiamori nioni nani nñseariri nani nioni seáyí e nimixinfárfani. ¹⁵ Ápo nioni fánñí niepññiasinñí enagi nani amípi nñi oyá imónñípi nioniyárfani. Ayínani nioni re searñni, ‘Kwíyípi nioni rarñápi arfá nñiri wíá searókiamonfárfani.’ searñni.” urñiniginí.

*“Íkínijí sípí nisealísáná yayí seainínfáriní.
urijí nániríní.*

16 Jisaso ámi re urijíniginí, “Nioní bí onímiápi soyíné t́níní nîjweámáná enáná síjwí nanípíríméoi. Soyíné segípi ámi bí onímiápi nîjweámáná síjwí nanípírífáriní.” uríagi 17 wiepísarijítýí wa re rínigfawixíní, “O pí enípi nání rífa re áwaní neararíní, ‘Nioní bí onímiápi nîjweámáná enáná síjwí nanípíríméoi. Soyíné segípi ámi bí onímiápi nîjweámáná síjwí nanípírífáriní.’ Rípi ení ‘Ápo t́jní e umínirí rarijíní.’ neararíjípí pí enípi nání rífa neararíní?” níríníro 18 re rínigfawixíní, “‘Bí onímiápiyí rarijítýí pí nání rífa neararíní? None xfo rarijípí nání nîjía mimónîjwíní.’ rínaríjagía 19 Jisaso awa yaríjít owianeyíníro wimónaríjagi nání nîjía nimónirí nání re urijíniginí, “Nioní ‘Bí onímiápi nîjweámáná enáná síjwí nanípíríméoi. Segípi ámi bí onímiápi nîjweámáná síjwí nanípírífáriní.’ searítápi nání yaríjít níníro rírínaríjoi? 20 Aga nepa seararíjíní. Soyíné ámixía nero jwí piyí wírínipírí aiwi áma xwía t́yo dánítýí —Ayí Goríxo t́níní xepíxepá rónigfáyríní. Ayí yayí seáyimí dání winíníjoi. Ríná soyíné íkíníjít sípí niseairí aiwi rfwéná díní nífa seainínfáriní.” nurírí 21 ewayí xwítá bí rípi urijíniginí, “Apíxiwa niaíwí nîxíríná yarígítápi nání díní mópoyí. Apíxí niaíwí síjwí wanaríná ‘Ríníjít nínínirí niaíwí xírímí nání ríxa rínáriní?’ nîyaiwirí nání íkíníjít sípí wiaríjíríní. E nerí aí rfwéná niaíwí ríxa nîxírímáná niaíwí xírfo nání

dijŋ nífá winarŋagŋ nánŋ rŋnŋjŋf winŋŋpŋ nánŋ arfá ikeamoarŋŋrŋnŋ. ²² Soyŋné enŋ axŋpŋnŋjŋ seaimónŋnŋ. Agwŋ soyŋné ikŋnŋjŋf sipŋ nŋseairŋ aiwŋ nionŋ ámŋ sŋjwŋf seanáná xwioxŋyo dijŋ nífá seainŋnfárŋnŋ. Yayŋ apŋ ámá wŋ amŋpŋ wŋ nŋseaikárŋro aí pŋrŋf searakipaxŋ mimónŋjŋpŋ nánŋ rarŋjŋnŋ. ²³ Dijŋf yayŋf seainŋf dánŋ nionŋ ámŋ amŋpŋ bŋ nánŋ yarŋjŋf nipŋrŋfámanŋ. Aga nepa seararŋjŋnŋ. Ápomŋ amŋpŋ bŋ nánŋ rŋxŋjŋf nurŋrŋná nionŋmŋ dánŋ uránáyŋf, ananŋ nŋseaiapŋnfárŋnŋ. ²⁴ Ínŋná dánŋ ápomŋ nionŋmŋ dánŋ rŋxŋjŋf murŋpa néra nŋbŋfásáná aí dijŋf nífá seainŋnfápŋ bŋ onŋmiápŋ mŋseainŋpa éwŋnŋgŋnŋrŋ omŋ ananŋ rŋxŋjŋf urŋrŋxŋnŋ. Rŋxŋjŋf uráná seaiapŋnfárŋnŋ.” urŋjŋnŋgŋnŋ.

“Nionŋ ámá Gorŋxo tŋnŋ xepŋxepá rónŋgŋfáyo rŋxa xopŋrŋrŋf winŋárŋnŋ.” urŋjŋf nánŋrŋnŋ.

²⁵ Ámŋ re urŋjŋnŋgŋnŋ, “Xwŋyŋfá nionŋ nŋseara úápŋ ewayŋf xwŋyŋfá tŋnŋ nŋsearŋrŋ aiwŋ rŋwéná ewayŋf xwŋyŋfá tŋnŋ ámŋ bŋ mŋsearŋf ápo nánŋ sŋjánŋ áwanŋf searŋmŋfáálná nimónŋnfárŋnŋ. ²⁶ Íná Gorŋxomŋ rŋxŋjŋf nurŋrŋná nionŋmŋ dánŋ urŋpŋrŋfárŋnŋ. Sewanŋjŋoyŋné rŋxŋjŋf uráná ananŋ arfá seainŋfá enŋagŋf nánŋ ‘Íná nionŋ soyŋné nánŋ ápomŋ rŋxŋjŋf seaurŋyimŋfárŋnŋ.’ mŋseararŋjŋnŋ. ²⁷ Xewanŋjŋo dijŋf sŋxŋf nŋseayirŋ nánŋ arfá seainŋfárŋnŋ. Soyŋné nionŋ dijŋf sŋxŋf nŋyiro ‘Ápo tŋjŋf e dánŋ bŋjŋorŋanŋ?’ nŋaiwiro yarŋjŋagŋfá nánŋ xewanŋjŋo dijŋf sŋxŋf nŋseayirŋ nánŋ arfá seainŋfárŋnŋ.” nurŋrŋf ²⁸ re urŋjŋnŋgŋnŋ, “Enŋíná nionŋ ápo tŋnŋ ŋweaagáonŋ aí o tŋjŋf e dánŋ

píni niwiárimí xwíá tíyo nání biñáriní. Re niñweañisáná xwíá tíyo píni niwiárimí ámi o tñj e nání umíini.” uríagi²⁹ xegí wiep+sariñowa re urigíawixini, “Ayí apirini. Agwi joxi ewayí xwiyíá tñni mĩnearariñini. Rixa siñáni áwanj nearariñini.³⁰ Agwi none diñj re nisaiwirane nijíá imóniñwini, ‘Amípí nñni nání nijforani? Ámá yariñj miwipa émi aiwi wigí xwioxíyo “Yariñj api owimini.” yaiwiarigíapi nání nijíá imóniñforani?’ nisaiwirane nijíá imóniñwini. Ayináni diñj re nisaiwirane diñj rikwíroariñwini, ‘Joxi Gorixo tñj e dání biñoxirini.’ rikwíroariñwini.” uríagiá³¹ Jisaso re uriñnigini, “Agwi soyíne diñj rinikwíroariño? ³² Soyíne xídxídwárí seaíaná nioni nigípi píni niníwiárimí segí añmi nání xixegíni umipíríná rixa añwi e nerí rixa imónini. Soyíne nioni píni niníwiárimí núagiá aí ápo diñj níki kayoñagi nání nioni nigípi ñweapaxímani. ³³ Soyíne ayá síwí mĩsearó ‘O tñni ikárinñwáonerani?’ niyaiwiniro kikiá érixiniri xwiyíá nioni nĩseara bíapi searíariní. Soyíne xwíá tíyo ñweañáná ámá Gorixo tñni xepixepá rónigíáyí xeaniñj seaikáripíríá enagi aiwi nioni ayo rixa xopirárí wíá enagi nání diñj síxí níniro ñweárixini.” uriñnigini.

17

Wiep+sariñíyo nání rixiñj wuríyiniñpi nánírini.

¹ Jisaso xwiyíá api nura núísáná añnamí nání siñwí nanániri re riñnigini, “Ápoxini, nimónini nání rixa rínáriní. Díxí riwaxoni enj síxí eániñj

joxiyápi áamáyo siwá wimi nání joxi ‘O áamá niyoni seáyí e imóniñorfaní?’ oniaiwípoyinirí niíríxini. ² Áamá joxiyá dñíyo dání nioni nixídarigfáyo dñí niyimñí imóniñípi sixí umímopaxo imóníwiniñinirí ‘Áamá níní nání néní tñoxí imóneí.’ niriñí enagi nání ríraríñini. ³ Áamá rípiní neríñípi dání dñí niyimñí imóniñípi tífáyí imónarigfáriní. Joxi nání ‘Nwá imóniño, ayí Goríxorini. Ámí wo mñweanini.’ dñí rímoro Jisasi Kiraisoní, joxi nirowárenapiñoni nání ‘Nepa ayí orini.’ dñí nímoro yarigfáyí, ayí dñí niyimñípi imónarigfáriní. ⁴ Joxi o e éwiniñinirí niriñípi xixeni nipi niyáriríná ení sixí eániñí joxiyápi níwíwapiyiríñípi dání seáyí e joxi imóniñípi áamá xwá tño dáníyo síwániñí wíariní. ⁵ Ápoxini nioni e éa enagi nání xámi xwá rírí siní mimónipa eními joxi tñi niñwearíná níknirí ñweagápi ‘Ámí nioni tñi niñwearíná nioni tñi nawíni seáyí e nimónirí axípi oikínini.’ osimónini.” nurirí ⁶ re uríñiniginí, “Áamá xwá tño dání joxiyá dñí tñi nioni nixídarigfáyí joxi imóniñípi nání xixeni níjía oimónípoynirí wíwapiyinárini. Ayí áamá díxíyí nioni niapiñíyí nání ríraríñini. Díxí xwíyá nioni niriñípi píraníñí nixída níbiro ⁷ ríxa níjía re imóniñoí, ‘Amípi joxi íániñí niepíxíniasíñí nioni niriñí yaríñápi nipi joxi niapiñíriní.’ Níjía e imóniñoí. ⁸ Xwíyá joxi niriñípi xewaníñoni ríxa urí enagi nání níjía e imóniñoí. Xwíyá nioniyápi aríá níniróná

dijí nínikwíroro xixení re nisaiwiwo nijíá imóniñoi, ‘Gorixo táfáminí bñorini.’ nisaiwiwo ‘Gorixo uowárenapiñoríani?’ niaiwiáríñoi.” nuriri ⁹ re uríñinigini, “Ámá xwíá táyó dání ápoxi tñi xepixepá rónigfáyo arirá owiniri yaríñí mñsariñini. Ámá joxiyá dijí tñi dijí níkwíroarigfáyí dixí imóniñagi nání yaríñí siariñini. ¹⁰ Amípi ámá aí nioniyáyí ayí joxiyá imónini. Amípi ámá aí joxiyáyí ení ayí nioniyá imónini. Ayí dijí nínikwíroríñíñipi dání ámáyo réniñí urariñoi, ‘Seáyí e imóniño, ayí orini.’ urariñoi. ¹¹ Nioní joxi táfáminí bñmí enagi nání xwíáyo re bi tñi sñi ñweámíméini. E nerí aí ámá rowa sñi xwíá táyó re ñweapírfá enagi nání ápoxini, —Joxi siyikwí míníñí imóniñoxirini. Joxi dixí ení eániñípi —Ení eániñí joxi neámixowáriñípi nání rariñini. Api tñi píraníñí uméirixini. Yawawi nawíni imónigwípa ayí ení axípi nawíni imónipírfá nání píraníñí uméirixiniri ríraríñini. ¹² Nioní awa tñi emearfá ení sñi eániñí joxi neámixowáriñípi tñi níméra nibiri awíniñí numearóa barfá awa wo miyorírinípa nemána aiwi Bkwíyo dání ríwamiñí eániñípi xixení imónini nání awa wonini xewaníño neríñíñipi dání yorírinimíñiri yarini. ¹³ Agwi nioní joxi tñí e nání bñmíñi. E nerí aí dijí nífá nioní ninariñípa awa ení bi onímíapi mñwiní xwé wíwinígniri sñi xwíá táyó ññwearfá nioní ñra waríñapi ríraríñini.” nuriri ¹⁴ re uríñinigini, “Nioní ámá ápoxi dijí ríkwíroaríñíyo xwíyá joxiyápi uríñá enagi nání ámá xwíá táyó dáníyí ayo

símí t́ni wiaríñoi. Nioni xwá t́yo dánoni mimónipa enápa awa eni xwá t́yo dáníníj mimóníñagá nání símí t́ni wiaríñoi. ¹⁵ Awami joxi xwá t́yo dáni owirímeaníri miríraríñini. Sipí wikáraríño xwirá míwikíxepa ená nání joxi píráníñí méwiníginíri ríraríñini. ¹⁶ Nioni xwá t́yo dánoni mimónipa enápa awa eni xwá t́yo dáníníj mimónipa enagá nání áamá xwá t́yo dáníyí t́ni axíyí mimóníñoi. ¹⁷ Xwíyá joxiyápi aga nepáni imóníñagi nání áamá rowa joxi simónaríñipi nání xixeni kumíxínipíri nání xwíyá api nuréwapíyiríñípimi dáni píráníñí imíxíríxini. ¹⁸ Joxi xwáyo nání úwiníginíri nírowarénapíñipa xamíñoni eni awami urowaríñarini. ¹⁹ Joxi áamáyí nání wíwiníginíri nírowarénapíñipi t́ni xixeni níwaníñoni owiimíníri nání okumíxínimíní. Áamá rowa eni joxi e éríxíníri simónaríñipi nání okumíxínípoyíníri nání joxi wíwiníginíri nírowarénapíñipi t́ni xixeni owiimíní.” nuríri ²⁰ re uríñínigíni, “Nioni awa náníni ríxíñí miríraríñini. Awa uréwapíyáná dñí níkwírófáyí nání eni ápoxíni ríraríñini. ²¹ Ayí níní axíyíníñí imónípírá nání yaríñí siaríñini. ‘Ápoxi nioni t́ni imóníri nioni joxi t́ni imóníri egwípa ayí eni yawawi t́ni nawíní oimónípoyí.’ nimónaríni. Áamá níní dñí níkwíróro ‘Goríxo urowarénapíñagi weapíñoríani?’ niawíríxíníri ‘Áamá tíyí axíyíníñí oimónípoyí.’ nimónaríni. ²² Ení síxí eáníñí joxi neámíxowaríñipi awa eni yawawi axowawi imónígwípa axowáníñí oimónípoyíníri nání weámíxowaríñarini. ²³ Awa

aga xixeni axowániŋí oimónípoyniri nioni awa tñni nawíni imóniri joxi nioni tñni nawíni imóniri enwini. Ámá nñni re niyaiwiro nijjá imónipírfá nání e imóniŋwini, ‘Gorixo omi urowárenapiŋíri. Omi diŋí sixí uyiŋpa awami eni diŋí sixí uyini.’ niyaiwiro nijjá imónipírfá nání e imóniŋwini.” nuriri ²⁴ re uriŋinigiŋi, “Ápoxini, ámá joxiyá diŋí tñni nixidarigíá rowa nioni xami joxi tñni niŋwearína nikíniŋi ŋweaagápa ámi nikíniŋi ŋweaŋána siŋwí nanipírfá nání nioni ŋweámíáé awa eni nioni tñni ŋweátrixiniŋi nání nimónariŋi. Ápoxiniyá diŋí tñni nikíniŋi ŋweaagápi nání rirariŋini. Ayí rípi naniŋi. Xwíá rirí sini mimóniŋána diŋí sixí niyiŋoxi enagi nání rariŋini. ²⁵ Ápoxini, joxi wé róniŋoxiriŋi. Joxi nání ámá xwíá tŋyo dáŋíyí nijjá xixeni mimónipa enagíá aiwi nioni joxi nání nijjá xixeni imóniŋini. Rowa eni joxi nání ‘O omi urowárenapiŋoríani?’ nisiawiro nijjá imóniŋoi. ²⁶ Joxi imóniŋipi nání awami rixa niwíwapiyiri wíá urókiamonáriŋi. Diŋí joxi sixí niyariniŋpa awa eni wíniyo axípi uyipírfá nání ámi bi tñni wíwapiyimíŋi. Nioni eni awa tñni nawíni imónimíá nání ámi bi tñni wíwapiyimíŋi.” uriŋinigiŋi.

18

Jisasomi íá xirigíá naniŋi.

¹ Gorixomi rixiŋí e nurárimo xegí wiewisariŋowa tñni nuro íriŋeŋí xegí yoí Kidironiyí riŋiŋipámi nixemoro omiŋí ojikwíí

bi oriwámi dáni ininipi tfe rémogíawixini.
² Judaso, Jisaso nání miyí urino eni Jisaso tñi xegí wiepísariñowa tñi íniná e awí eánayarigíá enagi nání omiñí ojikwíí api nání nijjárini.
³ O émayí porisí wami awí eari añt rídiyowá yarigíiwámi awí mearoarigíáwami eni Parisiowa tñi apaxípániñí imónigíá xwéowa tñí e dáni awí eari nemáná awa ramixí tñi uyíwí tñi mixelnapi tñi nixirimáná ojikwíípimi nání nuro rémóaná ⁴ Jisaso xíomi wikáripírípi nipiñi nání rixa nijfá nimóniri nání añwi e nuri re uriniginini, “Soyíné go nání pía yariño?” uríagi ⁵ awa re urigíawixini, “Nasareti dání Jisaso nání pía yariñwini.” uríagía Judaso xíto nání pasániñí umeariño awa tñi rojáná Jisaso “Ayí nionirini.” uriniginini. ⁶ “Ayí nionirini.” uráná awa re egíawixini. Óf nero ríwiminanñí úfáyí xwíáyo pikini meagíawixini. ⁷ Xwíáyo píkini meagíá o ámi re uriniginini, “Go nání pía yariño?” uríagi awa “Nasareti dání Jisaso nání pía yariñwini.” uríagía ⁸ Jisaso “ ‘Ayí nionirini.’ rixa searíaniginini. Ayínáni nioní nání pía ninirínáyí, áamá rowayí xe oupoyiniri síñwí winípoi.” uriniginini. ⁹ Xámi Goríxomi re uríipi, “Áamá joxiyá dñí tñi xídírrixiniri niapiñíyí womi miwioríriñjárini.” uríipi xixeni imónini nání e uriniginini. ¹⁰ E uraríná Saimoni Pitao kirá bá nimíxeari re eniginini. Mírí nuri apaxípániñí imónigíáwami seáyí e wimóniñoyá omiñí wiariñomi —O xegí yoí Marikasoyí rinñorini. Omi mñí rómíniri éyí pírí noyíkirí arfá mñí wirípieañiginini. ¹¹ Pírí noyíkirí

ar'á m+ñf wir'pieáag+ Jisaso Pitaom+ m+xf re ur+ñ+nig+n+,"Kirápa xeg+ añ'yo ámi up'roi. Xean+ñf kap+xf'n+ñf ápo o on+n+r+ niapar+ñfp+ 'M+n+pa oen+.' r+simónar+n+?" ur+ñ+nig+n+.

Jisasom+ Anaso t'ñf e nán+ níméra nuro wárig'á nán+r+n+.

¹² Émayf porisowa t'n+ wigf seáy+ e wimón+ño t'n+ Judayf añf ridiyowá yar+g'fiwám+ awí mearoar+g'áwa t'n+ Jisasom+ fá n+zero gwf n+jiro ¹³ xám+ Anaso t'ñf e nán+ níméra ug'fawix+n+. Anasom+ x+neagwo Kaiapasor+n+. Xwiogwf om+ o apax'pán+ñf imón+g'áwa seáy+ e wimón+ñor+n+. ¹⁴ Xám+ xegf Judayo re ur+ño, ayf or+n+, " 'Negf áma n'n+ pep'r+x+n+r+ ayf r'n+ñf meaan+r+ é'ápi nán+ áma ná won+ r'n+ñf api n+meari n+per'náyf, anan+r+n+. 'nimónar+n+." ur+ñor+n+.

Pitao "Oyá niep+sar+ñf won+man+." r+ñf nán+r+n+.

¹⁵ Om+ x+neagwo, Anasoy+ r+n+ño t'ñf e nán+ Jisasom+ níméra war'ná Saimon+ Pitao t'n+ wiep+sar+ñfyf ámi wo t'n+ awaú Jisasom+ r'w'yo n+x'ída nuri apax'pán+ñf imón+g'áwam+ seáy+ e wimón+ñoayf añf t'ñf e n+rémómáná wiep+sar+ñf w'om+ apax'pán+ñf imón+g'áwam+ seáy+ e wimón+ño s'm+manf oyá n+ñfá enagf nán+ o Jisaso t'n+ añf ák+ñáyo ín+m+ n+páwiri ¹⁶ Pitao s+n+ b'ar+wám+n+ fwí e roñagf nán+ nuri ap+x'f ák+ñá fwíyim+ awí roar+ñim+ Pitao nán+ nuri+mo n+peyear+ n+wir+meám+ fwiapar'ná ¹⁷ ap+x'f ák+ñá fwíyim+ awí roar+ñí Pitaom+ re ur+ñ+nig+n+, "Jox+ en+ áma royá wiep+sar+ñf

woxi menirani?" urtagi o "Nionimanti." nurimi nipawiri ¹⁸ xinaiwanijf nimoniro omijf yarigfayf tñni anj ridiyowá yarigfiwám awi mearoarigfáwa tñni e nirówapiro imijf rariñagf nání rfa nikeámána rfa imonarfná Pitao eni rfa oimónimniri anwi e nurí awa tñni nawíni nrori rfa imonarñagini.

Anaso Jisasomi yarijf niwia unj nánirini.

¹⁹ Apaxpánijf imonigfawami seáy e wimóniño Jisasoyá wiep+sariñyí nání yarijf wiri xwyfá amáyo uréwapiyarijfpi nání yarijf wiri éagf ²⁰ Jisaso re urijñigini, "Nioní amá niyoní siñániñe dání uréwapiyaríñarini. Nioní gíní gíná nuréwapiyirfná rotú anjyo dánirani, anj ridiyowá yarigfiwámí dánirani, sa negf Judayf awi éanarigfe dání uréwapiyaríñá enagf nání ²¹ joxi pí nání nioní yarijf niaríñini. Nioní xwyfá urarfná arfa niarigfáyo yarijf wi. Pí pí uraríñapi nání ayf anani nijfárini." uráná ²² anj ridiyowá yarigfiwámí awi mearoarigfayf wo anwi e éf nirómána Jisasomi wé tñni nupikákwiri re urijñigini, "Apaxpánijf imonigfawami seáy e wimóniñomi e nurirfná 'Apáni uraríñini.' rísimonarini?" urtagi ²³ Jisaso re urijñigini, "Nioní xenwíni niriñi sipíni rarfnáyf, xenwí ríapi nání áwanj neareí. Nioní nanj rarfnáyf, pí nání iwanj nearíñini?" urtagi ²⁴ Anaso Jisaso siní gwí jiníñána apaxpánijf imonigfawami seáy e wimónijf amí wo, Kaiapasoyi riníño tñj e nání wiowaríñigini.

Pitao “Oyá niep̄sar̄iñf̄ won̄manī.” ámi ur̄iñf̄ nán̄rīnī.

²⁵ Saimonī Pitao r̄fá ikeaar̄inīñe éf̄ n̄irómáná r̄fá imónar̄fná e rówap̄iḡfáyf̄ wí re ur̄iḡfawix̄inī, “Joxī enī xeḡf̄ wiep̄sar̄iñf̄ȳf̄ woxī men̄iran̄i?” ur̄faḡfá aí o “Oweoī.” nur̄rī “Nionī enī won̄manī.” ur̄fagī ²⁶ Apax̄fpán̄iñf̄ imón̄iḡfáwamī seáȳf̄ e wimón̄iñoyá x̄ináiwán̄iñf̄ nimón̄iro om̄iñf̄ wiir̄iḡfáyf̄ wo —O Pitao ar̄fá m̄iñf̄ wir̄fpieañomī xexir̄fmeá wor̄inī. O enī Pitaomī re ur̄iñiñiḡinī, “Nionī oj̄ikw̄íyo Jisaso t̄nī nawín̄i ron̄aḡī s̄iñw̄f ran̄fáoxī men̄iran̄i?” ur̄fagī ²⁷ Pitao ámī “Oweoī.” uráná re en̄iñiḡinī. Kar̄fkar̄f r̄faiwá riñiñiḡinī.

Jisasomī Pairato t̄ñf̄ e nán̄i wiowár̄iḡfá nán̄rīnī.

²⁸ Wfá món̄iñf̄mī Kaiapaso t̄ñf̄ e dán̄i émáyf̄ gap̄imanowayá añiwámī nán̄i Jisasomī n̄iméra nuro aiw̄i Judayf̄ ámīnáowa none n̄ipáwir̄iñf̄pimī dán̄i xwir̄fá ik̄ixenáná aiwá An̄fnajo Neamúroagoī riñiñf̄yi nán̄i m̄inīpax̄f̄ imónan̄iḡinīrī m̄ipáwí yar̄iñaḡfá ²⁹ gap̄iman̄f̄ p̄irimiá imón̄iño —O émáyf̄ wo xeḡf̄ yōf̄ Pairatoȳf̄ riñiñor̄inī. O awa t̄ñf̄ e nán̄i n̄fwiap̄rī re ur̄iñiñiḡinī, “Om̄i pí xw̄iyf̄fá nán̄i xw̄iyf̄fá mearan̄iro n̄imeámī bar̄iñoi?” ur̄fagī ³⁰ awa re ur̄iḡfawix̄inī, “Ámá ro f̄w̄f̄ m̄iyar̄iño en̄ánáyf̄, joxī t̄fe nán̄i n̄imeámī ban̄rī éwámanī.” ur̄faḡfá ³¹ Pairato re ur̄iñiñiḡinī, “Sewan̄iñoyf̄né n̄imeámī nuro seḡf̄ ñw̄f̄ ikax̄f̄ rar̄iñf̄p̄i t̄nī x̄ixenī xw̄iyf̄fá umear̄fpoȳf̄.” ur̄fagī Judayowa re ur̄iḡfawix̄inī, “Émáoyf̄né f̄w̄f̄ yar̄iḡfáyo op̄ikípoȳinīrī s̄iñw̄f̄ neanar̄iḡfámanī.”

urigʼawixini. ³² Xwiyá Jisaso xámi re uriḡpi, “Nioni niniþikiríná e niniro niniþikiríná.” urigʼawixini xixeni imónini nani Judayowa Pairatom xwiyá e urigʼawixini. ³³ Pairato ámi gapimanowa wigʼ aḡ iwámi nipáwimáná “Jisaso obini.” niri re uriḡnigini, “Joxi mixel ináy Judayáoxirani?” urigʼ ³⁴ Jisaso re uriḡnigini, “Dixi diḡ tni riniḡnigini? Wa ririgʼ riniḡnigini?” urigʼ ³⁵ Pairato re uriḡnigini, “Nioni dixi Juday wonirani? Dixi gwʼ axiri imonigʼáy tni apaxipaniḡ imonigʼá xwéowa tni joxi nimeami nibiro nioni tḡ re rwaraoi. Joxi pi egi nimeami ribaoi?” urigʼ ³⁶ Jisaso re uriḡnigini, “Áma mixel ináy nimóniro xwá tyo menwearigʼáy yap mimónini. Nioni xwá tyo daniḡ mixel ináy imonwiniginiḡ mniḡpeagʼ enagi nani xwá tyo menwearigʼáyniḡ mimónini. Mixel ináy xwá tyo dani woni nimónini siḡwiriḡ, gʼ Judayowa ía mniḡriḡpa oepoyiniḡ gʼ simiḡ ninarigʼáy mixel niwipaxirini. E niriḡ ai mixel ináy nioni imoninapi xwá tyo daniḡmani.” urigʼ ³⁷ Pairato re uriḡnigini, “Ayinani ‘Joxi mixel ináy woxirini.’ nimonarini.” urigʼ Jisaso re uriḡnigini, “ ‘Mixel inayoxirini.’ joxi xixeni niriḡnigini. Nioni nepaxiḡ imoninipi ámayo áwanḡ urimiginiḡ gʼ óki nixiriḡ xwá tyo nani biri enarini. Áma nepaxiḡ imoninipi xdarigʼá gʼyḡ gʼyḡ nni nioni arʼa niarigʼárini.” urigʼ ³⁸ Pairato re uriḡnigini, “Nepaxiḡ imoninipi pirini?” urigʼnigini.

Pairato “Anan+yekwiroár+poyi.” r+iñ+nán+iñi.

E nurimo Judayí nñni tññí e nání nipeyearí re ur+iñ+nig+iñi, “O xwi+yfá meár+iñ+paxí bñ rariñagí arfá m+iwí+iñi. ³⁹ E nerí aí xwiogwí ayí ayo sfá Aní+najo Neamúroagoí rariñgí+áyí nání aiwá imixarí+ná ámá gwí ñweañí wo seawáriar+iñár+iñi. ‘Judayeneyá m+xí ináyí imón+iño oneawáriní.’ r+iñseaimónar+iñi?” uríagi ⁴⁰ ayí xwamiání n+iwiéra nuro “Omí m+iñeawáripañi. Barabasomí — O ámayá amipí pñkiorápar+iñí woríni. Omí neawárii.” nura ugíawixíni.

19

¹ Ayí Pairatomí e urariñagí+ná nání porisowa Jisasomí nimeámí nuro síkwí+ná nearo ragí pñrí nuyíkiár+imáná ² ópiyá eníñ+iñí imón+iñí wírí nñkñk+iyimáná m+xí ináyí am+iñanawñ+iñí imón+iñí m+iñíyo dñkíñarí+gí+ápa m+iñíyo udñkiáríro rapírapí ayfá r+iñí m+xí ináyí yíñarí+gí+ná wú nimearo omí uyíriro niyár+imáná ³ xfo tññí e añwi e uro “Ám+iñáox+iñi, Judayíyá m+xí ináyoxí+iñi.” uríro wé upñkákwiro niyayimáná enáná ⁴ Pairato ámí nipeyearí re ur+iñ+nig+iñi, “Arfá nípoyí. ‘Xwi+yfá meár+iñ+paxí bñ m+iñrariñagí arfá n+iwírí nimeámí ríwiapar+iñi?’ oniaiwípoy+iñrí nimeámí íwiapar+iñi.” nurí+iñ ⁵ Jisaso, ópiyá eníñ+iñí imón+iñí rí udñkiáríro rapírapí ayfá r+iñú uyíriro éfo íwiapáná Pairato ámá e awí neaár+imáná rogí+áyo re ur+iñ+nig+iñi, “Ámá royoí. Síñwí wí+iñ+poyí.” uríagi ⁶ Apaxí+pániñí imóní+gí+ná xwéowa tñni añí rídiyowá yarí+gí+iwámí awí mearoarí+gí+ná tñni omí síñwí n+iwí+iñróná

xwamiání nîwiro “Íkíáyo yekwîroárîpoyî. Íkíáyo yekwîroárîpoyî.” urîagîa Pairato re urîñînigîñî, “Nionî o xwîyîá meárîñîpaxî bî mîrarîñagî arîá nîwirî nánî sewanîñoyîné nîmeáa nuro yekwîroárîpoyî.” urîagî ⁷ Judayowa re urîgîawixîñî, “O nánî negî ñwî íkaxî eánîñîyo dánî bî rîñîñî. Ayo dánî ‘Xe sîñî ounî.’ rîpaxî mimónîñî. O ‘Niaíwî Gorîxoyáonîrîñî.’ rîñîñî enagî nánî xe sîñî ounîrî sîñwî wîñîpaxî menîñî. Xe pîkoî.” urîagîa ⁸ Pairato xwîyîá apî arîá nîwirîná wáyî ámî bî tîñî nîwinîrî ⁹ ámî gapîmanowayá anîwámî nîpáwirî Jisasomî yarîñî re wîñîñîñî, “Joxî gîmî dánoxîrîñî?” urîagî aî Jisaso xwîyîá bî murîñîñîñî. ¹⁰ Xwîyîá bî murarîñagî nîwinîrî nánî re urîñîñîñî, “Joxî xwîyîá bî mîñîrî rîyarîñîñî? ‘O íkíáyo nîyekwîroárîrî níkwewárîrî mepa epaxorîñî.’ rîñîaiwiarîñîñî? Gî dîñî tîñî nîrîyekwîroárîrîná nîrîyekwîroárîpaxîrîñî. Nîrîwárîrîná nîrîwárîpaxîrîñî.” urîagî ¹¹ Jisaso re urîñîñîñî, “Eramî ñweaño apî xe oimónîrî sîñwî mîranîpa nerî sîñwirîyî, joxîyá dîñî tîñî wî e rîpaxî imónîmîñîrî éfmanî. Ayîñánî sîpî joxî nîrîpî xwé nerî aiwî nionî joxî tîe nánî nîwiowárîoyápi aga seáyî e imónîñî.” urîagî ¹² Pairato arîá e nîwirî nánî omî wárîmîñîrî éfîyî Judayî xwamiánî nîwiayîro re urîgîawixîñî, “Joxî ámá romî níkwearî nîwárîrîñáyî, émáyînéyá mîxî ináyî Sisao tîñî nîkumîxîñîrî emearîñî woxî mimónîñîñî. Ámá go go xewanîño nánî ‘Mîxî ináyonîrîñî.’ nîrîñîrîñáyî, Sisaomî mamówárîmîñîrî yarîñî enagî nánî rarîñîñî.”

urariŋagfa ¹³ Pairato xwiŋfá apí arfá e niwiri nání Jisasomi ni meámi wáf e ni peyeari sŋá tŋni wáf imixiniŋe —Ayí Xibiruyí pŋné tŋni Gabatai riniŋerini. E ikwianŋwí xwirixí numerfna éf ŋweariŋfánami éf niŋweari ¹⁴ —Sfá ayi Judayí Anŋnajo Múroŋfŋi nání aiwá imixarariŋfáyirini. Ayimi sogwí rixa áwiniŋi ŋweámiŋrŋi enána Pairato re uriniŋigini, “Siŋwí winfpoyi. Segí mixí ináyo riworini.” urfagi ¹⁵ Judayí xwamiání re wigfawixini “Xe ni meáa xe ni meáa oúpoyi. Ni meáa nuro ikfáyo yekwiroárfpoyi.” urariŋagfa Pairato re uriniŋigini, “Segí mixí ináyo ‘Íkfáyo oyekwiroárfni.’ riseaimónarini?” urfagi apaxfpániŋí imónigfá xwéowa re urifawixini, “Negí mixí ináyí ámi wo menini. Émáŋnéyá mixí ináyí Sisao eni negorini.” urfagfa ¹⁶ Pairato Jisasomi oyekwiroárfpoyiniŋi porisowami tŋni wiowariŋigini.

Jisasomi yekwiroárfgfa nánirini.

¹⁷ Jisasomi anŋí apimi dání ni méra nuróna xewaniŋo ikfá yoxáfpá xwanŋwí níkwónimŋi nurí wí e xwáfá yoí bi Mŋŋí Gixweái riniŋe —Xibiruyí pŋné Gorigotai riniŋerini. E niremoro ¹⁸ e Jisasomi yekwiroárfgawixini. Ni yekwiroárfironá Jisaso áwiniŋi e enána áma wáú eni midimidáni yekwiroárfgawixini.

¹⁹ Pairato rfwamiŋí bi re niŋrŋi neari yoxáfpámi seáyí e pfrauniŋigini, “Nasaretí dání Jisaso, Judayí mixí ináyorini.” rfwamiŋí e neari pfrauagi ²⁰ Jisasomi yekwiroárfé anŋí apimi ná jfami mimóniŋagi nání Judayí obaxí

nipuróná ríwamihípi —Api nearíná Xibiruyí píné t́nì earì Romiyí píné t́nì earì Girikiyí píné t́nì earì enj́pirínì. Api íá roarinjagá nánì ²¹ Apaxípanihí imónigá seáyì e imónigáwa Pairatomì re urígawixìni, “Joxì ríwamihí re nìrìrì meapanì, ‘Judayí mìxí ináyorìni.’ nìrìrì meapanì. Sa re nìrìrì eatì, ‘Xewanìño “Judayí mìxí ináyonìrìni.” rìnìjorìni.’ nìrìrì eatì.” uríagá aí ²² Pairato re urìnjìgìni, “Nionì eáápi xe oeánìni.” urìnjìgìni.

²³ Porisowa Jisasomì rìxa nìyekwìroárimáná rapìrapí amipí o yínihípi yanj́ nìmero biaú biaú nìtìro nowanì xìxenì nìmearo aí xegí soríá gwí bì mìkiwénìjù —Ú nìmìxìríná axúnì imìxárigíúrìni. ²⁴ Ú nánì re rìnìgíawixìni, “None maxepa oyaneyì. Áwìni e nìtìmáná go go meanìrìfenìjorìni sárú oyaneyì.” rìnìgíawixìni. Bìkwíyo xwíyíá nìrìnìrì eánìjì rìpi, “Rapìrapí nionì seáyì e yínarìnjáyí yanj́ nìtìro gí soríá meapíri nánì go go meanìrìfenìjorìni sárú egíawixìni.” ²⁵ nìrìnìrì eánìjìpi xìxenì imónìni nánì porisowa e egíawixìni.

Jisasomì xínáì t́nì xìnìsìmáì t́nì Kìriopasomì xiepí Mariaì t́nì Magídara dánj́ Mariaì t́nì íwa íkíá yoxáì Jisasomì yekwìroárinìjìpámì anjwì e rojáná ²⁶ Jisaso xegí xínáì e rojagì nìwìnìrì wìepìsarìnjì xífo dìnj́ sìxí uyìño enì anjwì e rojagì nìwìnìrì xínáìmi re urìnjìgìni, “Ineyì, dìxí íwo iworìni.” nìrìmáná ²⁷ wìepìsarìjomì re urìnjìgìni, “Dìxí rìnáì iyìrìni.” uríagì wìepìsarìño sáa ayimì dánì xegí anjýo nánì píranìnjì numéra ujìnjìni.

Jisaso pení nánirini.

²⁸ E nurarimo nijfá re nimónirfná “Xano e éwiniginiiri niriñipi rixa nipiini yárfini.” nijfá e nimónirfná Bikwíyo xío nání niriñiri eániñí nipiini xixeni oimóniri re riñinigiñi, “Iniigí nání ninarini.” ráná ²⁹ sioxí wainí mioxí yariñipi magwí iniñí wá wenagi nání wa írkwí bñ nimearo iniigí wainí apimi igfá neámáná xisopíyi rininiñí wegwfániñí imóniñíwami nikiroárimáná xegí mañí tñí e wimixíagi ³⁰ Jisaso wainí mioxí yariñipi ninimáná “Rixa pñxwñigoñ.” niriñiri mñí warí niniri dñí niyámiga uñinigiñi.

Porisowa Jisasomi miwíyo ayiñwí ikirogíá nánirini.

³¹ Sfá Jisasomi yekwiroárigíayi —Ayi añfnajo Judayo múroní nání aiwá amipi píraniniñí nimixiro tarigíayirini. Ayi rixa sfá óráná Sabarfá aga seayi e imóniñíyi nimóniniñí enagi nání porisowa Jisasomi tñí awaúmi tñí awí menweañáná sabarfá imóniniñiginiiri Judayí amínáowa nuro Pairatomí re urigíawixini, “Apaxí mé dñí simigwíá niyiniñí opépoiñiriñí síkwíyo ení pñrñ jeápoi. Nipéáná wigí warápi oyoaneyiniñí ení pñrñ jeápoi.” uríagfá ³² porisowa nuro midimidáni yekwiroárigíwaúmi síkwíyo pñrñ nijearo aí ³³ Jisaso yekwiroárinine weniniñí éfáyí winigíawixini. O rixa nipéagi niwiniñiro nání xegí síkwí pñrñ mijeapa nero aí ³⁴ porisí wo wákwirixá tñí ayiñwí ikiróáná axíná iniigí tñí ragí tñí fwiapiñinigiñi. ³⁵ Ámá Porisowa e

yaríná sñwí wınaronjáoni áwaní nırıríná xixeni aga nepa rınárını. Nioni rarınápi nıjía xixeni e nimóniri nánı seyíne “Neparını.” yaiwiro dıñı íkwıroro éfırxınırı áwanı seararıñını. ³⁶ Bıkwıyo re nırınırı eánıñıpi xixeni imónını nánı porisowa omı e wıgıawıxını, “Xegı enı bı pırı jeapırámanı.” ³⁷ Bıkwıyo ámi bı re nırınırı eánıñıpi, “Ayıñwı ikıroárıgıomı sñwı wınıpırıárını.” rınıñıpi enı xixeni e imónıñınıgını.

Jisasomı xwıáyo weyárıgıá nánırını.

³⁸ E nıyárımáná enáná ámá wo —O Ari-matia dánı Josepoyı rınıñorını. O Jisasoyá wıepısarıñıyı wo aí Judayı ámináowamı wáyı nıwırı nánı ínımı xıdarıñorını. O Pairato tıñı e nánı nuri “Jisaso piyo omeámını.” uráná Pairato xe omeanırı sñwı wınıagı o nuri piyomı xwıá weyárımınırı nánı nımeámı úaná ³⁹ ámá ámi wo —Xegı yoı Nikodimasoyı rınıñorını. O xámı árıwıyımı Jisaso tını xwıyá rınıgılorını. O enı nıbırı íkía dıá biaú —Bı murıyı rınıñıpi tını bı earosıyı rınıñıpi tını apıaúrını. Apıaú xámı nawını nıfá megıápıaú xegı sañı 30 kiro imónıñıpırını. Apı tını piyomı xópé oemınırı nımeámı nıbırı ⁴⁰ awaú piyomı nımearı Judayı wıgı ámá piyı nıtıríná yarıgıápa rapırapıyo rıgwırıgwı nırorına íkía dıá dıñı nañı earıñıpi tını xópé nıyárımáná ⁴¹ nımeámı omıñı añwı e inıñıpımı nánı —Omıñı apı Jisasomı yekwıroárıe dánı añwı e enıpırını. Sıñá óf sını ámá mıtarıgıayı tıñıpırını. Omıñı apımı nánı nımeáa nuri ⁴² sıfá ayı Sabarıfá nánı Judayı amıpı pıránıñı

nimixiro tarigfáyi imóniηagi nání sñá óf anwi e in+iη+yimi nání nimeámi nuri e tigfisixini.

20

Jisaso wiápni+meanf nánirini.

¹ Sadéyo wfa móniηími sini sfa yin+ñaná Magidara dánf Mariaí sñá óf yimi Jisaso weηe nání nuri wen+iηf éfyf win+iη+nigini. Sñá xwé óf yimi éf rárar+iηo sini mipíronf rixa wí e weηagi niw+nimí ² anfní nuri Saimoni Pitaomi tñi wiep+siñf wfo, xfo diñf sixí uyijomi tñi niwímeari re ur+iη+nigini, “Ám+náomi rixa nexwearo gimí rfa tfawixini? Newané majfáriní.” urfagi ³ Pitao tñi wiep+siñf wfo tñi anj e pñi niwiárimí xwáripáyo nání nuri ⁴ ananfní nuri wfo Pitaomi nimúrori xwáripáyo xámí niremori ⁵ nirkwíniri inimi wen+iηf yánfíyf win+iη+nigini. Rapirapf Jisasomi xop+xopf róniηúni weηagi niw+niri aiwi inimi mipáwí wen+iηf yarfná ⁶ Saimoni Pitao eni rfwíyo nibri bfaríwáminí éf nírómáná wen+iηf mé xwáripáyo inimi nipáwiri wen+iηf éfyf win+iη+nigini. Rapirapf xop+xopf róniηúni weηagi niw+niri ⁷ rapirapf miñfyo xop+xopf rogíú wfu tñi nawini miwé xegf wí e nikíroniri weηagi winarfná ⁸ wiep+siñf wfo, xámí xwáripáyo rémoo eni nipáwiri rapirapf e imóniηagi niw+niri “Neparini.” niyaiwiri diñf wikwíron+nigini. ⁹ Iná awaú Bkwíyo Jisaso ámi xwáripáyo dání niwiápni+meanfapi nání niri+niri eániñpi nání sini píran+iηf diñf mimopa neri majfá neri nání ¹⁰ ámi egf anj e nání ugfisixini.

Magidara dájf Mariaí Jisasomi sijnwé wininǵ nánirini.

¹¹ Mariaí xwáripá tǵǵ e aǵwí e nírómáná ǵwé neari e neríná xwáripáyo inimi nírǵkwíniri weninǵ yánǵyí wininǵiniginí. ¹² Jisaso tǵǵe aǵǵnáj wau rapirapí apǵá wenǵ niyínimáná wfo minǵ tǵǵámini ǵweari wfo síkwí tǵǵámini ǵweari enǵǵi wináná ¹³ awau Mariaími re urǵǵisixini, “Ineyi, jíxi pí nánǵ ǵwé eaarinǵini?” urǵǵi í re urinǵiniginí, “Gǵ Ámináo nexweari tǵe nánǵ níinǵ majǵá enǵǵ nánǵ ǵwé eaarinǵini.” nurimáná ¹⁴ níkinimóniri weninǵ éyí wininǵiniginí. Jisaso daiwo ronǵǵ niwiniri aiwí mí mǵwómixinǵiniginí. ¹⁵ Mí mǵwómixǵǵi Jisaso re urinǵiniginí, “Ineyi, pí nánǵ jíxi ǵwé eaarinǵini? Go nánǵ pǵá yarǵinǵini?” urǵǵi Mariaí omǵǵ xiáwo nǵrarǵiniri re urinǵiniginí, “Ápoxini, joxi píyomi nǵmeámi nuri wí e tǵǵrá oenwiriyí áwanǵ nǵrei. Níinǵ nuri nǵmeari nǵmeámi umǵini.” urǵǵi ¹⁶ Jisaso “Mariaíxini!” urǵǵi í níkinimóniri Xibiruyí pǵné tǵni Rabonaiyí —Apǵ “Nearéwapiyarinǵoxini.” nǵrǵrǵnǵ rarǵǵápirini. E urǵǵi ¹⁷ Jisaso re urinǵiniginí, “Nionǵ sinǵ gǵ ápo tǵe nánǵ mǵpeyía enǵǵ nánǵ jíxi fǵ mǵnixepanǵ. Jíxi nuri áamá nionǵ gǵ nǵrǵxǵmeá imónǵǵáyo re urei, ‘O re rǵǵoi, “Nionǵ gǵ ápo Gorǵxo tǵe nánǵ peyarǵinǵini. O seyǵné enǵ segǵ ápo Gorǵxorini.” rǵǵoi.’ urémea.” urǵǵi ¹⁸ Magidara dájf Mariaí nuri xegǵ wiepǵsinǵyo áwanǵ re urémeanǵiniginí, “Níinǵ Ámináomi rǵxa sijnwé winǵini. Xfo nǵrǵǵpi, ayǵ apǵrini. Ayǵ apǵrini.” nura unǵiniginí.

Xegí wiep̄siṅowa x̄łomi siṅwí winigíá nán̄ir̄ini.

¹⁹ Sadéyo s̄á ax̄tyimi s̄ápi t̄ini wiep̄siṅowa Judayí ámináowa nán̄i wáyí nero nán̄i an̄í wigí ṅweaḡiwám̄i ówan̄í xaíwí n̄iyár̄imáná ṅwean̄áná re en̄inigīini. Jisaso awami áwini e n̄irónap̄iri re ur̄in̄inigīini, “ ‘Gor̄ixoyá diṅí t̄ini n̄iwaȳirón̄iro on̄weápoyi.’ nimónar̄ini.” nur̄imáná re en̄inigīini. ²⁰ Wé niri oḡúkaú s̄wá wir̄i miwí wákwīrixá t̄ini ikiroḡíayi s̄wá wir̄i éagi wiep̄siṅowa Jisaso ámi siṅí en̄agi siṅwí n̄iw̄in̄iro nán̄i diṅí níá winar̄iná ²¹ ámi re ur̄in̄inigīini, “ ‘Soȳiné Gor̄ixoyá diṅí t̄ini n̄iwaȳirón̄iro on̄weápoyi.’ nimónar̄ini. Ápo nioni xwíá t̄yo n̄rowár̄enap̄in̄ipa nioni en̄i soȳiné searowár̄arin̄ini.” nur̄imáná ²² awami p̄írám̄i im̄im̄i n̄iw̄iowár̄iri re ur̄in̄inigīini, “Kwíyí Gor̄ixoyápi num̄im̄in̄iro api t̄ini naw̄ini emé̄rixini. ²³ Soȳiné áma íwí yar̄iḡíapi yokwar̄im̄i ner̄ínáyí, ayí Gor̄ixo en̄i yokwar̄im̄i wiiarin̄i. Soȳiné yokwar̄im̄i m̄iwiipa ner̄ínáyí, ayí Gor̄ixo en̄i yokwar̄im̄i m̄iwiiar̄in̄ini.” ur̄in̄inigīini.

Tomaso Jisasomi siṅwí win̄in̄í nán̄ir̄ini.

²⁴ Wiep̄siṅowa wo, Tomaso —O wiep̄siṅí wé wúkaú síkwí waú imón̄iḡíáwa wor̄ini. Xegí yoí ámi b̄i Didimasar̄ini. O m̄in̄wean̄áná w̄íá Jisaso wiwan̄in̄owam̄ini wímeáí en̄agi nán̄i ²⁵ Tomasomi re ur̄iḡíawixini, “None Ámináomi r̄ixa siṅwí win̄íw̄ini.” ur̄íaḡíá aí o re ur̄in̄inigīini, “Nioni wéyo niri oḡíayaú m̄iw̄in̄ipa eri niri oḡíayaúmi wé m̄iw̄ix̄imopa

eri miwí wákwi-ríxá tñi ikirógíáyimi gí wé m-wíxí-mopa eri nerínáyí, diñf wí ‘Nepa oríni.’ niyaiwiri wíkwírómíméini.” uríñiniginí. ²⁶ Sía wé wíúmi dánf waú wo nórímáná enáná ámi xegí wiepísiñowa aníyo ínimi ñweañáná Tomaso eni wía tñi nerímeáníro ñweañáná Jisaso aní ówanf niyáriníñagi aiwi awami áwini e nírónapímáná re uríñiniginí, “ ‘Goríxoyá diñf tñi niwayíróniro onweápoi.’ nimónarini.” nurímáná ²⁷ Tomasomi re uríñiniginí, “Díxí wé símf re nínimixénapiri gí wéyo siñwí naneí. Díxí wé re nínimixénapiri gí miwíyo niwíxímoi. Sini diñf m+níkwíró mepani. Aga diñf níkwíroi.” uríagi ²⁸ Tomaso re uríñiniginí, “Joxi gí Ámináoxirini. Gí Nwíáoxirini.” uríagi ²⁹ Jisaso re uríñiniginí, “Joxi siñwí nínaniri nání ríxa ‘Neparini.’ niyaiwiri diñf ríníkwíróini? Ámá nioni siñwí m+nanipa nero aí ‘Neparini.’ niyaiwiro diñf níkwírófáyí yayí winíñíyíriní.” uríñiniginí.

“Bíkwí rípi ámayí diñf wíkwíróríxiniri eánini.” uríñf nánirini.

³⁰ Jisaso emimí ámi ayá wí wiepísaríñowa siñwí anígíe dání ení aí api nání bíkwí rípiimi ríwamíñf bí meánini. ³¹ E nerí aí seyíné Jisasomi diñf wíkwíroro “O Kiraiso, ámá yeáyí neayimíxemeanfa nání Goríxoyá diñf tñi aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroníoyi raríñwáoríani?” wíaiwiro “Goríxoyá xewaxoríani?” wíaiwiro éfírixiniri ríwamíñf rípi nírini eánini. Omí diñf

nɪwɪkwɪrorɪŋɪpɪmɪ dɔnɪ dɪŋɪ nɪyɪmɪŋɪ
imɔnɪŋɪpɪ tɪgɪɣɪɣɪ imɔnɪrɪxɪnɪrɪ nɪrɪnɪrɪ eɔnɪnɪ.

21

*Wiepɪsɪŋɪ wé wúúmɪ dɔŋɪ wau ámɪ Jisasomɪ
sɪŋwɪ wɪnɪgɪá nánɪrɪnɪ.*

¹ Jisaso e néɪsáná xegɪ wiepɪsɪŋowamɪ ipí
Taibiriasɪyɪ rɪnɪŋɪwá —Xegɪ yoɪ bɪ Gaririyɪ
rɪnɪŋɪwárɪnɪ. Awá rɪwɔŋe ámɪ sɪŋánɪ sɪwá
nɪwɪnɪrɪná rɪpɪ eŋɪnɪgɪnɪ. ² Saimonɪ Pitao
tɪnɪ Tomaso, Didimasoyɪ rɪnɪŋo tɪnɪ Gariri
pɪropenɪsɪyo aŋɪ yoɪ Kena dɔŋɪ Nataniero
tɪnɪ Sebediomɪ xewaxowau tɪnɪ wiepɪsɪŋɪ ámɪ
wau tɪnɪ awa nerɪmeánɪro nawɪnɪ nɪŋwearóná
³ Saimonɪ Pitao re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Nionɪ ubenɪ
ipɪyo mamówárɪmɪ umɪnɪ.” urɪagɪ awa re
urɪgɪawɪxɪnɪ, “None enɪ joxɪ tɪnɪ wanɪwɪnɪ.”
nurɪro nɪpeyearo ewéyo nɪpɪxemoánɪro sɪá
ayimɪ árɪwɪyɪmɪ peyɪ nánɪ néra nuro aɪwɪ sɪmɪ
egɪawɪxɪnɪ.

⁴ Rɪxa sogwɪ xemónapɪmɪnɪrɪ yarɪŋɪ tɪnɪ
Jisaso nɪbɪrɪ ipí imanɪpá tɪnɪ ronagɪ aɪwɪ
xegɪ wiepɪsɪŋowa omɪ mí mɪwómɪxɪ éagɪa
⁵ Jisaso re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Niaíwɪyɪné, segɪ
ubenɪ mamówárarɪgɪáyo peyɪ fá mɪmɪnɪpa
renɔɪ?” uráná awa “Oweoɪ.” urɪagɪa ⁶ o re
urɪŋɪnɪgɪnɪ, “Ubenɪ ewé námɪnɪ mamówáráná
peyɪ bɪ mɪnɪnɪŋoɪ.” urɪagɪ o rɪpɪ tɪnɪ xixenɪ
yarɪná re eŋɪnɪgɪnɪ. Peyɪ xwé obaxɪ ayá wɪ
mɪnɪagɪ nánɪ mɪmɪxeapaxɪ wimónɪŋɪnɪgɪnɪ.
⁷ Mɪmɪxeapaxɪ wimónɪagɪ wiepɪsɪŋɪ Jisaso dɪŋɪ
sɪxɪ uyɪŋo Pitaomɪ re urɪŋɪnɪgɪnɪ, “E nearɔ

negí Ámínáorini.” uríagi Saimoni Pitao aríá e niwirí Jisasomi xámi owímeám+niri xegí rapirapí seáyi e yínariñú —Ú niwirárimáná yariñúriní. Ú nimeari niyínimáná ipiyo nimawiri xeamoniniginí. ⁸ Ipiyo nimawiri xeamóagi aí wiep+siñí wía ipí imanípá tñí e añwi e sa 100 mita imóniñagi nání ewépámi peyí ubení magwí m+niñú ú tñí nimíxeáa niñiro ⁹ imanípámi niwiékínimearo weníñí éfáyí winígfawixini. Ríá nikeánimáná peyí bi ríkwamíñíyo werí bisíkerfá bi ení werí enagi winaríná ¹⁰ Jisaso re uríñiniginí, “Peyí soyíneyá ubeníyo m+niñú bi nimeámí yapípoi.” uríagi ¹¹ Saimoni Pitao ewéyo ni+xemoániri ubení peyí magwí m+niñú imanípá tñe nání nimíxeáa biñiniginí. Peyí xwér+xani 153 m+niñagi aiwi ubení ú wí maríkiníñagi winíñiniginí.

¹² Jisaso re uríñiniginí, “Soyíne añwi e niñiro aiwá nípoi.” uríagi xegí wiep+siñowa omí ríxa mí niwóm+xíro “Negí Ámínáorini.” niwíaiwiro nání wo yariñí “Goxirini?” wipaxí mimónipa yaríná ¹³ Jisaso ríá wearíñe añwi e nuri bisíkerfá nimeari yaní niwía nuri peyí ení axípi e niwía uníñiniginí. ¹⁴ Jisaso xwáripáyo dání niwiápínimeámáná wiep+siñowamí xámi biaú síwá niwinimáná ámi síwá winíñí bi apirini.

Pitaomi “Nioniyáyo píraníñí uméirixini.” uríñí nánirini.

¹⁵ Ríxa aiwá ninimi Jisaso niwiápínimeari Saimoni Pitaomi re uríñiniginí, “Jonomi xewaxo Saimonoxini, joxí diñí síxí niniyiríná

dijé sixé áamá rowa niyigfápimi wiárf nímúrori riniyinjini?” urfagi o re urinjinigini, “Oyi, Ámináoxini, nioni dijé sixé risinjápi nání joxi nijfáriní.” urfagi o re urinjinigini, “Sipisipí miá nimerfná aiwá wiarigfápa joxi áamá nioni tfáminí bfiáyo axípi nerí píraninjé uréwapiyíríxini.” urinjinigini. ¹⁶ Jisaso ámi bí nuríri re urinjinigini, “Jonomi xewaxo Saimonoxini, joxi dijé sixé riniyinjini? Mniyinjé rejiní?” urfagi o “Oyi, Ámináoxini, nioni dijé sixé risinjápi nání joxi nijfáriní.” urfagi Jisaso “Áamá sipisipí awí mearoarigfápa joxi axípi nerí áamá nioni gf imóninjéyo píraninjé uméíríxini.” urinjinigini. ¹⁷ Jisaso ámi bí nuríri re urinjinigini, “Jonomi xewaxo Saimonoxini, joxi dijé sixé riniyinjini? Mniyinjé rejiní?” urfagi Pitao Jisaso ríxa biaú bí “Joxi dijé sixé riniyinjini?” urfípi nání dijé sipí niwiníri re urinjinigini, “Ámináoxini, amípi níni nání joxi nijfoxirini. Nioni dijé sixé riyinjápi nání ení nijfoxirini.” urfagi Jisaso re urinjinigini, “Sipisipí aiwá wiarigfápa joxi ení áamá nioni níxídarigfáyo axípi nerí píraninjé uréwapiyíríxini. ¹⁸ Aga nepa rírarinjini. Joxi sini íwí síkinjé nerfná jiwanijoxi areríxí niyíníri díxí simónífmíni wagírini. E nerí aí joxi ríxa xweyanjé nerfná díxí wé wúkaú wimíxaná áamá wí gwí nírijiro joxi ‘Mupa oemini.’ yai-wiarinjífmíni nímeáa rupírífarini.” urinjinigini. ¹⁹ Wiepísinjowa re oyaiwípoyíníri, “Pitao peníápi nání ríá neararini? O e nerí níperinjípimi dání seáyí e Goríxo imóninjépi nání síwá neainíarfani? Oyi.” oyaiwípoyíníri e urinjinigini. E nurímáná

re urijiniginí, “Joxi nixídei.” urijiniginí.

Jisaso wiepisinjé xfo diñé sixé uyijno nání r-ijípi nánir-iní.

²⁰ Pitao níkinimóniri wiepisinjé Jisaso diñé sixé uyijno —O xámi nerimeánimáná aiwápi níniróná Jisaso tífáminí níkinimónauri yariñé re wiñoriní, “Ámináoxiní, miyí rurino goriní?” urijoriní. O awaúmi númi baríñagí níwiniri ²¹ Jisasomi re urijiniginí, “Ámináoxiní, áamá romi ení pí wipíríáríani?” uríagi ²² Jisaso re urijiniginí, “O nioní ámi añnamí dání weapimfáiná nání xe ñweáwiniginirí nínimónirínáyí, ayí diñé joxiyá meñagí nání pí nání níraríñiní? Jíwaníjoxiní sa nixídei.” urijiniginí.

²³ Ayínání áamá Gorixoyá imónigfáyí rípi rínimegfáriní, “Wiepisinjé o wí nípenfámani.” rínimegfá aiwí Jisaso “Joxi níperfámani.” wí murí rípiní urijiniginí, “O nioní ámi weapimfáiná nání xe ñweáwiniginirí nínimónirínáyí, ayí diñé joxiyá meñagí nání pí nání níraríñiní?” urijiniginí. ²⁴ O Jisaso wiepisariñé Pitaomi e urijoriní. O amípi api nání áwaní nírirí ríwamíñé eañoriní. Nene o nání níjía re imóníñwiní, “O áwaní ríñípi nepáni ríniní.” níjía e imóníñwiní.

²⁵ Amípi Jisaso eñé ámi obaxí ayá wí ení eñagí aiwí nioní re nimónariní, “O eñípi nípiní nání bíkwíyo ríwamíñé píraníñé nearínáyí, xwía tíyo bíkwí api déropaxíriní.” nimónariní.

Xwiyáá Gorixoyá Sinípírini
The New Testament in the Ankave language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Angave long Niugini

copyright © 1990 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Angave (Ankave)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

7a156761-2cde-5bbc-8428-650a73434051